

Kungl Utrikesdepartementet

Avd: 5

Grupp: 2

Mål: En^I

Efterforskning av

Raoul Wallenberg

1955, nov. 1 ~ 30

26.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln, den 31 oktober 1955.

Strängt förtroligt.

4 bil.

Lundberg/DS

3/11

a + b HEMLIG
Danielsson, f.k.
u. Lundberg.

3/11
4x1

Broder,

./4

Härmed ber jag få överlämna ett brev från sekreterare Lindberg till Dig jämte tre av honom och Lundström utarbetade promemorior avseende samtal med von Hinckeldey och Richter samt skisser över Lefortavskaja.

Din tillgivare
Tor Erik Larsson

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. Lundberg,
Stockholm.

ct

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Strängt förtroligt

P.M.

angående samtal med major Heinz-Helmut von
Hinckeldey, född 25 januari 1914, Biebricher
Allee 31, Wiesbaden.

von Hinckeldey besöktes vid tre skilda tillfällen den 20, 21 och 28 oktober 1955. von Hinckeldey hade telegrafiskt underrättats om vårt besök genom sin broder, bankdirektören Joackim Hans von Hinckeldey i Solingen. Vid vårt första besök berättade von Hinckeldey spontant och ivrigt om sin fångenskap och vad han under denna erfarit beträffande Wallenberg. Vid det andra samtalet följdes en mera fast linje i avsikt att dels komplettera vissa tids- och lokaluppgifter, dels fördjupa samtalet kring de avsnitt, som direkt berört Wallenberg. Det tredje samtalet, som kom till stånd en vecka senare, var en följd av besöken hos Gustav Richter, von Bentivegni och Pörzgen, vilka lämnat uppgifter angående bl.a. lokaliseringen i Lefortowskaja, vilka krävde komplettering av von Hinckeldey. Detta besök gav oss anledning taga upp frågan om journalisten Järborgs telefonsamtal med von Hinckeldey, vilket redovisats i särskild P.M.

von Hinckeldey visade under våra samtal den största förståelse för vårt arbete. Han gav intryck av att trots sin långa fängelsevistelse vara psykiskt mycket vital. I fråga om de tids- och lokaluppgifter, som von Hinckeldey lämnade, underströk han upprepade gånger, att de måste tagas med reservation för felaktigheter till följd av den långa tidsrymd, som förflutit. von Hinckeldey försökte genomgående konstruera fram de tids- och lokalan- givelser han lämnade. De bifogade skisserna är i huvudsak byggda på de uppgifter von Hinckeldey lämnat. ./.

Samtalet den 20 oktober 1955.

von Hinckeldey berättade, att han under tjänstgöring hos general Garbea blivit tillfångatagen i Bukarest den 1 september 1944. Han internerades i en skola utanför staden. Där sammanträffade han bl.a. med Roedl. Han fördes därefter med flyg till Moskva, dit han anlände den 27 september. Med samma transport följde även Rantzau och Rensinghoff. von Hinckeldey insattes i Lefortovskaja, cell 149, 2:e Stock. I denna cell vistades han fram till april 1948 med undantag för kortare sjukhusvistelser. Efter att i slutet av augusti 1948 ha fått sin dom, fördes han till Wladimir.

von Hinckeldey lämnade följande namnuppgifter på de personer, som samtidigt med honom suttit i cell 149 och de kringliggande cellerna.

Cell 149: satt här von Hinckeldey tillsammans med Waschkau och Laarmann. Medan von Hinckeldey och Laarmann satt kvar i cellen fram till 1948, fördes Waschkau därifrån den 21 juni 1945. von Hinckeldey har senare erhållit upp-

gift om att Waschkau vid detta tillfälle fördes till von Butyrka-fängelset. Under månaderna juli - september 1945 (vistades dels Pickenbrock dels Zechlin i nu nämnda ordning i cellen, c:a 6 veckor vardera. Efter sistnämnda tidpunkt var von Hinckeldey och Laarmann ensamma i cellen fram till den 20 april 1947, då överste Dietl infördes i cellen.

Cell 150: I denna satt Rantzau, Rensinghoff och Wallenstein. I samband med att von Hinckeldey nämnde Wallensteins namn varnade han för Wallenstein. Det kan, menade von Hinckeldey, ej uteslutas att Wallenstein går ryssarnas ärenden.

Cell 153: I denna cell satt Supprian.

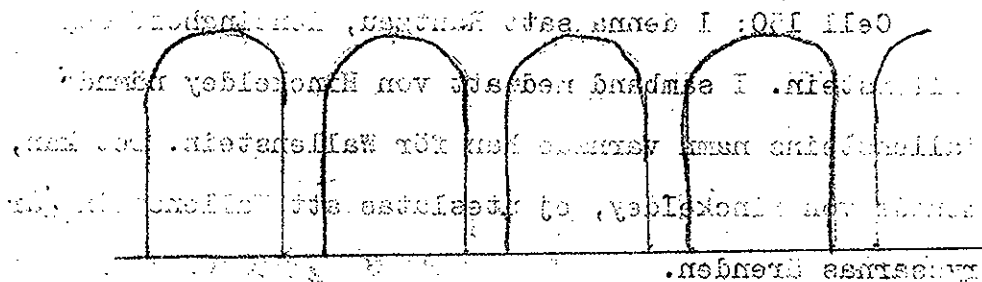
Cell 148: I denna satt Gerstenberg och Ziervogel. von Hinckeldey hade under sin tid i Lefortowskaja ej haft kontakt med dessa. Han hade erhållit denna uppgift först i Wladimir.

Beträffande cellerna i 3:e Stock lämnade von Hinckeldey följande uppgifter. I cellen ovanför 149 eller i någon av cellerna nordost om denna satt Wallenberg och Roedl. (En förklaring till von Hinckeldeys tveksamhet beträffande vilken cell Wallenberg suttit i framgår av hans nedan lämnade uppgifter rörande knackningstekniken.)

Till följd av att von Hinckeldeys säng var placerad intill den vägg, som gränsade mot cell nr 150, kom hans knackningsförbindelser att följa den mellanliggande väggen. Samma vägg utnyttjades i våningen ovanför av Roedl och Wallenberg. Det kan emellertid, framhöll von Hinckel-

dey, också vara så, att Roedl och Wallenbergs knäckningar kommit från en längre bort liggande cellvägg. Ljudet av knäckningarna har sedan fortplantats i sidled genom de (t) mellanliggande välvet(n) som utgjorde taket(n) i cellerna.

Genomskärning av cellerna

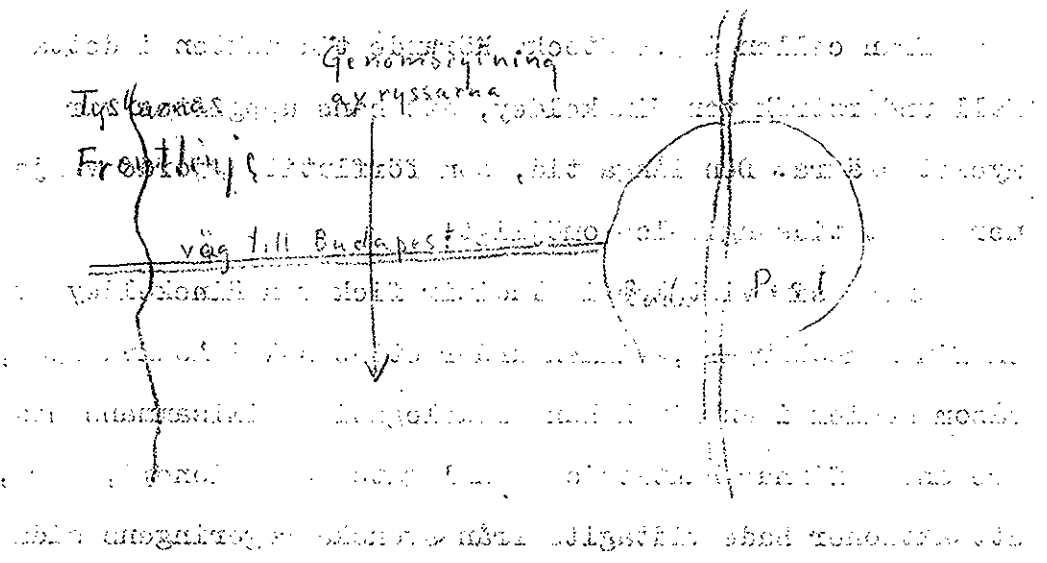

von Hinckeldey berättade, att han huvudsakligen korresponderade med Roedl. Vid dessa förbindelser mellan cellerna hade man som regel lämnat uppgifter om aktuella händelser inom fängelset; angående förhör o. dyl. Man hade dessutom utbytt adresser och överenskommit, att den som först blev frigiven skulle underrätta de övriga anhöriga. Adresserna hade i Lefortowskaja med hjälp av avbrända tändstickor skrivits upp på tyglappar, vilka sytts in i rock- eller kavajärmarna. I Wladimir förstörde man dessa adresser till följd av de där ofta återkommande noggranna visiteringarna.

Det så vitt von Hinckeldey vet hade det sista meddelandet från Roedl sändts till Rensinghoff. Det lød: "Wir kommen weg", detta meddelande hade Rensinghoff vidarebefordrat. I detta sammanhang nämnde von Hinckeldey, att

varje cell, undantagsvis enstaka fångar, hade en särskild anropnings- eller svarssignal, med vars hjälp man kunde kontrollera avsändarens resp. mottagarens identitet, vis

Beträffande de rent personliga uppgifter, som von Hinckeldey kunde erinra sig, ha fått från Wallenberg berättade von Hinckeldey följande. Han berättade att Wallenberg hade hunnit lämna Budapest, innan staden inneslöt av ryssarna. För att undsätta de i Budapest instängda tyska trupperheterna genomförde tyskarna en genomfrysning, vilken följde vägen in mot staden (se skiss

Trots varningar begagnade sig Wallenberg av denna möjlighet att ta sig tillbaka till staden. Innan han hunnit dit, bröts emellertid den av tyskarna upprättade förbindelsen. Orsaken till Wallenbergs önskan att ta sig in till staden, kunde von Hinckeldey inte erinra sig. Han trodde att Wallenberg skulle hämta viktiga handlingar. Så vitt von Hinckeldey visste, var Wallenberg ensam vid detta tillfälle. Denna redogörelse hade von Hinckeldey fått direkt av Wallenberg i form av knackningsmeddelande.

von Hinckeldey berättade vidare, att Wallenstein i september eller oktober 1946 hämtades för undersökning, varvid han medförde sin fängelseutrustning, vilken kontrollerades mot det kvitto som tidigare utfärdats. Det var regel, att en fånge fick genomgå denna procedur, när han skulle avföras från fängelset. Wallenstein hade emellertid förts tillbaka till sin cell. von Hinckeldey framförde som sin teori, att fängelsepersonalen misstagit sig på namnen Wallenstein och Wallenberg, och att denna händelse skulle kunna sättas i förbindelse med Wallenbergs förflyttning från cellen i 3:e Stock. Rörande tidpunkten i detta fall underströk von Hinckeldey, att hans uppgifter var mycket osäkra. Den långa tid, som förflutit, gjorde varje mer exakt tidsangivelse omöjligt.

Under sin vistelse i Wladimir fick von Hinckeldey av en finsk medborgare, vilken under ett besök i Moskva 1948, såsom medlem i en finsk handelsdelegation tillsammans med tre andra finnar häktats och anklagats för spioneri, höra, att aktioner hade vidtagits från svenska regeringens sida rörande Wallenberg. Dessa aktioner skulle ha företagits under åren 1946-47.

På förfrågan om von Hinckeldey vid något tillfälle kommit i kontakt med eller hört talas om andra svenska medborgare under sin fångenskap, svarade von Hinckeldey, att så inte var fallet. von Hinckeldey förklarade också, att han ej vid något tillfälle förhört beträffande sin kännedom om Wallenberg. von Hinckeldey lämnade vidare följande uppgifter av mera allmänt intresse. Bakgrunden

till alla de domar, som föll 1948 och de följande åren, vilka domar i regel uppgått till 25 års fängelse eller straffarbete, sannolikt var ett initiativ, som Stalin tog. Denne skulle ha fordrat en förklaring på varför inga åtgärder vidtagits mot de tyska krigsförbrytarna, vilka så ofta förekommit omnämnda i propagandan. Följden härav blev, att Beria samlade ihop alla tyska krigsfångar, vilka satt i skilda fängelser, och dömde dessa på administrativ väg, s.k. "Fernurteil".
von Hinckeldey nämnde också, att ryssarna fr.o.m. 1947 började göra upp förteckningar över de fångar, som avlidit. Tidigare hade ej någon som helst registrering i detta avseende skett.

Den 1 december 1953 skildes de olika fångkategorierna. Det innebar, att de ryska fångar, som hittills suttit i samma fängelse som krigsfångarna, fördes till särskilda fängelser eller avdelningar inom resp. fängelser.

Samtalet den 21 oktober 1955.

Tidsangivelser:

Lefortovskaja 20 september 1944 - 8 september 1948.

cell 149	20.9.1944 - mars 1948
140	mars 1948 - 27.4.1948
20	27.4.1948 - slutet av juli 1948
190	slutet av juli 1948 - 31.8.1948
3:e St.	31.8.1948 - 8.9.1948

20 september 1944 anlände von Hinckeldey till Moskva och insattes i Lefortovskaja, cell 149.

I mars 1948 fördes von Hinckeldey till cell 140

(141?), där han satt till den 27 april 1948. (von Hinckeldey var vid detta tillfälle ej fullt säker på om denna cell hade nummer 140 eller 141.) Orsaken till denna förflyttning var, att målningsarbeten pågick i den delen av korridoren, där cell 149 var belägen.

27 april 1948 fördes von Hinckeldey till cell 20 i par-terre-våningen. I slutet av juli 1948 fram till 31 augusti samma år, då han erhöll meddelande om sin dom, satt han i cell 190. Cellerna i den avdelning, där cell 190 låg, kallades "Die Anklage-Zelle" och användes för de fångar, vars fall var under behandling.

31 augusti 1948 fördes von Hinckeldey till en större cell i 3:e våningen, där han satt i 8 dagar tillsammans med ett 10-tal ryssar.

8 september 1948 fördes han till Wladimir. Han anlände dit den 9 september.

Cellkamraterna:

Cell 140: (141?) von Hinckeldey, Laarmann och Dietl flyttades i mars 1948 till cell 140. Då von Hinckeldey den 27 april 1948 flyttades från cell 140 till cell 20, blev de båda andra kvar i cellen. Huruvida dessa båda senare flyttades tillbaka till cell 149, visste ej von Hinckeldey.

Cell 20: I denna satt von Hinckeldey tillsammans med en ungersk överste vid namn Bartha. Enligt vad von Hinckeldey senare erfarit, har denne utlämnats till de ungerska myndigheterna.

Cell 190: Då von Hinckeldey fördes till denna cell,

fanns redan Bergemann och Skattula där. Under den tiden
von Hinckeldey satt i cell 190, utbyttes Bergemann mot
Rensinghoff. Utöver de här uppräknade cellkamraterna nämnde von
Hinckeldey ytterligare några namn: General Spalke och tolken Divisch, Mannsfelderstr.
20 (27), Wilmersdorf, Väst-Berlin, hade suttit i den del
av fängelset där cellerna 102 - 112 låg. Fångarna i denna
del av fängelset borde enligt von Hinckeldey ha haft
möjlighet titta ned på rastgården och alltså kunnat iakt-
taga de övriga fångarna.

Lantbrukaren von den Beckenhoff, Erke/Dortmund och
underofficeren Haus, Uerdingen, am Rhein (am Krefeld).
Dessa båda satt i cellen under 150. Beckenhoff var en av
de ivrigaste knackarna och har med all säkerhet stått i
förbindelse med Wallenberg - Roedl. Beckenhoff och Haus
hade båda suttit i Suchanowo (ett gammalt kloster utanför
Moskva). Då det var platsbrist i Lefortowskaja, fördes
fångarna för kortare tid över till Suchanowo. Dessa upp-
gifter har von Hinckeldey erhållit i Wladimir.

von Stritzky. Med denne sammanträffade von Hinckel-
dey under transporten till Friedland. von Stritzky hade
bl.a. suttit i cell 198.

Knackförbindelserna.

Utöver vad som von Hinckeldey tidigare meddelat
beträffande dessa, nämnde han, att knackförbindelser
med granncellerna upprättades efter några dagar. Ungefär
en månad senare upprättades förbindelserna med Roedl och

Wallenberg. Han vidlag reserverade sig en hel del av von Hinckel-
dey, i det han hänvisade till Rensinghoff, vilken stått i
ständig förbindelse med Roedl. Rensinghoff och Roedl kån-
de varandra sedan tidigare. De var bl.a. ut med varandra.
Den enda mera preciserande uppgift med avseende på tids-
faktorn framkom då von Hinckeldey nämnde, att Zechlin
under sin vistelse i cell 149 berättat om familjen Wal-
lenberg, vilken han kände till sedan tidigare.

Beträffande de meddelanden, som sändes cellerna emel-
lan, framhöll von Hinckeldey, att dessa mera sällan var
personliga. De framfördes som regel i vi-form. På fråga
vem som av Roedl - Wallenberg varit den som stått för
meddelandena, framhöll von Hinckeldey, att detta sanno-
likt var Roedl. von Hinckeldey påpekade dock, att
Wallenberg ofta sänt meddelanden. Han uttryckte i detta
sammanhang sin förvåning över att Wallenberg så väl
behärskade tyska språket.

von Hinckeldey hade sammanträffat med de av honom
nämnda personerna, utöver cellkamraterna, i följande
fall:

- 1) i Wladimir med Rensinghoff och Supprian
- 2) i Friedland med von Stritzky
- 3) i Wiesbaden med Pörzgen.

Köln den 29 oktober 1955.

John Edgar Hoover
Kristian

Köln d. 31 okt 1958

Brt.

Utdrag till Konung. Kammar.

ML

Herr Kabinettsekretarie.

Till följd av den knappa tid som
står oss till buds vid avvärdandet av
bifogade rapporter ber vi om i denna
form få avlata några kommentarer.

Rapporten ang. v. Hinkeldey förhåller sig
rent tekniskt. Rapporten ang. Richter endast
i koncept. Vi vill tillsammans om två kopior
som kunde sändas oss till Köln. Bihängande

Ch

sympunkten sönder v. Bentivegni och det
Följgen kommer denna än sönder med händigen
huvudsak.

Stithills har följande berik gjorts:

v. Hinchulley d. 20. 21 och 28 okt.

G. Richter d. 22. 23 okt

v. Bentivegni d. 25 okt

H. Pögg. d. 28 okt.

Vid vårt andra berik hos v. Hinchulley bod
denne oss en vid vår återkomst till Stockholm
överlämnade ett brev från honom till Fru von Dandl.
Vi har överlämnat detta brev till Legationens sänd
Grierson. Brevet är ej försiglat då v. Hinchul-
ley önskar att vi skulle taga del av det -
samma.

Det må knöta och likaså oss än i detta
samband referera några av v. Hinchulley's
sympunkter sådana de kom fram till vi
med en mer allmänt hållet samtal av-
sändade vårt andra berik, vilket för
från början var ansett bli det första.

v. Hinchulley påpekade att det närmast samband

som råder mellan Wallenbergs och Roells öden
i det nämnda läget skulle ge anledning till
Åtgärder av följande slag. En aktion för byrå
Åke i vilken bl.a. Roell innefattas skulle
någotigen ge till resultat uppgifter beträffande
Roell som skulle kunna utnyttjas i senare
ev. framställning beträffande Wallenberg.

Beträffande vårt fortsatta arbete har sekreteraren
Lorentzon idag meddelat att han för sin del
vänder dröhter för Statistiska idén. Skulle
dessa ej medföra någon främmande för vårt vid-
kommande arbete vi med att avse den näm-
nande tiden för en mera noggrant förståelse
av omständigheterna kring Wallenbergs vistelse i
Leptonsborg.

Vi har härmed ännu att uppföljande av
ev. öfriga spår för att först se hela kontin-
genten kringfångas intressat i Tiedland. Först
därmed blir det möjligt för en mera samordnad
bild av läget.

Med utmärkt höjaktning
Johnsén Lindberg v. Gustafsson

P.M.

angående samtal med Gustav Richter, född 19 november 1912,
Fichtestr. 24, Ludwigshafen, Rhein, f.d. polisattaché i
Bukarest.

Richter besöktes den 22 och 24 oktober. Sedan vi vid
vårt första besök meddelat Richter vårt ärende, ömtalade
denne, att han i Friedland haft ett kort samtal med Lorent-
zon. Richter förde därefter Wallenbergs namn på tal och
frågade om vi också drev efterforskningar efter andra svens-
kar, vilket vi bekräftade. Richter tillade emellertid, att
han under sin fångenskap ej sammanträffat eller hört talas
om någon annan svensk än Wallenberg. Richter underströk,
att han var beredd lämna alla uppgifter han kunde beträffand
Wallenberg, men att han i övrigt inte ansåg sig ha anledning
lämna namnuppgifter och dylikt till oss. Som emellertid
framgår av de båda samtalen, blev Richter efter hand mindre
reserverad i det avseendet.

Richter tillfångatogs i Bukarest den 23 augusti 1944
och internerades i en skola utanför Bukarest. Därefter för-
des han till Tececi, Moldau, där han vistades till den 3
september. Den 4 september fördes han per flyg till Moskva,
dit han anlände den 7 september efter uppehåll i Karkow.
Richter tillhörde den tredje transporten till Moskva. Denna
transport omfattade cirka 15 personer, bl.a. dr. Klotius med
fru och dr. Steltzer med fru. Vid framkomsten till Moskva
insattes Richter i Lefortovskaja, cell 142, 2:e Stock. I
denna cell satt redan överstelöjtnant Braun och dr. Schell-
horn. Under vistelsen i denna cell fanns ingen förbindelse
med grannarna.

Den 17 januari 1945 överfördes Richter till Lubianka,
cell 123 (121). I denna cell satt Oberstleutnant Scheuer,
Windmüllerstr. 11/Porzellanstr. 10, Wien 9. Scheuer hade
tillfångatagits vid Stalingrad.

Den 31 januari 1945 infördes Wallenberg i cellen.

Den 1 mars 1945 flyttades Richter till cell 91 inom
Lubianka. Wallenberg och Scheuer stannade så vitt Richter
vet kvar i cellen.

Från den 17 juni 1945 fram till februari 1948 satt Richter i Iefortovskaja i skilda celler och tillsammans med skilda personer.

Richters tid tillsammans med Wallenberg.

Richter berättade, att han mycket snabbt kom på vänskaplig fot med Wallenberg. Denne var hela tiden vid gott mod och på gott humör. De hade bl.a. bedrivit tiden med att spela schack. Richter framhöll, att det fanns många luckor i hans minne beträffande Wallenberg och den tid de satt tillsammans.

Wallenberg hade berättat, att han sänts till Budapest för att hjälpa de ungerska judarna med svenska skyddspass. Wallenberg hade haft stora svårigheter med de tyska myndigheterna i Budapest. I och med att ryssarna nått fram till staden hade Wallenberg anmält sig för de ryska myndigheterna. Han hade sedan skickats från den ena instansen till den andra, tills han slutligen blev häktad.

Wallenberg hade vidare berättat, att han sänts med tåg till Moskva tillsammans med sin chaufför Langfelder. Langfelder var tillsammans med Wallenberg vid häktningen. De fördes till Lubianka där Wallenberg och Langfelder skildes från varandra.

Wallenberg hade genast avfattat en skrivelse riktad till fängelsedirektören, i vilken han förklarade sin ställning inom den svenska beskickningen i Budapest samt protesterade mot häktningen. Wallenberg hade också i denna skrivelse bett att få komma i förbindelse med svenska beskickningen i Moskva i sin egenskap av svensk medborgare och svensk diplomat. Wallenberg framförde också klågomål rörande förplägnaden och begärde att få en förbättring härvidlag med hänvisning till det svenska medborgarskapet.

Richter framhöll i detta sammanhang, att Wallenberg ej varit särskilt intresserad av den materiella sidan. Wallenberg hade under denna tid förts till förhör en gång. Den kommissarie som skötte förhöret, hade däribland sagt följande till Wallenberg: "Sie sind ja uns bekannt. Sie gehören einer Hochkapitalistischen Familie in Schweden an". Wallenberg anklagades för att ha bedrivit underrättelseverksamhet. Förhöret hade varat cirka 1 - 1½ timme.

Denna del av samtalet med Richter slutade med att Richter förelades 6 stycken fotografier (däribland ett av Wallenberg taget i Budapest). Vi hade nätt och jämt hunnit lägga ut fotografierna förrän Richter tog upp Wallenbergs foto och sade att här är Wallenberg.

Richter fortsatte därefter att berätta om sina fortsatta

upplevelser ifrån fångenskapen. Den 27 juli 1947 vid 22-tiden fördes Richter till förhör. Detta leddes av en överste. Bl.a. ställdes följande frågor till Richter. Tillsammans med vilka hade Richter suttit i sin fångenskap. Till svar på denna fråga räknade Richter upp namnen på sina cellkamrater resp. den tidpunkt han suttit tillsammans med dem. Därvid hade Richter också nämnt Wallenbergs namn och den tid han suttit tillsammans med honom. Richter hade då tillfrågats om för vilka han hade berättat något om Wallenberg. På denna fråga hade Richter svarat, att han berättat om Wallenberg bl. a. för Wilhelm Rodde (avliden), dr. von Iai (troligen skjuten) samt för Franz Langer. Den senare skall enligt Richter ha återvänt och vara bosatt under adress Drosthe Huhlshochstr. 11, Duisburg, Hamborn. Vidare hade Richter tillfrågats om vad Wallenberg berättat för honom. På detta hade Richter svarat, att Wallenberg tillhört svenska beskickningen i Budapest och att han där haft till uppgift att förse ungerska judar med svenska skyddspass samt att Wallenberg förts till Moskva med tåg. I övrigt hade Richter meddelat som svar på denna fråga, att Wallenbergs och hans samtal rört sig kring allmänna angelägenheter. Förhöret hade varat ungefär en halvtimme. Efter förhöret fördes Richter till en ny cell där han satt ensam i 14 dagar.

Den 23 februari 1948 fördes Richter till cell 42 där han till en början satt ensam.

Senare i februari 1948 infördes överste Kitchmann och amiral Tillessey i cellen. Kitchmann hade bl.a. berättat, att han varit militärattaché såväl i Helsingfors som Stockholm. Han hade också berättat, att han tidigare delat cell med Langfelder. I likhet med Richter hade han på kvällen den 27 juli 1947 förts till förhör angående sin kännedom om Wallenberg. Även han hade efter förhöret suttit i ensam cell i cirka tre veckor.

I juli 1951 fördes Richter till Lubianka, där han dömdes i januari 1952. I mitten av sistnämnda månad fördes han till Butyrka, där han satt till den 16 mars samma år, då han ensam fördes till Wladimir.

I Wladimir hade Richter åter sammanförts med Kitchmann. De sattes tillsammans i corpus 2, där den s.k. lasarettssavdelningen, vilken omfattade cirka 60 celler, låg. Både

Richter och Kitchmann stod under behandling. Richter led av en sköldkörtelsjukdom. I Wladimir hade Richter ej förbindelse med några andra fångar. Han nämnde emellertid, att han under denna tid fått veta, att von Kleist avlidit där. Richter hade under denna tid varit angelägen om att inte bli bestraffad och därigenom gå miste om den dagliga promenaden, vilken var nödvändig för att hans hälsa ej skulle bli försämrad.

Samtal den 24 oktober 1955.

Vid detta samtal lämnade Richter följande kompletterande uppgifter. Richter betonade ånyo, att han till följd av den långa tidsrymd, som förflutit sedan han tillsammans med Wallenberg vistats i Lubianka och den därpå följande tiden i Lefortovskaja, han numera ej hade exakt minne av alla detaljer därifrån.

Angående sina placeringar i olika celler i Lefortovskaja efter den 17 juni 1945, lämnade Richter följande upplysningar.

Den 17 juni 1945 infördes Richter i cell 164 i 3:e Stock, där han satt tillsammans med Beckerle och major Frohma. Sedan Beckerle tagits från cell 164, insattes i hans ställe Generalleutnant von Pannwitz där. Cell 164 var en hörncell och dess läge överensstämde med de uppgifter med avseende på numreringen, vilka von Hinckeldey lämnat. Mellan cellerna 164 och 165 förekom förbindelse. Man hade fått samtal via den tidvis tomma vattenledningen. I cell 165 hade vid denna tid suttit Bergemann, Rösstel och Styhler. Dessutom kände Richter till att Steltzer och kaptenen i Abwehr Scheffler suttit där. Däremot kände Richter ej till vilka, som suttit i cell nr. 167.

Vidare uppgav Richter, att i november 1946 hade Obersturmführer Mettler och Untersturmführer Graf suttit i cell 145.

Beträffande Wallenberg framkom under detta samtal följande. Så vitt Richter kunde erinra sig hade Wallenberg och Langfelden förts ensamma till Moskva. Resan dit hade möjligen företagits via Rumänien. Den hade varat cirka fem veckor. På vår fråga huruvida Richter kände till om Wallenberg suttit i något annat fängelse i Moskva innan han den 31 januari 1945 införts i cell 123 (121) svarade Richter, att han ej kunde erinra sig något härom. Han drog sig dock till minnes, att Wallenberg medfört till cellen ett antal konservburkar, vilka hade öppnats av fängelsedirektören. Wallenberg fick behålla innehållet, men fräntogs burkarna. Dessa hörde till kategorien förbjudet gods. Ifrån denna uppgift drog

Richter slutsatsen, att cell 123 (121) måste ha varit den första cell som Wallenberg förts till. Han skulle eljest redan tidigare ha fräntagits konserverburkarna.

På vår fråga om Wallenberg vid något annat tillfälle än vid det tidigare nämnda förhöret lämnat cellen för förhör eller några andra orsaker, förklarade Richter, att så ej var fallet.

Under resan till Moskva hade Wallenberg gjort en del minnesanteckningar, vilka fräntogs honom vid införandet i fängelset.

Beträffande tidigare nämnda besvärsskrivelser som Wallenberg riktat till fängelsedirektören berättade Richter, att Wallenberg från början utformat denna i mycket skarpa ordalag, men att han sedan Richter framhållit för honom, att en mera objektivt hållen skrivelse skulle göra betydligt bättre verkan, mjukade Wallenberg upp sitt skrivsätt.

Beträffande sin vistelse i Wladimir lämnade Richter på vår förfrågan den upplysningen, att läkarna i corpus 2 enbart utgjordes av ryssar.

Då Richter slutligen lämnades tillfälle att uttala sig om den skiss, som vi gjort upp på grundval av von Hinckeldeys anvisningar, förklarade Richter, att vad cellerna 72, 79, 164 - 167 beträffade överensstämde dessa med skissen. Vad rör cell 144 ansåg Richter att cell 144 var en hörncell och ej såsom på skissen nr 2 i en cellrad. Beträffande cellerna i tillbyggnaden nämnde Richter att han själv vistats i en av sjukcellerna i par-terre-våningen. Den hade nr 208.

Köln den 31 oktober 1955.

Undert.

Lindberg.

K.Lundström.

P M 1 Aust. Abies

Nov 1. 1872

Nov 1. 1872

Nov 1. 1872

Nov 1. 1872

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

1/11
Bonn, p.t. Köln, den 31 oktober 1955.

Strängt förtroligt.

1 bil.

1/11 In u. Dardel.

MR

Broder,

./1

Sekreterare Lindberg har bett mig omhändertaga bifogade brev från major von Hinckeldey, Wiesbaden, till fru von Dardel. Jag ber härmed få översända det till Dig med hemställan om den ägnade vidarebefordran.

Din tillgivne
Tord Lönnroos

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. Lundberg,
Stockholm.

svenskar i Vorkuta.

Strängt förtroligt.

NP 39 I

P.M.

Enligt uppgift i österrikisk press skulle den tyske journalisten Dieter Friede - vilken varit Dr. Manfred behjälplig med insamlande av upplysningar om medfångar i Vorkuta - numera ha återvänt från Sovjet. Sedan generalkonsulatet i Berlin med anledning härav anmodats höra Friede har numera inberättats, att Friede uppgett sig ha vistats i tre av Vorkutas femtiotal läger under tiden april 1950 - september 1955. Han hade dock där aldrig själv träffat eller hört talas om någon svensk.

Stockholm den 1 november 1955.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETSTOCKHOLM
Stockholm den 1 november 1955.

N:o		1 bil. BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Bästa Fru von Dardel,

./.

Härmed ber jag få översända bifogade brev, som
major v. Hinckeldey, Wiesbaden, anhållit om att få
vidarebefordrat till Eder.

(Arne S. Lundberg)

Fru Maj von Dardel,

~~Stockholm~~

Dahlbergsvägen 22,

Djursholm 1.*(c/o Lagergren)*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETSTOCKHOLM
Stockholm den 2 november 1955¹⁹Strängt förtroligt.

1 bil.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL

P

2

Eu^I

Bäste Herr Hammarskjöld,

./.

På Kabinettssekreterarens uppdrag får jag härmed
översända en lista över personer, som såvitt vi kunnat
finna vistats i Taischet. Kabinettssekreteraren bad
att den skulle överlämnas till herrar Lindberg och
Lundström.

YS.

(D. Stiernspetz)

exp. 2/11-55
YS.

1. Leht. K.
Hammarskjöld
p. f. Bonn

CF

Avskrift.

Anton Mohrmann:

<u>Lefortovskaja</u>	-	<u>Lubianka</u>	-	<u>Lefortovskaja</u>	-	<u>Butyrka</u>
22.9.1944		våren 1949 /3 mån./		1949 - april 1950		april 1950 - okt. 1951

<u>Taischet</u>	-	<u>Vladimir</u>	-	<u>Tapiau</u>
nov. 1951 - april 1952		april 1952 - juni 1953		juni 1953 - dec. 1953

- - - -

Adelmann: (skall ha befunnit sig i fångläger i Lublino)^{x)}

<u>Lefortovskaja</u>	<u>Taischet</u>	<u>Vladimir</u>
1948	nov. 1951 - ?	? (enl. Mohrmann och v. Hinckeldeys lista)

x) se hbr Kumlin/Dahlman 28.1.52.

- - - -

I Taischet skall även ha befunnit sig följande personer:

Minister Erich Zechlin (någon gång samtidigt som Mohrmann)

Minister Langmann

- " -

Albert Laarmann (enligt Zechlins uppgift avliden på sjukhuset
i Taischet den 4 sept. 1941.)

Ulrich Gentz, (yrkessoldat och journalist, skall ha befunnit sig
i Taischet december 1953)

Galffy (kårslist vid ungerska besk. i Sofia, samtidigt som
Mohrmann i Lefortovskaja, sedermera avliden i Taischet.

Wolfgang Richter (från febr. 1951 - okt. 1952; österrikare)

Uttalande av utrikesminister Undén i riksdagsdebatten
den 2 november 1955. angående
Wallenbergsaffären.

I anledning av herr Ohlins fråga om Raoul Wallenberg vill jag - utan att nu gå närmare in på saken - framhålla att ett intensivt utredningsarbete utföres inom utrikesdepartementet under ständig kontakt med de anhöriga och att på grundval härav åtskilligt bevismaterial kunnat erhållas. En del av de uppgifter som i samband med de tyska krigsfångarnas hemsändande från Sovjetunionen publicerats i pressen hade vi sålunda redan tidigare kännedom om. Jag tog upp denna sak med medlemmar av sovjetregeringen under mitt besök i Moskva 1954 och därefter tillställde vi det sovjetryska utrikesministeriet det material vi då hade. Senare har vid ytterligare ett par tillfällen framställning gjorts till ledande personer inom sovjetregeringen.

Svaren på tidigare framställningar har varit att Wallenberg inte funnits i Sovjetunionen. Vid de senaste démarcherna har dock från sovjetrysk sida uttryckligen tillfogats att, om Wallenberg anträffades, han skulle återsändas till Sverige. Vi betraktar detta som ett löfte och kommer att även i fortsättningen påminna om det och kräva att mysteriet Wallenberg äntligen uppklaras på det enda sätt som hela vårt folk hoppas och väntar.

Mer anser jag det inte lämpligt att för närvarande säga i denna sak.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sundfeldt/MS

STOCKHOLM 2.11. 1955		
N:o		BIL
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Lun

uttalande av utrikesmin.
Undén i riksdagsdebatten.

Pr.

Bifogade meddelande har distribuerats till samtliga svenska beskickningar och konsulat enligt bifogade lista, samt till

EXP. 2/55 MS

{ red. T. Eisler, Enskede 1439 &
red. B. Schönkopf, Stahlm 1440 &

EXP. 2/55 MS
Lun

Beskickningar:

Addis Abeba
Ankara
Athen
Belgrad
Bern
Bogotá .
Bonn p.t. Köln
Bryssel
Budapest
X Buenos Aires
~~Buenos Aires~~
Canberra
Caracas
Djakarta
Dublin
Haag
Helsingfors
X Kairo
X Karachi
Köpenhamn
Pressattachén Greitz,
Köpenhamn
X Lima
Lissabon
London (4 ex.)
Madrid
Mexico
X Montevideo
X Moskva
New Delhi
Oslo
Ottawa
Paris
Peking
X Prag
X Pretoria
Reykjavik
X Rio de Janeiro
Rom
Santiago de Chile

✓ Teheran

✓ Tel-Aviv

~~Tokio~~

X Warszawa (4 ex.)

Washington

Wellington

X Wien

Delegationer:

FN-delegationen

OEEC-delegationen

Genève-delegationen

Luxembourg-delegationen

Lönade generalkonsulat:

Antwerpen

Berlin

Chicago

Hamburg

Istanbul

London

Montreal

New York

San Francisco

Lönade konsulat:

X Gdańsk

Hongkong

Houston

Mariehamn

Minneapolis

Rouen

~~Szoboszló~~

Casablanca

Bonn (Handelsavdeln.)

Genua

Madrid

Shanghai

Sydney (Sjöfart)

Melbourne

Uttalande av utrikesminister Undén i riksdagsdebatten
den 2 november 1955.angående
Wallenbergsaffären.

I anledning av herr Ohlins fråga om Raoul Wallenberg vill jag - utan att nu gå närmare in på saken - framhålla att ett intensivt utredningsarbete utföres inom utrikesdepartementet under ständig kontakt med de anhöriga och att på grundval härav åtskilligt bevismaterial kunnat erhållas. En del av de uppgifter som i samband med de tyska krigsfångarnas hemsändande från Sovjetunionen publicerats i pressen hade vi sålunda redan tidigare kännedom om. Jag tog upp denna sak med medlemmar av sovjetregeringen under mitt besök i Moskva 1954 och därefter tillställde vi det sovjetryska utrikesministeriet det material vi då hade. Senare har vid ytterligare ett par tillfällen framställning gjorts till ledande personer inom sovjetregeringen.

Svaren på tidigare framställningar har varit att Wallenberg inte funnits i Sovjetunionen. Vid de senaste démarcherna här dock från sovjetrysk sida uttryckligen tillfogats att, om Wallenberg anträffades, han skulle återsändas till Sverige. Vi betraktar detta som ett löfte och kommer att även i fortsättningen påminna om det och kräva att mysteriet Wallenberg äntligen uppklaras på det enda sätt som hela vårt folk hoppas och väntar.

Mer anser jag det inte lämpligt att för närvarande säga i denna sak.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

etterforskning av skåde-
spelaren "Puffy".

red tapp.

3/11-55 ✓

Wien den 2 november 1955.

Nr 730

2 bil.

HP 1. Strängt förtrolig.

Lundberg/DS
8/11

a + b
Danielsson, f.k.
u. Lundberg.

*op. 6/11-55
Ar.*

AR

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.

Härmed får jag vördsamt insända en av österrikiska inrikesministeriet på beskickningens begäran verkställd utredning rörande skådespelaren "Puffys" identitet. Såsom därav framgår är dennes rätta namn Karl Huszár-Puffy. Han var emellertid ungrare och hade sitt hemvist i Budapest samt uppehöll sig endast kortare perioder i Wien för att delta i filminspelningar. De österrikiska myndigheterna hava sig intet bekant om Huszár-Puffys öden efter år 1938.

./.

Jag får ävenledes närsluta ett exemplar av ett filmprospektblad på vars näst sista sida ett porträtt av Huszár-Puffy återfinnes.

Sven Allard

C2

Avskrift.

Wien, den 27. Oktober 1955.

Betreff: Filmschauspieler mit dem Bühnenamen "Puffy"

B e r i c h t.

Der Film "Kleine Mutti" ein Fabrikat der Universal-Hunnia Filmaufnahmengesellschaft in Budapest ist im Jahre 1935 im Verleih für Österreich durch die Universal Pictures GmbH. in Wien VII., zur Uraufführung gebracht worden. Als Darsteller wirkten u.a. mit Franziska Gaál, Otto Wallburg, Anni Rosar, Rudolf Carl, Burgschauspieler Richard Eybner und ein Karl H u s z á r - P u f f y.

Karl H u s z á r - P u f f y trat meistens in Komikerrollen in Erscheinung und wirkte bei den Aufnahmen u.a. für die Filme "Skandal in Budapest", "Bombe platzt", "Zwei Mal Hochzeit" usw. mit.

Sein einstiger Mitarbeiter, Schauspieler Rudolf Carl, derzeit in Wien VI., Köstlergasse 8 wh., Tel. B 22-3-29, wurde zur Sache gehört, vermöchte aber nur anzugeben, dass er sich zwar noch an Karl Huszak-Puffy erinnern könne, von diesem aber nur wisse, dass er ungarischer Nationalität und zumindest seinerzeit auch ungarischer Staatsbürger war, seinen ständigen Wohnsitz in Budapest hatte, vor 1938 nur kurzfristig zu Dreharbeiten nach Wien gekommen war und heute im Alter zwischen 50 und 60 Jahren stehen dürfte.

Sachdienliche Recherchen bei der Gesellschaft der Gesellschaft der Filmfreunde Österreichs in Wien I., Teinfaltstrasse 4 und im Büro der Firma Paimanns-Filmlisten, Nachschlagswerk des Österreichischen Films, in Wien VII., Mariahilferstrasse 66, hinsichtlich der Persönlichkeit und des gegenwärtigen Aufenthaltsortes des Karl Huszák-Puffy verliefen resultatlos.

Der derzeitige Aufenthalt des Karl Huszák-Puffy war bis nun nicht in Filmkreisen zu eruieren. Im ho. Zentralmelungsamte findet sich unter diesem Namen eine polizeiliche Meldung überhaupt nicht vor. Hotelmeldungen aus der damaligen Zeit sind auch nicht mehr vorhanden. Eine genaue Nachschau in den

Karteien der Wiener Heimatrolle bei der Mag.Abt.61 ergab gleichfalls nichts Positives.

Falls die noch einzuleitenden Recherchen in einschlägigen ungarischen Kreisen etwas Positives ergeben, wird dies nachgetragen werden.

Illustration
Film-Kurier

Nr. 1056

4. Danksagung Wien

Kleine Mutti

KLEINE MUTTI

Eine Joe Pasternak Produktion

Regie: **Hermann Kosterlitz**

Buch: Felix Joachimson

Musik: Nikolaus Brodsky

Texte: Fritz Rötter

Personenverzeichnis:

Marie Bonnard	Franziska Gaál
Bandi	Ein Baby
Alexander Berkhoff	Friedrich Benfer
Max Berkhoff	Otto Wallburg
Diana bei Berkhoff	Ernst Verebes
Annette	Annie Rosar
Der Auktionator	Karl Husár-Puffy
Ellard	Sigurd Lohde
Verwaltungsdirektor	Rudolf Carl
Hilma	Hermine Sterler
Heidi	Auguste Pünkösdy
Mariebabe	Richard Eybner
Babette Dewrient-Reinholt	Felix Dombrowski
Rektor	Mikail Xantho
Der	Helene Lauterböck
Der	Jaro Fürth
Der	Otto Ambros
Der	Hans Waschlatko
Der	Artur Dunieczi

Produktion: Universal-Humina

Vertrieb: Österreich

Vertrieb: Ges. m. b. H., Wien VII.

und im Silber-Verkauf Wien

Leibniz-Strasse 11

Alle Rechte vorbehalten

Druck: alle Rechte vorbehalten

Ich hab' so Angst...

Text: Fritz Rötter

Musik: Nikolaus Brodsky

Ich hab' so Angst, so große Angst,
Daß du vielleicht zu viel von mir verlangst.
Doch diese Angst ist leider so schön!

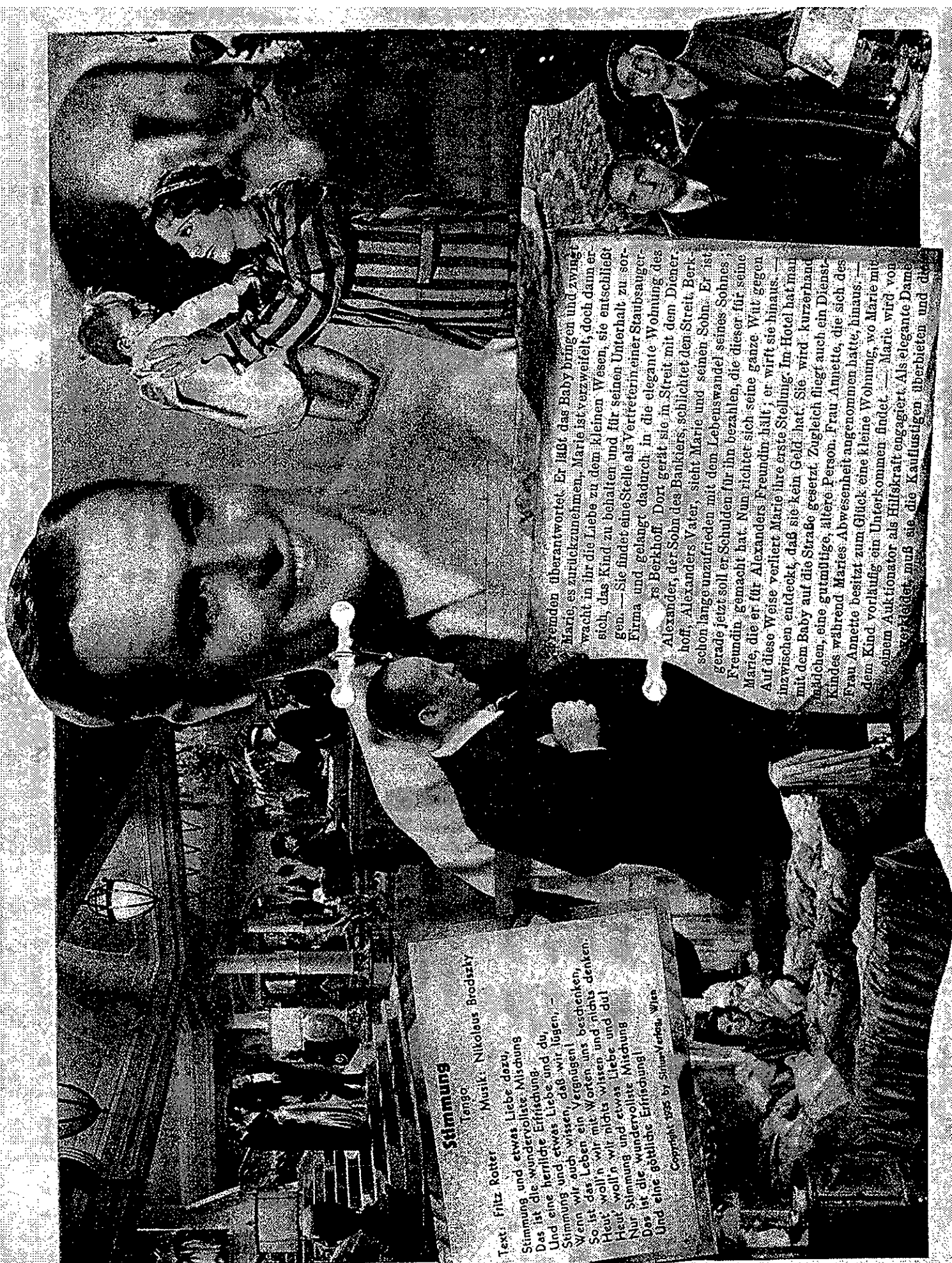
Ich hab' so Angst, was wild dann sein,
Ich fürcht' mich vor entsetzten Träumen.
Die kaum erlöst - schon wieder vergehn.

Es war, peht in mir heut vor, ich weiß nicht was,
Ein Gefühl so bitter süß. Ja, was ist das?

Ich hab' so Angst, so entsetzliche Angst,
Daß du vielleicht zu viel von mir verlangst.
Doch diese Angst ist leider so schön!

Copyright 1935 by Universal-Humina

Marie, ein armes, in einem Internat erzogenes Mädchen, findet eines Tages auf der Straße vor dem Tor zum Findelhauses ein Baby. Sie gibt es im Findelhaus ab und wird darum für die uneheliche Mutter des Kindes gehalten. Die Kunde von Maries angeblichem Fehltritt verbreitet sich rasch und Marie wird aus dem Internat hinausgeworfen. — Jetzt steht Marie gänzlich allein und ohne Geld auf der Straße. Ihre Wohnungssuche scheitert daran, daß sie das Geld für eine Angabe nicht besitzt. Endlich gerät sie in ein Luxus-Hotel. Dort wird sie von dem Arzt des Findelhauses gesehen, der empört darüber ist, daß eine Mutter, die selbst in einem Luxus-Hotel wohnt, im

Stimmung

Tango Musik: Nikolaus Brodsky

Text: Filtz Rotter

Stimmung und etwas Liebe dazu,
Das ist die wundervollste Mischung.
Und eine herrliche Erfrischung.
Stimmung und etwas Liebe und du,
Wenn wir auch wissen, daß wir lügen, —
So ist das Leben ein Vergnügen!
Heut woll'n wir mit Worten und nichts denken,
Heut woll'n wir nichts wissen und du!
Nur Stimmung und etwas Liebe
Das ist die wundervollste Mischung!
Und eine göttliche Erfrischung!

Copyright 1925 by Siles-Verlag, Wien

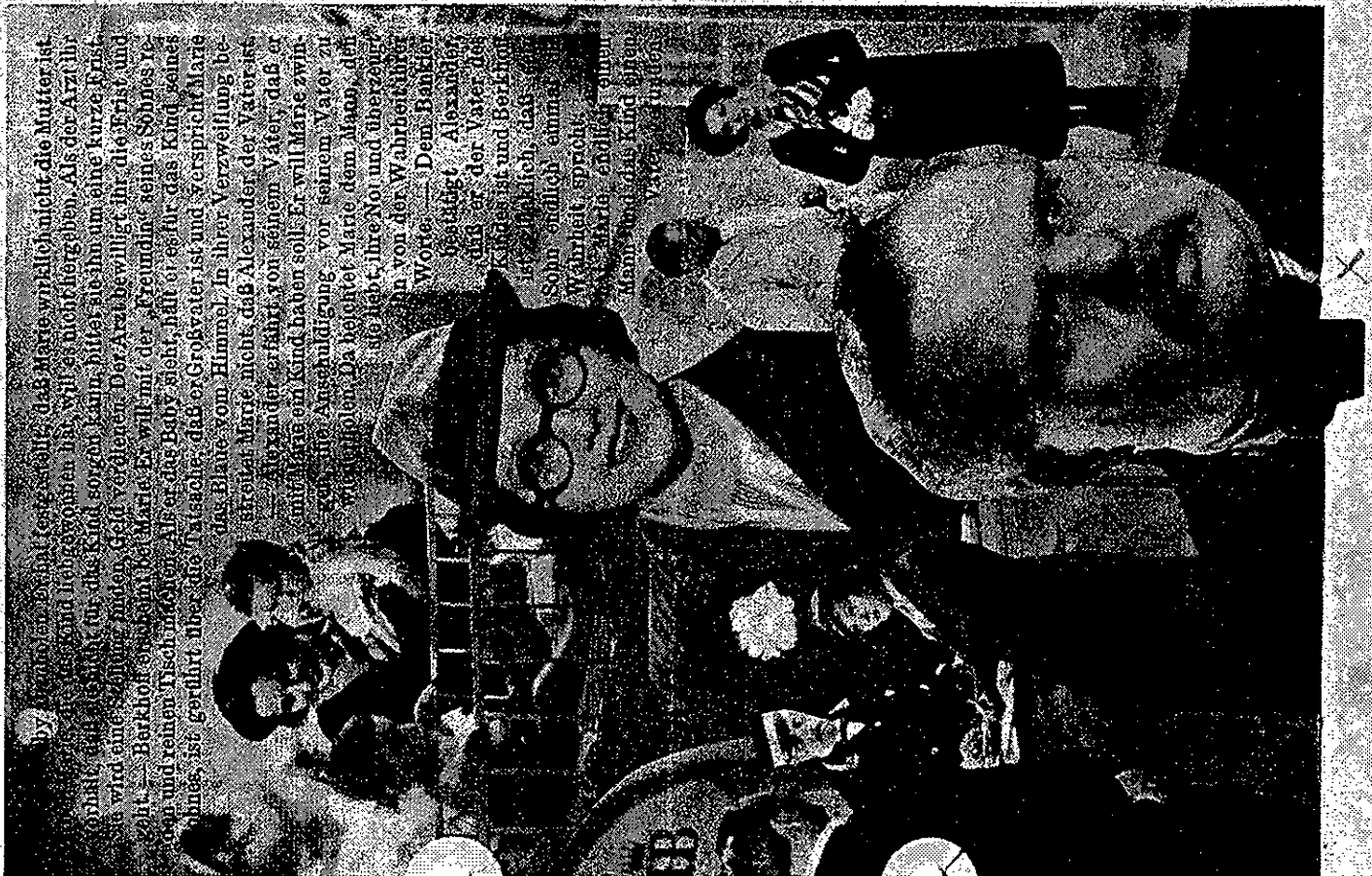
Freunden überantwortet. Er läßt das Baby bringen und zwingt Marie, es zurückzunehmen. Marie ist verzweifelt, doch dann erwacht in ihr die Liebe zu dem kleinen Wesen, sie entschließt sich, das Kind zu behalten und für seinen Unterhalt zu sorgen. — Sie findet eine Stelle als Vertreterin einer Staubsauger-Firma und gelangt dadurch in die elegante Wohnung des Herrn Berkhoff. Dort gerät sie in Streit mit dem Diener Alexander, der Sohn des Bankiers, schließt Marie und seinen Sohn. Berkhoff, Alexanders Vater, sieht Marie und seinen Sohn. Er ist schon lange unzufrieden mit dem Lebenswandel seines Sohnes: gerade jetzt soll er Schulden für ihn bezahlen, die dieser für seine Freundin gemacht hat. Nun richtet sich seine ganze Wut gegen Marie, die er für Alexanders Freundin hält; er wirft sie hinaus. — Auf diese Weise verliert Marie ihre erste Stellung. Im Hotel hat man inzwischen entdeckt, daß sie kein Geld hat. Sie wird kurzerhand mit dem Baby auf die Straße gesetzt. Zugleich flieht auch ein Dienstmädchen, eine gutmütige, ältere Person. Frau Annette, die sich des Kindes während Marias Abwesenheit angenommen hatte, hinaus. — Frau Annette besitzt zum Glück eine kleine Wohnung, wo Marie mit dem Kind vorläufig ein Unterkommen findet. — Marie wird von einem Auktionator als Hilfskraft engagiert. Als elegante Dame verkleidet, muß sie die Kauflustigen überbieten und die

...Hone er aber die ist Pech bei der Auktion
...derdings mit Bankier Berkhoff zusammen
...so elegant steht, ist er überzeugt davon, daß sein Sohn
...beschwindelt hat. — Die Auktion spitzt sich zu einem Kampf
...Berkhoff und Marie zu, Marie begibt eine Ungeschick
...lichkeit, Berkhoff ist empört und verläßt ohne zu kaufen, das
...Lokal Der Auktionator droht Marie mit sofortiger Entlassung, falls
...sie nicht die Sache mit dem Bankier wieder in Ordnung bringt.
...Marie begibt sich also zu Berkhoff und trifft mit dem Sohn des
...Bankiers zusammen. So erwischt sie Berkhoff Marie kommt gar
...nicht zu Worte, sie muß das Haus sofort verlassen. In
...ihrer Not erwartet sie den jungen Berkhoff vor der Haustür und
...bittet ihn, bei seinem Vater ein gutes Wort für sie einzulegen.
...Sie tut ihm leid und er nimmt sie in eine Bar mit. Im Ver-
...laufe ihres Zusammensitzens verlieben sich die beiden jun-
...gen Leute ineinander. Alexander glaubt zum erstenmal
...an die Unschuld und Aufrichtigkeit eines Mädchens.

Unso größer ist seine Enttäu-
...schung als er zufällig das Baby
...entdeckt. Er glaubt Marie ein
...Wort von ihren Beteuerungen
...und verläßt sie im
...Zorn. Am
...Abenden
...Tage
...schon
...des Fin-
...delhau-
...ses.

...Worte. Dem Bankier
...bestätigt Alexander
...daß er der Vater des
...Kindes ist und Berkhoff
...ist zerknirsch, daß er
...Sohn endlich einmü-
...Wahrheit spricht.
...Marie erklärt einem
...Mädchen das Kind ihren
...Vater zu sein.

by ...Marie feststellt, daß Marie unmöglich die Mutter ist
...das Kind lieggelassen hat, will es nicht übergeben. Als der Arzt ihr
...rührt, daß sie nicht für die Kind sorgt kann, bittet sie ihn um eine kurze Frist,
...wird eine Schlinge finden, Geld verdienen. Der Arzt bewilligt ihr die Frist und
...zelt. — Berkhoff erscheint bei Marie. Er will mit der Freundin seines Sohnes re-
...nen und reinen Tisch machen. Als er das Baby sieht, hält er es für das Kind seines
...chmes, ist gerührt über die Tatsache, daß der Großvater ist und verspricht Marie
...das Blau vom Himmel, in ihrer Verzweiflung be-
...freit Marie nicht, daß Alexander der Vater ist.
...Alexander erfährt von seinem Vater, daß er
...mit Marie ein Kind haben soll. Er will Marie zwin-
...gen, die Anschuldigung vor seinem Vater zu
...ziehen. Da beichtet Marie dem Mann, dem
...sie hat ihre Not und überzeu-
...gt ihn von der Wahrheit ihrer
...Worte. Dem Bankier
...bestätigt Alexander
...daß er der Vater des
...Kindes ist und Berkhoff
...ist zerknirsch, daß er
...Sohn endlich einmü-
...Wahrheit spricht.
...Marie erklärt einem
...Mädchen das Kind ihren
...Vater zu sein.

...Worte. Dem Bankier
...bestätigt Alexander
...daß er der Vater des
...Kindes ist und Berkhoff
...ist zerknirsch, daß er
...Sohn endlich einmü-
...Wahrheit spricht.
...Marie erklärt einem
...Mädchen das Kind ihren
...Vater zu sein.

...Worte. Dem Bankier
...bestätigt Alexander
...daß er der Vater des
...Kindes ist und Berkhoff
...ist zerknirsch, daß er
...Sohn endlich einmü-
...Wahrheit spricht.
...Marie erklärt einem
...Mädchen das Kind ihren
...Vater zu sein.

...Worte. Dem Bankier
...bestätigt Alexander
...daß er der Vater des
...Kindes ist und Berkhoff
...ist zerknirsch, daß er
...Sohn endlich einmü-
...Wahrheit spricht.
...Marie erklärt einem
...Mädchen das Kind ihren
...Vater zu sein.

...Worte. Dem Bankier
...bestätigt Alexander
...daß er der Vater des
...Kindes ist und Berkhoff
...ist zerknirsch, daß er
...Sohn endlich einmü-
...Wahrheit spricht.
...Marie erklärt einem
...Mädchen das Kind ihren
...Vater zu sein.

...Worte. Dem Bankier
...bestätigt Alexander
...daß er der Vater des
...Kindes ist und Berkhoff
...ist zerknirsch, daß er
...Sohn endlich einmü-
...Wahrheit spricht.
...Marie erklärt einem
...Mädchen das Kind ihren
...Vater zu sein.

...Worte. Dem Bankier
...bestätigt Alexander
...daß er der Vater des
...Kindes ist und Berkhoff
...ist zerknirsch, daß er
...Sohn endlich einmü-
...Wahrheit spricht.
...Marie erklärt einem
...Mädchen das Kind ihren
...Vater zu sein.

...Worte. Dem Bankier
...bestätigt Alexander
...daß er der Vater des
...Kindes ist und Berkhoff
...ist zerknirsch, daß er
...Sohn endlich einmü-
...Wahrheit spricht.
...Marie erklärt einem
...Mädchen das Kind ihren
...Vater zu sein.

...Worte. Dem Bankier
...bestätigt Alexander
...daß er der Vater des
...Kindes ist und Berkhoff
...ist zerknirsch, daß er
...Sohn endlich einmü-
...Wahrheit spricht.
...Marie erklärt einem
...Mädchen das Kind ihren
...Vater zu sein.

Dir geht's gut, mein Baby!

Text: Fritz Rotter

Musik: Nikolaus Brodsky

Dir geht's gut, mein Baby,
Wer hat's auf der Welt noch so wie du!
Du schaust immer in die Luft und denkst und denkst:
Warum? Weshalb? Wozu?
Dir geht's gut, mein Baby,
Wenn ich auch das Schwerste für dich tu,
Du schaust immer in die Luft und denkst und denkst:
Warum? Weshalb? Wozu?
Immer sollst du lachen,
Früh schon beim Erwachen,
Du hast doch keine Sorgen!
Nie stellst du am Tage
Ängstlich dir die Frage:
Wie wird es heute und morgen?

Dir geht's so gut, mein Baby,
Nichts bringt dich aus deiner süßen Ruh',
Du schaust immer in die Luft und denkst und denkst:
Warum? Weshalb? Wozu?

Copyright 1935 by Sirius-Verlag, Wien

Erscheint wöchentlich. Abonnementpreis S 4.50 vierteljährlich. — Eigentümer, Herausgeber und Verleger: Filmpropaganda-Ges. m. b. H. — Für den Inhalt verantwortlich: Fritz Freund, Wien, VII., Neubaugasse 23. — Auslieferung durch: „Osterr. Film-Zeitung“, Wien, VII., Neubaugasse 23. — Kupferstichdruck der Verney A.-G., Wien, IX., Caulfeldgasse 10.

Früher erschienene Hefte des „Illustrierten Filmkuriers“ sind durch die Filletteure der „Osterr. Film-Zeitung“ direkt vom Verlag zu beziehen!

Bern den 1 november 1955.

P 2 Strängt förtroligt.

Lundberg/DS

HEMLIG

4/11

Danielsson, f.k.

u. Lundberg

Broder,

I anledning av Ditt strängt förtroliga hand-
brev den 21 oktober uppsökte jag Zehnder och överläm-
nade till honom bilagan med uppgifterna ang. H. Ka-
binettssekreteraren förklarade att han givetvis skul-
le göra vad som stode i hans makt desto hellre som
Excellensen vid det besök, som Zehnder för en del år
sedan avlade i Stockholm, bett honom söka följa ett
annat spår, - detta visade sig dock ej leda till nå-
got resultat.

En hastig genomgång av den från ministeriets
arkiv framhämtade dossiern för den efterforskade schwei-
zaren visade att de i Eder promemoria lämnade upplys-
ningarna stämde så gott som exakt. Än värdefullare var
att ryktena om att H. 1953 skulle frigivits visade sig
korrekta liksom att vederbörande nu borde vara boende
i Bern. På detta stadium tillkallades dr. Amstein vil-
ken - så som torde vara Dig väl bekant - är chef för
det civila underrättelseväsendet och i denna egenskap
intimt samarbetar med polisintendenten Thulin; de båda
herrarna bruka utbyta informationer genom Jarring och
beskickningens förmedling. Dr. Amstein förklarade sig
beredd att taga kontakt med H. och höra denna angående
eventuella upplysningar angående W. För dylikt ändamål
vore han dock tacksam att till sitt förfogande erhålla
de fakta, som vore relevanta i ärendet liksom foton av W.

I Département Politique's dossier fanns ett int-

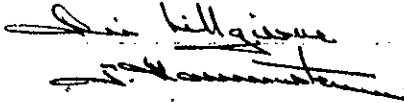
Kabinettssekreteraren L u n d b e r g ,
Utrikesdepartementet.

ressant dokument, nämligen förhörspötkollet med H. efter dennes återkomst till Schweiz. Därav framgick att H. sista tiden före frigivningen eller från januari 1952 varit internerad i ett läger Vladimir, 250 km norr om Moskva där mera politiskt betydande personer förvarats, bl.a. generalfältmarskalken Schoerner, en son till fältmarskalk Keitel och - enligt vad det synes - vissa släktingar till Stalin. Detta skulle ju kunna giva ett - om'ock svagt - hopp att H. kunde hava något av intresse att berätta beträffande vår landsman.

1 fel öster
b

Dr. Amstein har meddelat att ehuru H., som är anställd i telegrafverkets tjänst nu tillfälligtvis vistas i Genève, är han beredd genast höra honom.

Han antog att det måhända vore fördelaktigast om den fortsatta korrespondensen i saken fördes direkt mellan Thulin och honom men förmedlades av departementet och beskickningen.

(T. Hammarström)

efterforskning efter
Raoul Wallenberg.

3/11 ✓
Moskva den 1 november 1955.

Strängt förtroligt.

AK
Ärade Broder,

De svenska tidningarna ha ju på sistone innehållit mycket om nya spår i Wallenbergsfrågan. Därest, som resultat av de uppgifter som sålunda må ha framkommit, en ny dokumenterad framställning till sovjetmyndigheterna överväges, vill jag som min personliga mening framhålla att en första förutsättning för framgång torde vara att den på svenskt sinnessjukhus intagne sovjetmedborgaren Koovit beredes möjlighet att återresa till Sovjetunionen. Jag får i detta stycke hänvisa till beskickningens dagskrivelse (nr 705).

En helg

Lennart Petri

Lennart Petri

Kabinettssekreteraren A. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

3/11-87 ✓
Wien den 2 november 1955

HP 1

1 bil

Strängt förtroligt.

8/11 Akad. Wien

Rh

Broder,

./.

Från Pammer har jag erhållit närslutna anteckning om en föregiven svensk medborgare vid namn Ton^xsen, vilken skulle ha häktats av ryssarna i Budapest 1945 och nu befinna sig i rysk fångenskap. Pammer visste icke, vem uppgiftslämnaren var men lovade att taga reda på detta.

Vi vore tacksamma för meddelande, huruvida någon person med detta namn är bekant för departementet och om uppgiften över huvud taget är av intresse.

Din tillgivne
Erik Braunerhielm
Erik Braunerhielm

4/ Sakent identiska med Thomsen
Uppgiften utan intresse.

Andre Sekreteraren G. Lorentzon,
Utrikesdepartementet.

Schwede

T o n s e n , Näheres nicht bekannt,
soll 1945 in Budapest von der Roten
Armee verhaftet und nach Moskau ge-
bracht worden sein. Angeblich soll
er aus vermögendem Haus stammen und
in Budapest in einer wirtschaftlichen
Funktion tätig gewesen sein.
Vermutlich soll er noch 1955 entweder
in Alexandrowsk oder Wladimir gesehen
worden sein.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln, den 3 november 1955.
Strängt förtroligt.

3 bil.

HÖMLIG

Lundberg/DS a + b
7/11 Danielsson, f.k.
u. Lundberg

exp. 8/11-55
Th.

PK

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 31 nästlidna
oktober ber jag härmed få överlämna två av herrar Lindberg
och Lundström utarbetade promemorior angående samtal med
generalen von Bentivegni och pressattachén Pörzgen, även-
som en av de båda försträmnda uppgjord skiss över
Vladimir-fängelset.

Din tillgivne
Tor Eriksson

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. Lundberg,
Stockholm.

CF

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Strängt förtroligt

P.M.

angående samtal med f.d. generalen Franz-Eccard
von Bentivegni, född den 18 juli 1896, Zurmaien
Str. 8, Trier, von Bentivegni är f.d. chef för
III:e avdelningen i Abwehr.

von Bentivegni besöktes den 25 oktober. Sedan vi redogjort för anledningen till vårt besök, förklarade von Bentivegni, att han under sin fångenskap hört talas om en svensk diplomat. Dennes namn hade möjligen nämnts för honom, men han kunde inte längre erinra sig det. Svensken skulle enligt hans uppfattning befunnit sig i ett fängelse i Moskva sannolikt Lefortowskaja.

Om sig själv berättade von Bentivegni, att han år 1945 blivit tillfångatagen och förd till Lefortowskaja. Vid något tillfälle under 1946 överfördes von Bentivegni till Lubianka. År 1952 dömdes von Bentivegni och fördes till Wladimir, varifrån han i oktober 1955 återsändes till Tyskland.

von Bentivegni kunde inte närmare erinra sig från vem han fått uppgift om den svenske diplomaten. Han menade, att det måste ha skett någon gång under tiden 1946-49. Den ende som von Bentivegni kunde erinra sig som möjlig sagesman,

var gestapomannen Panzinger. Denne hade suttit i Lubianka i en cell med nummer i sifferserien 40 till 49. Först sedan von Bentivegni kom till Wladimir, fick han på nytt höra talas om den svenske diplomaten. von Bentivegni räknade därvid upp några av sina cellkamrater och förmodade, att några av dessa satt inne med ytterligare kunskaper. De namn von Bentivegni nämnde var:

~~Rensinghoff~~

~~Lange (r)~~

Streckenbach

Hatz

Josef Böhm

Manfred

Kurt Landwehr von Pragenau

Oberleutnant Paltzo

Beträffande svensken hade von Bentivegni hört, att denne skulle ha varit en ivrig knackare, och att han därvid skulle ha lämnat uppgifter om sitt tillfångatagande. Svensken skulle ha blivit häktad i Budapest, där han varit verksam med att bistå judarna.

von Bentivegni hade ej hört talas om att svensken skulle ha befunnit sig i Wladimir. Han kunde ej heller lämna några andra upplysningar om dennes eventuella vistelseort.

Som framgår av ovanstående lämnade von Bentivegni mycket svävande uppgifter. Detta gäller även för egna upplevelser under fångenskapen. von Bentivegni föreföll vara i avsevärt mycket sämre psykisk kondition än t.ex. von Hinckeldey och Gustav Richter.

Köln, den 31 oktober 1955.

W. H. Richter *K. Richter*

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Strängt förtroligt.

P.M.

angående samtal med f.d. pressattachén i Sofia,
Dr. Hermann Pörzgen, född den 7 maj 1905, Hotel
Römerbad, Wiesbaden.

Pörzgen besöktes den 28 oktober 1955. Då han redan i Friedland varit i kontakt med Lorentzon var han genast på det klara med vårt ärende.

Om sig själv berättade Pörzgen, att han efter sin häktning förts till Moskva, där han den 23 september 1944 insattes i Lefortowskaja, cell 153, 2:e St. Pörzgen var övertygad om att denna cell låg intill trappan i 2:e Stock. Det var i denna cell han först hörde talas om att en svensk vid namn Wallenberg satt som fånge i Lefortowskaja. Denna uppgift erhöll Pörzgen då han efter en kort tid kom i kontakt med granncellen genom knackningarna. Han kunde inte vid vårt besök exakt uppge när denna förbindelse med granncellen upprättats och ej heller när han först fick meddelande om Wallenberg.

Beträffande placeringarna i granncellerna uppgav Pörzgen följande:

Cell 152. Supprian tillsammans med två italienare.

Cell 151. Wallenstein, Rensinghoff och Rantzau.

I de botten dessa liggande cellerna satt bl.a. von Hinckeldey, ungraren Simon och generalen von Tschamer, vilken senare avrättats. Pörzgen kunde inte närmare ange i vilka celler dessa suttit.

I cell 153 hade Pörzgen Mohrmann såsom cellkamrat alltsedan den 23 september 1944. Pörzgen blev kvar i cellen till den 29 december 1946 då han fördes till Lubianka. Tre månader senare lämnade också Mohrmann cell 153. Pörzgen fördes senare tillbaka till Lefortowskaja och insattes då i cell 154. Även där var Mohrmann hans cellkamrat. Under sin tid i Lefortowskaja satt Pörzgen utöver de två nämnda cellerna 153-54 också i en cell i par-terre-våningen i samband med att han blev dömd år 1948. Efter domen fördes Pörzgen till Wladimir där han insattes i corpus III.

Beträffande sin kännedom om Wallenberg framhöll Pörzgen, att samtliga uppgifter som kommit honom tillhanda om denne kommit genom knackningar från Wallenstein över Supprian.

Av de uppgifter Pörzgen erhållit kunde Pörzgen erinra sig följande.

Wallenberg som arbetat för Svenska Röda Korsets räkning i Budapest hade häktats av ryssarna och anklagats för spioneri för tysk räkning. Pörzgen kände också till att Wallenberg tillhörde den kända bankirfamiljen med samma namn.

Pörzgen uppskattade den tid Wallenberg suttit i Lefortowskaja till minst två år. Efter att ha suttit en tid i andra våningen hade Wallenberg och Roedl flyttats upp till 3:e Stock. Pörzgen antog, att det var Wallenbergs och Roedls omfattande knackningsförbindelser som

varit orsak till deras förflyttning.

Pörzgen berättade vidare, att han vid ett tillfälle under promenad i rastgården tillsammans med Mohrmann genom en springa i planket kunnat iakttaga Roedel och som de trodde Wallenberg. Mohrmann var sedan tidigare bekant med Roedl. Pörzgen och Mohrmann drog då den slutsatsen, att den man som var i Roedls sällskap måste var Wallenberg. Pörzgen beskrev honom såsom ganska lång, minst 180 cm, med typiskt skandinaviskt utseende. Han hade långt fylligt ansikte och gick med lätt framåtlutad hållning. Någon mera detaljerad beskrivning kunde Pörzgen inte göra. Så kunde han t.ex. ej beskriva Wallenbergs profil. Han kunde ej heller erinra sig tidpunkten för händelsen.

Då Pörzgen förelades 6 fotografier varav ett var av Wallenberg (taget i Budapest), sade sig Pörzgen ej kunna identifiera Wallenberg bland de förelagda fotografierna. Han framhöll, att dels låg denna händelse långt tillbaka i tiden, dels att det var mycket kort tid han kunde iakttaga den han trodde var Wallenberg.

Pörzgen förklarade vidare, att han i badet hört Wallenberg ropa sitt namn. Det var vanligt, att de badande utväxlade namn badavdelningarna emellan.

I Wladimirläget hade Pörzgen erhållit en uppgift om att Wallenberg skulle ha setts i ett läger. Pörzgen trodde sig ha fått uppgiften av Wallenstein. Lägre var såvitt Pörzgen kunde erinra sig Vorkuta.

Pörzgen kompletterade de tidigare av von Hinckeldey och Richter lämnade uppgifterna om lokaliteterna i Wladimir.

Köln den 2 november 1955.

Wladimir *Kunkin*

Shiro over Vladimir Gajdosik
(Tel. d. Bonn 3.11.55)

Kup. only hos Tanielson.

Mr. Gajdosik

Lundberg/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM den 4 november 1955.

N:o

1 bil.

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL

P

2

Bu^I

REK.

Bästa Fru von Dardel,

./.

Jag översänder härmed i avskrift utdrag av Gustav Richters berättelse i de delar den berör Raoul Wallenberg.

(Arne S. Lundberg)

Fru Maj von Dardel,
Dahlbergsvägen 24^x
Djursholm 1.

Mins hovrättsass. Lagergren

Utdrag av promemoria över samtal med Gustav Richter
den 22 oktober 1955.

Den 31 januari 1945 infördes Wallenberg i cellen.

Richter berättade, att han mycket snabbt kom på vänskaplig fot med Wallenberg. Denne var hela tiden vid gott mod och på gott humör. De hade bl.a. bedrivit tiden med att spela schack. Richter framhöll, att det fanns många lyckor i hans minne beträffande Wallenberg och den tid de satt tillsammans.

Wallenberg hade berättat, att han sänts till Budapest för att hjälpa de ungerska judarna med svenska skyddspass. Wallenberg hade haft stora svårigheter med de tyska myndigheterna i Budapest. I och med att ryssarna nått fram till staden hade Wallenberg anmält sig för de ryska myndigheterna. Han hade sedan skickats från den ena instansen till den andra, tills han slutligen blev häktad.

Wallenberg hade vidare berättat, att han sänts med tåg till Moskva tillsammans med sin chaufför Langfelder. Langfelder var tillsammans med Wallenberg vid häktningen. De fördes till Lubianka där Wallenberg och Langfelder skildes från varandra.

Wallenberg hade genast avfattat en skrivelse riktad till fängelsedirektören, i vilken han förklarade sin ställning inom den svenska beskickningen i Budapest samt protesterat mot häktningen. Wallenberg hade också i denna skrivelse bett att få komma i förbindelse med svenska beskickningen i Moskva i sin egenskap av svensk medborgare och svensk diplomat. Wallenberg framförde också klagomål rörande förplägnaden och begärde att få en förbättring härvidlag med hänvisning till det svenska medborgarskapet.

Richter framhöll i detta sammanhang, att Wallenberg ej varit särskilt intresserad av den materiella sidan. Wallenberg hade under denna tid förts till förhör en gång. Den kommissarie som skötte förhöret, hade däri-

bland sagt följande till Wallenberg: "Sie sind ja uns bekannt.
Se gehören einer Hochkapitalistischen Familie in Schweden an".
Wallenberg anklagades för att ha bedrivit underrättelseverksamhet.
Förhöret hade varat cirka 1 - 1½ timme.

Den 1 mars 1945 flyttades Richter

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD.)

*orig R 1 Lorentzon
P2 Eu*

Från **Köln.**

Avsänt den **telex.** 19 kl.

Inkom den **6 / 11 19 55** kl. **13.30.**

Utskrivet i **3** ex. Detta är ex. nr **2.**

*aa.
Lundberg
praeft*

—41.—

För Kabinettsssekreteraren. Lorentzons avresa fördröjd med anledning av uppgift om att sju tåg med fångar skulle anlända 5 november. Sedan det numera klarlagts att denna transport väntas först 12 november har Lorentzon idag avrest till Stockholm. Det torde bli nödvändigt att Lorentzon återvänder till Tyskland i samband med ifrågavarande transports ankomst, som väntas omfatta alla återstående fångar circa 4.000.

Kumlin.

KOPIA KOPY

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

etterforskning av öster-
rikiske medborgaren
Scheurer.

Rad Lapp.

7/11

Wien den 4 november 1955.

Nr 739 1 bil.

HP 1. Strängt förtrolig.

Lundberg/DS
8/11

a + b
Danielsson, f.k.
u. Lundberg

8/11 AS.

PA

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt meddela, att såväl inrikes-
ministeriet som säkerhetspolisen i Wien sakna uppgifter om en
Oberleutnant Scheurer. Säkerhetspolisen har emellertid utfäst
sig att närmare undersöka, huruvida en sådan person tidigare
kan hava bott i Wien.

Beskickningen har även undersökt, huruvida någon
person vid namn Scheurer varit bosatt på angivna adresser i
Wien. Resultatet av undersökningen redovisas i närslutna pro-
memoria.

Sven Allard

Sven Allard

Strängt förtrolig.

P.M.

I huset Wien IX., Porzellangasse 10, påträffades en konstnär vid namn Scheyrer. Denne visade sig vara en man i 80 års åldern, som på förfrågan upplyste, att han under första världskriget varit löjtnant i dåvarande österrikiska armén, att han varit insatt vid den s.k. sydfrenten nära Stilfserjoch, men att han däremot aldrig varit i Ryssland. I andra världskriget hade han icke deltagit. På fråga efter släktingar svarade Scheyrer, att han hade en brorson, vilken som officer i flygvapnet aktivt deltagit i sista kriget, men aldrig råkat i rysk fångenskap. Han vore numera bosatt i London.

I Wien förekommer två gator vid namn Windmühlgasse, nämligen i VI. och XXV. Bezirk. I Wien VI., Windmühlgasse 11, anträffades varken husägaren eller portvakten. Två tillfrågade hyresgäster, däribland den som längst bott i huset, förklarade, att de aldrig hört talas om en man vid namn Scheurer samt att denne knappast torde hava bott där.

Windmühlgasse i XXV. Bezirk visade sig vara en så gott som obebyggd gata, där endast två mindre hus funnos. Även i dessa var namnet Scheurer okänt.

Wien den 4 november 1955.

Kurt Kalhorn

Kurt Kalhorn

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN
I
LONDON

8.11
29 PORTLAND PLACE
W.1.

London den 4 november 1955.

Strängt förtroligt.

h
Broder,

Su Åberopande Ditt handbrev den 5 augusti 1955 till
Åström angående Kelly ber jag få meddela, att hans semester-
resa först uppsköts till slutet av oktober och därefter
inställdes.

Därför har jag tyvärr intet att inberätta i detta
ärende.

Din tillgivne
Gunnar Hägg

Herr Utrikesrådet G. Jarring,
Kungl. Utrikesdepartementet.

Morgon-Tidningen
Chefredaktören

8/11 ✓

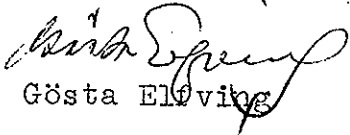
aa

Kabinettssekreterare Arne Lundberg
Utrikesdepartementet

S t o c k h o l m

Bifogade skrivelse översändes härmed sedan
författaren lämnat sitt medgivande härtill.

Stockholm den 7 nov. 1955

Gösta Elfvig

1 bil.

GÖSTA HÖGLIND

STYRMANSGATAN 20

STOCKHOLM 6

27/10/55

Chefsredaktören
Morgon-Tidningen

Stockholm

AK

Betr. Raoul Wallenberg

Sommaren 1953 sammanträffade jag i Nord-Norge med en från rysk fångenskap hemvändande ung svensk sjöman, Holmström. Jag var den förste svensk efter konsuln i Kirkenäs, som han blev i tillfälle tala med. En halv dag och en hel natt voro vi tillsammans på en norsk kustbåt. Jag blev således i tillfälle att ingående ta del av hans förstahandsintryck medan han ännu var klädd i fångenskapens trasor. Som jag själv en gång varit i tillfälle göra ett kortare besök i Sovjet och därefter alltid intresserat mig mycket för ryska förhållanden kunde jag konstatera riktigheten av mycket vad han berättade. Han hade med en kamrat besökt ett sjömanshem i Arkangelsk och därvid yttrat sig oförsiktigt i tro att ingen förstod honom, vilket dock var fallet. 14 månaders straffarbete på olika platser i norra Ryssland blev följden. En av mina första frågor blev om han hört något om Wallenberg. Han erinrade sig då på sätt som föreföll trovärdigt, att de ryska fångvaktarna skulle ha talat om honom och sagt, att han skulle friges. Om detta är helt sant, så för det fram ett par nya fakta, nämligen ett vittnesmål från en svensk och ett medgivande från ryska ämbetsmän, som kanske närmare kunna anges till tid och plats. Då en del av dylik personal ambulerar mellan olika läger är det icke uteslutet, att de kan ha haft kontakt med Wallenberg. Holmström hade under fängelsetiden intet annat namn än svensken, och då få svenskar suttit i dylika anstalter, är det således förklarligt, att personalen fått sin uppmärksamhet riktad på honom och tämligen osannolikt, att Wallenberg av dem förväxlats med någon annan. Holmström gav mig telefonnumret 49 52 93 och adressen Bordsvägen 19. Jag har ett par gånger senast i augusti sett honom på stan och har därvid åter Wallenberg först på tal. Bordsvägen, varifrån han nu skall ha flyttat, finns icke i ~~stads~~ gatukalendern men lär finnas. Då saken nu blivit så aktuell undersökte jag telefonnumret och fann att det var hemligt. En dam svarade och uppgav, att de aldrig sett Holmström men haft mycket besvär av honom enär han falskeligen till många av någon mystisk anledning brukar uppges detta telefonnummer som sitt eget, och föreföll han därför att vara en mycket tvivelaktig person. Tydligen har han inte kommit till balans efter sina upplevelser i Ryssland och saknar förmodligen själv förmåga att på ett trovärdigt sätt framföra vad han uppgav för mig enligt ovan. Genom myndigheterna borde det väl gå att få tag på honom och UD torde kunna bekräfta riktigheten av att han varit i Ryssland, då de uppges ha ett finger med i hans frigivning.

Då det gäller Wallenberg anser jag, att varje liten tråd noggrant bör undersökas ungefär som i en mordgåta, och har jag därför funnit det närmast som en skyldighet för mig att söka föra fram ovanstående. Intresset för fallet för jag

hos allmänheten är större än vad pressen funnit anledning be-
handla saken under dessa mer än 10 år. I vissa tidningar tror
jag, att fallet Holmström skulle kunna göras till en sensationell
artikel. Men då jag helst inte vill ägna mig åt sådant, som
ökar motsättningar och internationell spänning, har jag funnit
det bäst vända mig till Eder, då jag anser det särskilt värde-
fullt vad som i MT skrives i denna sak, som dock måste klaras
upp på ett eller annat sätt.

Jag vill också tillåta mig framföra min teori, nämligen att
Wallenberg för det första häktades mer eller mindre av misstag,
att han sedan kvarhölls för att eventuellt kunna bli ett bytes-
objekt i en eller annan formsamt att han därvid eftersom han
ansågs vara en synnerligen förnämlig fånge kom i beröring med
andra fängslade från västsidan, om vilka man inte har en aning
att de där finnas, och att de därför inte vilja släppa honom,
då det skulle leda till storpolitiska förvecklingar om han
namngav dessa personer. Vi behöva ju för vår egen del bara
tänka på vad det skulle leda till om han kunde berätta, att
han varit fängslad tillsammans med de över Östersjön försvunna
svenska flygarna. Har f ö någon tänkt på att fråga paret Petrov
om de kunna erinra sig något om Wallenberg från sin Stockholms-
vistelse och kontakt med Kollontay?

Skulle dessa rader inverka på något införande i Eder tidning
bleve jag tacksam få det mig tillsänt, då det annars lätt kan
gå mig förbi. Under inga omständigheter vill jag dock ha mitt
namn i tryck, då detta kan bli ett hinder för mig att eventuellt
någon gång till göra en resa till Ryssland. Helst vill jag ej
heller bli namngiven till Holmström.

Under förhoppning om en välvillig handläggning av ovanstående

Högaktningsfullt

G. Höglind

Exc./AA.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

8/11-55
Sthlm den 9 november 1955.
Överl.f.str.förtr.k.till
Besk.ch. i Moskva.
u. Lundberg. xp m.kuriren 10/11.
AA.

Strängt förtroligt.

AL
P.M.

Jag hade bett ambassadör Rodionov komma upp idag och framförde till honom följande meddelande (som han erhöll i skriftlig nedteckning):

"Je vous ai prié de venir me voir pour vous remettre un extrait de mon discours au Parlement l'autre jour, à savoir le passage où j'ai parlé du cas Raoul Wallenberg.

Le premier ministre Bulganin aussi bien que le Président Vorosjilov ont déclaré que, si Wallenberg est trouvé, il sera transmis aux autorités suédoises. Je vous demande de faire part au Gouvernement soviétique encore une fois de l'inquiétude que nous cause cette affaire, pendant ~~de~~ depuis dix ans.

Nous sommes en possession de preuves accablantes montrant que Wallenberg fut conduit en l'Union soviétique et mis en prison, accusé d'espionnage. Depuis des années le Ministère des Affaires Etrangères s'occupe de recueillir et de comparer le matériel d'information se référant au sort de Wallenberg, venant de tous côtés. La libération des prisonniers de guerre allemands, autrichiens et autres au cours de ces dernières semaines nous a fourni de nouvelles preuves mais aussi rendu l'opinion publique suédoise encore plus impatiente.

Bienque les informations nouvelles n'aient pas été suffisamment examinées et coordonnées jusqu'ici pour être présentées soit au Gouvernement soviétique, soit au public suédois, j'ai voulu dès maintenant attirer l'attention du Gouvernement soviétique sur l'urgence de cette affaire aux points de vue humanitaire aussi bien que politique."

Ambassadören sade sig vilja översända meddelandet till

sin regering. Rent preliminärt ville han säga följande.

Han hade icke läst någon redogörelse för Sohlmans samtal med Bulganin eller Gustaf Nilssons samtal med Vorosjilov. Men han hade talat med den tolk som varit närvarande. Han hade inte fått intrycket att någon av dem låtit förstå, att Wallenberg möjligen skulle återfinnas, utan blott sagt att, om han återfunnes, skulle han skickas tillbaka.

Han ville understryka, att i anledning av min sista démarche han hade särskilt betonat i sin rapport önskemålet om nya efterforskningar. Sådana hade också vidtagits men med negativt resultat. Han trodde sig kunna försäkra, att dessa efterforskningar skett med minutiös noggrannhet. Det funnes inget motiv för W:s kvarhållande, om han existerade. Rodionov ville nämna, att han själv haft en nevö, som vore helt försvunnen och inte kunnat återfinnas. Han förstode familjens smärta och den svenska opinionen. Men han trodde inte, att något mer kunde göras. Han tillade att denna sak var lika pinsam för Sovjetunionen som för Sverige.

Jag framhöll att vi hade talrika bevis genom vittnesmål att Wallenberg förts till Moskva och där satts i fängelse. Vi hade också bevis för att åtskilliga personer - bland dem en som delat cell med W. i fängelset - hörts angående W. Detta visade att W. var en uppmärksam fånge, och det förefölle omöjligt att han försvunnit utan några spår.

Ambassadören upprepade sitt löfte att översända mitt meddelande till Moskva, varefter jag upptog en annan fråga.

Stockholm den 8 november 1955.

Östen Undén

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM		
Stockholm den 8 november 1955.		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Broder,

Med anledning av Braunerhielms handbrev till Lorentzon den 2 november 1955 angående en föregiven svensk medborgare vid namn Tonsen får jag meddela, att denne torde vara identisk med Harry Thomsen alias Grosheim Krisko, vilken, sedan han återkommit från fångenskapen i Sovjetunionen, hörts genom beskickningen i Bonn.

Uppgiften ifråga torde sålunda från Din sida icke behöva föranleda någon åtgärd.

(Arne S. Lundberg)

Envoyén A l l a r d,
W i e n .
- - - - -

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETTelegram

STOCKHOLM		9/11	1955
N:o 72. ✓	BUD Chiffer	BIL	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I	

Svensk

~~Donn~~ *Kölu.**Q*

Primo. För Kumlin. Meddela Lindberg och Lundström att den tid som stå till deras förfogande kan bli starkt begränsad på grund av familjens krav att det material som finns snabbt sammanställas och nya démarches göres. Det kan bli nödvändigt hemkalla dem efter ett par tre veckor. De bör därför koncentrera sig på de viktigaste detaljerna i första hand och framför allt följa Tajsjet-spåret.

Secundo. Meddela hit om besked ingår om ny transport.

Cabinet.

Rep. d. 9/11 kl. 1300 af

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Köln

Avsant den 10/11 19 kl.

Inkom den 10/11 1955 kl. 1225

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr	10:R	44
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Eu

RR

44.

Edert chiffer 72 secundo.

För Kabinettssekreteraren. För närvarande alldeles ovisst när ny transport kan väntas. Vi har daglig kontakt Friedland genom Lindberg och återkommer så snart något nytt föreligger.

Kumlin.

FÖRFATTARE RUDOLPH PHILIPP

10/11
STOCKHOLM O, DEN

9 november 1955

GREVTOREKATAN 8 B

TEL. 61 42 24

Sekreteraren herr Stig Lorentzon

Skogsstigen 1

Danderyd

an

Bäste herr Lorentzon!

I fru Maj och överdir. Fredrik von Dardels och i eget namn
tackar jag Er för Er goda insats i Raouls sak i Österrike
och Västtyskland.

Vi hoppas att få tillfälle att uttrycka vår vänskap muntligen till
Er.

Med hjärtliga hälsningar

Er tillgivne
Rudolph Philipp

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Haag den 9 november 1955.

med artikel om Wallenberg.

1 bil. ✓

328

Ink.	11. 11	19 55
Avd.	Gr.	Mål
P	2	Eu I

Broder, (pal-chen?)

Härmed får jag i översättning insända en artikel ur "Haagsche Courant" av den 3 november 1955.

Den tillgivne
Konst. Krijger

P.S. Fröken Stjernstedt fått genomslag.

ÖVERSÄTTNING
av artikel i "Haagsche Courant" 3.11.55.

RAOUL WALLENBERG, BUDAPESTS HJÄLTE.

Han räddade tusentals judar ur tyskarnas klor.
Återvändande fångar från ryska läger ha berättat att de
mött Wallenberg där, den man, som svenskarna söka sedan
flera år.

Då Raoul Wallenberg på våren 1944 dök upp i Budapest var
staden full av oro. I mars hade tyskarna övertagit makten och
pilkorsorganisationen spred skräck och nöd i städerna och över
pustan.

Det var inte första gången som Wallenberg befann sig på
främmande mark. Denne länge blonde svensk kände världen som få.
Familjen Wallenberg är bankägare, och dess namn har god och rik
klang i Sverige. Den unge Raoul studerade i Frankrike och Ame-
rika och som mycket ung talade han flytande ryska, spanska, frans-
ka och engelska.

Efter sina studier arbetade han i Kapstaden och därifrån
for han till det judiska Haifa, just då de första anfallen mot
det judiska folket hade öppet påbörjats.

Och så kom den bereste svensken till Budapest, där rädslan
reagerade. Han var i diplomatisk tjänst, men man hade tidigare
varnat honom: "Kom ihåg, Wallenberg, att om tyskarna få veta i
vilket uppdrag Du är ute så betyder det slutet". Men han hade
bara svarat: "Om jag också bara kan rädda en enda människa, så
skall jag resa, det är min plikt".

Då han kom till den svenska beskickningen, frågade han ge-
nast: "Hur många judar har Ni kunnat rädda?" Det tycks ha varit
600 men det var för litet för Wallenberg. Han gick omedelbart

till verket och satte sig i förbindelse med den underjordiska rörelsen, beskickningar och myndigheter, som voro antityska, ja t.o.m. med tyskar, som han mutade med stora penningssummor. Pengar hade han i överflöd, amerikanarna hade nämligen insamlat en enorm summa. Han hyrde inte mindre än trettiotvå hus, över vilka den svenska flaggan vajade, och de tjänade som husrum för de förföljda.

En morgon ringde en okänd och viskade, att det stod hundratals judar hoppackade på stationen färdiga att sändas till Polen och gaskamrarna. Han begav sig dit, tittade ringaktande på de tyska bajonetterna, som spärrade vägen för honom, och snäste: "Vet Ni inte att dessa människor stå under svenskt beskydd". Han sprang längs vagnarna och ropade: "Alla som ha svenskt pass skall stiga ut".

Tolv judar stapplade ut på perrongen. Om igen sprang Wallenberg längs vagnarna. "Vem har provisoriska svenska (legitimations)papper på ungerska språket?" frågade han. De sammandrivna förstodo honom nu och räckte honom papper på ungerska, som ingen tysk kunde läsa, till och med skattsedlar. Stolt och obehindrat förde han ut hundratals judar från stationen och ingen tordes skada den länge diplomaten. Det var ej märkvärdigt att Gestapo var rasande, men öppet tordes man inte företaga sig något mot honom. Man stal hans bil, snokade i hans papper och skuggade honom, men han fortsatte att arbeta.

På nätterna stoppades judetransporter av motståndsgupper i tyska uniformer och fångarna befriades - det var Wallenbergs verk. Inte mindre än trettontusen judar kunde han gömma i samarbete med den påvliga nuntien och schweiziska beskickningen.

Tiderna blev oröligare. När ryssarna närmade sig, tog pilkorsmännen hela makten i sina händer, och en kall höstnatt drev milistrupper i hemlighet ut alla judarna ur ghettot. Då morgonen grydde gick tusentals människor, varav många barfota i den första snön. De gick i riktning mot Österrike, bortjagade av omänskliga soldater, beväpnade med piskor. Plötsligt stannade en bil brevid den fasaväckande flyktingströmmen och Wallenberg började springa fram och tillbaka längs leden följt av de ursinniga nazisterna. Han anmodade deporterade försedda med svenska papper och t.o.m. med ungerska, att träda ur

ledet. Hans bil följde med ända till österrikiska gränsen och då först körde Wallenberg tillbaka. Bilen körde långsamt, ty därbakom slingrade sig ett långt följe - här och där sjöng man t.o.m. - en skara på mer än fyratusen räddade.

Allt mer närmade sig de ryska arméerna och som ett sista påhitt gav den tyske kommendanten order att låta spränga ghettot. Wallenberg sade honom personligen, att han själv skulle se till att tysken blev hängd om planen genomfördes - och tysken gav med sig.

Den 15 januari brakade det hela lös. Wallenberg smög sig ryssarna tillmötes under SS-truppersnas helvetiska eldgivning. Det lyckades honom, och då striden var över, uppenbarade han sig på sitt huvudkontor ledsagd av tre tigande ryssar. Han mumlade till en av sina medarbetare: "Jag måste följa med de här herrarna, men jag vet inte om det är som gäst eller fånge." Han skakade hand med sina medarbetare och det var det sista de såg av honom.

Några veckor senare kommo NKVD-tjänstemän upp på kontoret och förhörde hans medarbetare. "Wallenberg var en tysk spion", sade de, "och då vi skulle föra bort honom föll han i ett bakhåll arrangerat av pilkorsmän". Ingen trodde på dessa lögnar, men Wallenberg var försvunnen, han som hade räddat så många till livet. Man viskade att han satt i NKVD:s fängelse. Svenska myndigheter ha upprepade gånger förfrågat sig om honom, t.o.m. hos Stalin, men allt förgäves; Wallenbergs öde förblev okänt.

Varje år har i Budapest nedlagts kransar till Wallenbergs ära av män, kvinnor och barn, som tacka honom för sitt liv.

En av dem sade i sitt tal: "Hans samvetes röst förde honom hit och han växte med sina gärningar. Men han försvann just innan segern såsom en hjälte ur en legend".

Även ryska myndigheter nedlade kransar, men hemligheten blev inte uppenbarad. Då och då ha tyska soldater kommit tillbaka, som påstå sig ha mött Wallenberg i ett läger någonstans i Central-Asien, mager och blek men obruten.

Der „verschwundene“ Diplomat Wallenberg

Das Schicksal eines vor elf Jahren von der sowjetischen Geheimpolizei verhafteten Schweden

Von unserem Mitarbeiter Michael Salzer

Stockholm, im November
Auf den Titelseiten der schwedischen Zeitungen taucht in diesen Tagen immer wieder der Name Raoul Wallenberg auf, jenes schwedischen Diplomaten, der vor elf Jahren in Ungarn auf mysteriöse Weise in die Hände der sowjetischen Geheimpolizei geriet und seitdem — wie Moskau immer wieder beteuerte — spurlos verschwunden ist. Der Fall Wallenberg ist in Schweden erneut zum Gesprächsthema geworden, nachdem deutsche Heimkehrer aus der Sowjetunion bestätigten, daß der schwedische Diplomat zumindest noch bis zum Jahre 1953 in sowjetischen Gefängnissen gesessen wurde. Die schwedische Regierung hat daraufhin erneut beim Kreml um Auskunft gebeten. Außenminister Östen Undén erklärte dieser Tage im Reichstag: „Früher antwortete die Sowjetunion nur, daß Wallenberg nicht zu finden sei; der letzten Antwort war aber eine ausdrückliche Versicherung beigefügt worden, daß Wallenberg, falls man ihn finden sollte, nach Schweden zurückgesandt werden würde. Mehr kann ich jetzt nicht sagen!“

Die schwedische Regierung hatte den jungen

Legationsrat Wallenberg im Herbst 1944 mit dem Auftrag nach Budapest geschickt, alles nur Mögliche für die Rettung der dort lebenden Juden zu tun. Es gelang ihm auch, die Anerkennung eines Schutzpasses zu erwirken, der den Inhaber bis zur Repatriierung nach Schweden vor den Folgen der nationalsozialistischen Rassenetze befreite. Als am Weihnachtsabend 1944 die ungarische Pfeilkreuzlerregierung mit den Vertretern des Hitler-Regimes Budapest verließen, ging die Macht an den Mob über. Am 10. Januar 1945 eröffnete Wallenberg die Schwedische Gesandtschaft für das befreite Ungarn, und drei Tage später stellte er sich der ersten Sowjetpatrouille als Repräsentant Schwedens.

Was in den folgenden drei Tagen geschah, ist nicht bekannt geworden. Fest steht aber, daß Wallenberg am 13. Januar in die Hände der NKWD, der politischen Polizei Berijas, geriet. Erst einige Wochen später versicherte die sowjetische Gesandtin in Stockholm, Madame Kolontaj, die schwedische Regierung und die Familie Wallenbergs könnten unbesorgt sein; Wallenberg sei „gut aufgehoben“. Dann trat eisiges Schweigen ein. Der Diplomat selbst gab

kein Lebenszeichen, und alle Anfragen in Moskau wurden mit dem einen Satz beantwortet: Der Regierung der UdSSR ist über das Schicksal Wallenbergs nichts bekannt.

Inzwischen mehrten sich die Zeugenberichte. Ein italienischer Diplomat hatte erklärt, daß er sich 1948 mit seinem Zellennachbar Wallenberg im Lefortovskaja-Gefängnis oftmals durch Klopfzeichen im Morsealphabet unterhalten hatte. Deutsche Heimkehrer — unter ihnen ein ehemaliger Attaché der deutschen Gesandtschaft in Sofia — haben nunmehr bestätigt, daß Wallenberg zu einem Zeitpunkt in diesem Gefängnis gewesen sein muß, als die Sowjetbehörden alle Kenntnis von seiner Existenz leugneten. Ein jetzt freigelassener Berliner Journalist berichtete schließlich aus zweiter Hand (einen baltischen Mitgefangenen zitierend), daß Wallenberg noch 1953 in dem Gefangenenlager Tjasshed in Zentralasien war.

Die schwedische Presse zeigt sich auf Grund dieser Zeugenaussagen optimistisch. Sie schreibt: „Wenn Wallenberg 1953 noch am Leben war, so hat man allen Anlaß anzunehmen, daß er auch heute noch lebt.“

11/11 5
Berlin den 9 november 1955.

Strängt förtroligt.

R 18

1 bil.

Lundberg/DS a + b
12/11 Danielsson, f.k.
u. Lundberg

12/11 Tamm, Berlin

AL

Broder,

Härmed närslutes för benägen kännedom en promemoria rörande ett samtal med en f.d. tysk krigsfånge angående en svensk, som vederbörande uppgivit sig ha råkat i lägret Voronisch i april eller maj 1945. Jag vill tillägga, att min sagesman gjorde ett något förvirrat intryck och föreföll ha svårt att fatta frågor och överhuvudtaget samla tankarna. Han sade sig ej kunna erinra sig svenskens namn, men vore säker på att han kunde utpeka denne på ett fotografi. Jag vore därför tacksam för erhållande av några fotografier av Wallenberg, ävensom, då vi här ej ha något fotografialbum av något slag, av ett antal andra personer i syfte att sätta generalkonsulatet i tillfälle att korrekt tillämpa stycket 3 i det nyligen mottagna förhörscirkuläret nr 172. Anledningen till att mannen först nu givit sig tillkänna för svenska myndigheter uppgav han vara den, att hans sammanträffande med svensken fallit i glömska, men att hans minne återupplivats vid lyssnandet på radioutsändningar angående hemvändande krigsfångar.

Kabinettssekreteraren A. L u n d b e r g,
Utrikesdepartementet.

På tillgivne

Hugo Tamm

(Hugo Tamm)

Strängt förtroligt.

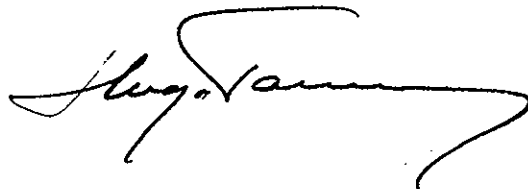
P.M.

ang. samtal med tyske f.d. krigsfånge i Sovjetunionen,
Erich Zielinski.

Generalkonsulatet uppsöktes i dag av en spritdoftande, torftigt klädd tysk vid namn Erich Zielinski, Kienitzerstrasse 35, Berlin-Neukölln. Denne uppgav, att han såsom krigsfånge i Sovjetunionen träffat en svensk. Första gången hade han råkat svensken i läger 4 i lägerområdet Voronisch cirka 800 km. söder om Moskva. Z. hade av lägerledningen fått i uppdrag att hålla ögonen på svensken, som skilde sig från de övriga fångarna framför allt genom att vara den ende civile i lägret. Z. till-sades särskilt av lägerledningen att icke kalla honom "Du" utan "Sie". Svensken vore i 30-årsåldern, cirka 1,80 m. lång, blond och smärt. Han vore vidare en bildad man, diskuterade gärna poli-tik och uppgav sig vara en stor judevän, som hjälpt ett stort antal judar. Enligt Z. hade han häktats i Rumänien, Bulgarien eller något sådant land. Han uppgåve sig komma från Schlesien, men Z., som tjänstgjort som soldat i Finland och där kommit i kontakt med svenska språket, sade sig vid ett par tillfällen ha hört honom t.ex. tacka på svenska. Dessutom talade vederbörande bruten tyska och vore helt okunnig i polska språket, vilket varje i Schlesien bosatt person hade en viss kännedom om. Han hade vid nå-got tillfälle talat om en ort "Grevel" eller "Gravel" i Sverige nära gränsen mot Finland. I övrigt hade han aldrig talat om sitt förflutna och sina personliga omständigheter. De hade varit till-sammans i Voronisch under 25 dagar i april eller maj 1945. Efter ett misslyckat flyktförsök hade svensken med Zielinskis hjälp och förfalskade papper lyckats fly från Voronisch; han hade dock gripits, förmodligen vid försök att komma ombord på ett fartyg i

Sevastopol. Z. hade ånyo råkat honom i lägerområdet Krasnavorosna (?) vid Donetsbäckenet cirka 180 km. från Sevastopol, dit Z. förts från Voronisch av ryska hemliga polisen för att konfronteras med svensken. Svensken hade, enligt vad Z. ansåg, räddat hans liv genom att förneka all tidigare bekantskap. Zielinski hade samma år fått återvända till Tyskland.

Berlin den 7 november 1955.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Hugo Vamman'. The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke extending to the right.

11/11-58

kin des

Tyskland väntar nya fånggrupper

FRIEDLANDSLAGRET. Tyskland.
(AP) Sovjet skall enligt uppgift fort-
sätta med repatrieringen av tyska
krigsfångar under lördagen och son-
dagen. Myndigheterna i det stora
västtyska repatrieringslägret Fried-
land förklarade att de mottagit in-
direkta rapporter om att ryssarna
närvarande 500 fångar denna

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET Lorentzon/AA.

Telegram

Sjöborgsutredn.

AK

STOCKHOLM 11 nov. 1955.		
N:o 74 ✓	Chiffer	BIL
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

SK

Svensk

Köln

För Kumlin. Lorentzon avreser Göttingen
idag fredag, sedan von Rosen Suchdienst
meddelat sannolikt transport weekenden.

Cabinet

W.

Exp. d. 11/11 tel. 14.55 of.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM		
Stockholm den 12 november 1955.		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		Bil. BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR 2	MÅL Eu I

Bröder,

Med anledning av Ditt handbrev den 9 november 1955 får jag härmed fästa Din uppmärksamhet på att Zielinskis uppgifter med säkerhet är felaktiga, såvitt inte det rör någon för oss okänd svensk. Han bör därför icke visas några fotografier. Då det förekommit fall av misstänkt rysk provokation, bör man överhuvud taget vara mycket försiktig vid kontakt med personer, som lämnar uppgifter, vilka verka starkt osannolika eller som i detta fall klart strida mot våra bevis. En annan grundregel vid förhören är givetvis, att inte direkt eller genom sättet att fråga röja vad vi vet eller inte vet i Wallenberg-ärendet.

Fotografierna översändes för att ligga i beredskap, därest något nytt vittne skulle anlända, som uppger sig ha sett Wallenberg.

(Arne S. Lundberg)

Generalkonsul T a m m ,
B e r l i n .
- - - - -

exp. 12/11-55
TB

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN
I
LONDON

29 PORTLAND PLACE
W.1.

London den 12 november 1955.

Personligt och 1 bil.
strängt förtroligt.

Hammarskjöld/DS a + b
19/11. Danielsson, f.k.
u. Hammarskjöld.

19/11 Kamling
Barn

AL

19/11-55
65.

Broder,

S.G.
./.

W

I ambassadörens frånvaro ber jag i anslutning
till hans handbrev den 4 november få insända genomslag
av en underhandsskrivelse från Foreign Office, som kom-
mit oss tillhanda i dag.

Din trogna,
Hen Andén

Herr Utrikesrådet Gunnar Jarring,
Kungl. Utrikesdepartementet.

Da

Bil. t. handbrev Lindh/Jarring 12.11.55.

No. NS 1551/25.

FOREIGN OFFICE, S.W.1.

CONFIDENTIAL
PERSONAL

November 9, 1955.

On July 4 I gave Monsieur Aström a memorandum about three Swedish nationals whom a returned ex-prisoner had reported seeing in the Union of Soviet Socialist Republics. Unfortunately there was no information in this about Mr. Wallenberg. Monsieur Aström asked that any news about Mr. Wallenberg should be given to you personally in his absence.

We have now heard from sources in Düsseldorf that Mr. Wallenberg was reported as working in Camp 27/1 or 27/2 at Krasnogorsk shortly after the war, and that he was confined in the Lefortovskaya prison in Moscow in 1948.

No further details are available at present, but I shall pass on to Your Excellency any further information which we may receive.

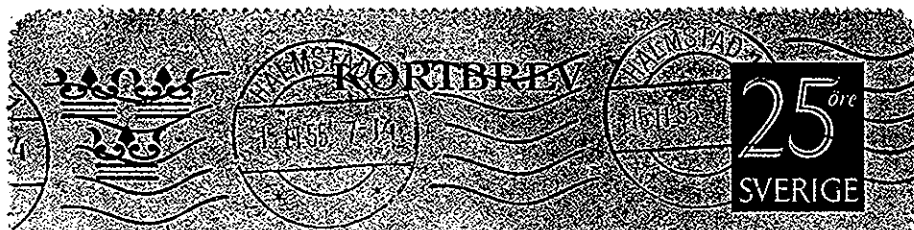
(E.F. Given)

His Excellency
Monsieur Gunnar Hägglöf, G.C.V.O.,
Swedish Embassy,
29, Portland Place,
W.1.

Vaktrapport den 15 november 1955.

Vid frågor med anledning av Rudolph Philipps Wallenbergsartikel i Vi svaras enligt Excellensen-Backlund:

Utrikesdepartementet vill inte kommentera artikeln utan ber att få hänvisa till utrikesministerns deklaration i remissdebatten den 2 november. UD ber särskilt att få erinra om vad utrikesministern sa, nämligen att UD även i fortsättningen kommer att påminna om Wallenbergssaken och kräva att mysteriet Wallenberg äntligen uppklaras på det enda sätt som hela vårt folk hoppas och väntar.

Herr utrikesminister

Kanslihuset

Stockholm

AVSÄNDARE:

NAMN: _____

ADRESS: _____

Pol

Halmstad den 14/11/55

INK UTRIKES DEP.	
D. No	233 2539
AVD. P	2
Gen	

Herr Utkommissionsledaren!

Jag har begärt att Rysska regeringen låst
frige hr. Raoul Wallenberg,
och snart kan påträffats Vig. te-
legrafen som ett till Kroml: "Vi
tacka er för ert lofte att frige
hr. konsuln Raoul Wallenberg och
be att fr. meddelat, att han
enligt Rysska förs ha vistats i
dit och det förhållande där och där.
Det gäller att på några som möjligt
angå, i vilket eller vilken förjet
ser "här av ryktet" (dvs. vissa fr-
göven eller förtygna färjor) såges
ha uppehållit sig. - En vecka senare
kan han skickas till Sverige.
Förbändligt
Försten Hallsted
Kardidat, Hallands 13, Halmstad.

Från Moskva

Avsänt den 17 /11 19 55 kl. 0730

Inkom den 17 /11 19 55 kl. 1155

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 2

20
KP / E
KP / AB
P & EwI

Aij. hos Ew.

453.

Personligt strängt förtroligt för kabinettsskreteraren.

Vid längre sällskapligt samtal med Bulganin den 15 november, förklade denne, att förbindelserna med nordiska länderna numera i hög grad förbättrade, senast med Norge. Med Sverige lämnade de dock övrigt att önska och kunde bli bättre. "Vi ha Wallenbergsaffären. Säg mig ärligt vad ska vi göra när vi ej har honom här? Vad intresse skulle vi kunna tänkas äga att hålla honom kvar? Norrmännen ha ju sin Harjo. Vi ha sagt dem att vi skola utlämna honom trots att han bevisligen som tysk agent varit orsaken till många norska patrioters död. Norrmännen ha dessutom lämnat oss en lista på personer, varav flertalet enligt våra uppgifter aldrig varit här. Men den skall undersökas." Jag svarade att jag omöjligt kunde förstå vad Sovjet hade för intresse av att hålla R.W. kvar, men att vi hade bevis för att R.W. varit i Sovjet och dessa bevis noggrant prövats av framstående jurister bland annat utrikesministern. Bulganin, på tal om bevisen, gjorde den reflektionen, att det finnes så många skojare och lögnare i världen och det vore "oanständigt" att fästa mer avseende vid deras uppgifter än sovjetregeringens officiella förklaringar. Modern kunde han förstå. Hans egen hustru vägrade trots att bevis föreläge alltjämt att tro att hennes bror stupat vid anfallet på Berlin. Hon frågade fortfarande varje människa, som varit där om brodern. Jag insköt att det kunde finnas många tänkbara förklaringar till att man här misstagit sig, namnförväxling etc och alluderade på möjligheten Beria et consortes varit skulden. Bulganin svarade att han känt flera Wallenberg i Moskva och tillade - under betonande att han ej fäste sig vid deras ras - de vore judar. Jag förklarade att R.W. halvjude på modernet och sade mig anse, att R.W:s återkomst till Sverige skulle för svensk opinion psykologiskt bli något av ett Porkala.

Secundo. Vårt samtal fortsattes härefter med Hrusjtjov. Jag fäste

mig vid att Bulganin omedelbart avbröt sitt tal om R.W. och fick en känsla av att Bulganin befarade att Hrusjtjov skulle göra oförsiktiga

Coll.: *Blum*

uttalanden. På tal om Danmark upprepade Hrusjtjov sitt uttalande till Gerhardsen tillfogande att man här i detta som andra fall icke komme att ge efter för danska försök till påtryckning. Bulganin och Hrusjtjov sade att Erlander var välkommen i slutet av mars → början april och helst före deras resa till England. De antydde möjligheten att om lämpligt de skulle besöka Norge och Sverige på hemresan.

Sohlman

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (^{BUD})

20-
REP/ET

Från Moskva

Avsant den 17 / 11 19 55 kl. 15.00

Inkom den 17 / 11 19 55 kl. 17.40

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 2.

aa

HA

454.

Vårt chiffer 453. Ehuru jag ej är fullt
säker använde Bulganin såvitt jag kan erinra mig,
ordet "njeprelitjno", vilket torde motsvara
"oanständigt opassande".

Sohlman

KOPIA KOPIA

Coll.: *Blum*

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

översänder "Heimkehrer-
erklärung".

Berlin den 14 november 1955.

Nr 505.

1 bil.

HP 39. Strängt förtroligt.

Hammarstrjöld/DS
23/11

a + b
Danielsson, f.k.
u. Hammarstrjöld

Dr Hammarstrjöld

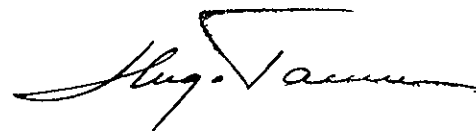
(bil. orig.)
23/11-55
exp.
Pol.

INK. UTRIKES DEP.		
D. No 101 505		
17 NOV. 1955		
AVD.	GR.	MA.
P	2	Eu

AL

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

✓
./.
Härmed får jag vördsamt översända en fotografisk kopia av en av "Suchdienst" till generalkonsulatet överlämnad "Heimkehrererklärung" avgiven av en återvändande tysk krigsfånge, Rudolf Cobre, rörande samtal med en cellkamrat, Dr. Rudolf Drewing, Thorn, i augusti 1946, varvid denne sistnämnde uppgivi att han i Budirkafängelset i Moskva tillbragt två dagar tillsammans med en svensk diplomat från svenska beskickningen i Budapest.

(Hugo Tamm)

Utdrag.

HEIMKEHRER-ERKLÄRUNG

Schwedischer Diplomat bei der schwedischen
Gesandtschaft in Budapest tätig.

C o b r e Rudolf 5.1.18
Berlin-Steglitz, Südenstr.9

ML
ich hörte, dass der Verschollene am Aug.1946
Ort: Moskau, Budirka-Gef.

Ende Aug. 1946 kam für 2 Tage in meine Zelle Nr.
4 in des Gefängnisses Leningrad ein Hauptmann der
Art. namens Dr. Rudolf Drewing, Thorn, dieser er-
zählte mir, dass er mit einem Transport aus dem
Budirka-Gef. in Moskau komme, wo selbst er 2 Tage
lang mit einem schwedischen Diplomaten aus der
schwedischen Gesandtschaft in Budapest zusammen
gesessen habe. Dieser Diplomat ist bei der Einnahme
von Budapest durch die Russen von diesen gefangen
genommen und in einem Flugzeug nach Moskau abtrans-
portiert worden. Der erste Ort seiner Inhaftierung
war bis zuletzt die Budirka Moskau.

Ste.Oläsligt
namn

Röda Korsets
stämpel.

(U.) Rudolf Cobre

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

förteckning över öster-
rikare frigivna ur
sovjettrysk fångenskap.

Yach-Lappo. 17/11 V
Wien den 15 november 1955.

Nr 769.

1 bil.

HP 1.

Förtrolig.

Pr I.
Hammar skjöld/DS
23/11

a + b
Danielsson, f.k.
u. Hammar skjöld.

exp. 23/11-55
95

HL

Till Hans Excellens Hefr Ministern för Utrikes Ärendena.

.1. S.u.
Härmed får jag värdsamt i klipp ur Wiener Zeitung
insända en förteckning över 40 österrikiska medborgare, som i-
morgon väntas återvända till Österrike från sovjettrysk
fångenskap.

Wg
sp
\$

Sven Allard

Wiener Zeitung 15.11.55

40 Heimkehrer kommen am Mittwoch

Das Bundesministerium für Inneres verlautbart:

Voraussichtlich am 16. d. werden folgende Personen, die sich bisher in der Sowjetunion in Haft befunden haben, zurückkehren.

Auinger Josef, geboren 1897, aus Wien, Blacher Sigurt, 1922, Linz, Brunner Walter, 1922, Wien, Eichinger Dr. Herbert, 1914, Wien, Glanner Karl, 1918, St. Valentin, Gerhartl August, 1920, Ternitz, Heyny Franz, 1915, Ternitz, Hold Werner, 1927, Graz-Murfeld, Homola Anton, 1919, Linz, Lintner Pius, 1912, Zwettl, Pirgellner Josef, 1920, Loosdorf/Melk, Rosen Robert, 1920, Wien, Rueling Peter, 1921, Hohenems, Sanitzer Johann, 1904, Wien, Turyn Dr. Karl, 1900, Wien, Schlesinger Friedrich, 1908, Aue bei Gloggnitz, Stipek Walter, 1925, Wien, Weidinger Georg, 1907, Wien, Hedrich-Winter Rudolf, 1919, Urfahr, Wuggenig Richard, 1905, Wien, Cvitkovich Josef, 1922, Kroatisch-Geiersdorf, Bidmon Alois, 1905, Wien, Christament Josef, 1892, Wien, Gall Johann, 1897, Wien, Garber Alexander, 1897, Wien, Gross Karl, 1897, Wien, Kohout Franz, 1902, Wien, Kranzler Johann, 1895, Wien, Mitas Leopold, 1901, Wien, Pernek Franz, 1906, Wien, Pöll Josef, 1907, Wien, Rabara Ernst, 1906, Wien, Rohrhofer Rudolf, 1900, Wien, Schipany Franz, 1913, Wien, Schuch Jakob, 1904, Wien, Stanka Franz, 1897, Wien, Steiner Alois, 1902, Wien, Uitz Jakob, 1902, Wien, Venhoda Franz, 1901, Wien, Weigl Karl, 1894, Wien.

Dazu kommen noch fünf Volksdeutsche aus Jugoslawien, denen im Interesse der Familienzusammenführung die Einreise nach Österreich bewilligt wurde. Den nächsten Angehörigen dieser Personen wird Gelegenheit gegeben werden, die Rückkehrer in der vorgesehenen Übernahmestelle zu erwarten.

Der genaue Zeitpunkt der Übergabe dieser Personen an die österreichischen Behördenvertreter ist derzeit noch nicht bekannt.

Von den tschechoslowakischen Behörden wurden gestern in Gmünd dem Vertreter der Bezirkshauptmannschaft Gmünd fünf österreichische Kriegsgefangene übergeben. Es handelt sich um Dr. Hans Komarek, geboren 4. August 1906, wohnhaft in Wien, Friedrich Lancinger, geboren 15. November 1905, wohnhaft in Wien, Johann Feringer, geboren 2. Mai 1904, wohnhaft in Wien, Willibald Klackl, geboren 13. November 1914, wohnhaft in Salzburg, und Rudolf Klement, geboren 16. März 1914, wohnhaft in Wien. Die Heimkehrer befanden sich seit 1944 bzw. 1945 in der Tschechoslowakei in verschiedenen Lagern und wurden auch zu verschiedenen Arbeiten herangezogen. Ihr Gesundheitszustand ist gut.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

17/11
Bonn, p.t. Köln, den 14 november 1955.
Strängt förtroligt. 2 bil.

Hammar skjöld/DS
19/11

HEMLIG
a + b
Danielsson, f.k.
u. Hammar skjöld.

exp. 19/11-55
17

AK
Broder,

S.c.

. / 2

I anslutning till tidigare handbrev till Lundberg, senast den 3 dennes, ber jag härmed i överlämna två av herrar Lindberg och Lundström utarbetade promemorior angående samtal med Bernhard Kensinghoff och Heinrich Gunter Waschkau.

Din tilläggs
V. Greenberg

Herr Utrikesrådet S. U n g e r,
Stockholm.

et

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Strängt förtroligt.

P.M.

angående samtal med Bernhard Rensinghoff
onsdagen den 9 november 1955 i dennes
bostad, Fabriksstrasse 45, Gescher/Westfalen.

Utöver de tidigare av Rensinghoff lämnade uppgifterna om vistelsen i Lefortowskaja nämnde han vid dagens besök följande.

Cell 168. Från slutet av juni 1948 och en månad framåt satt Rensinghoff i denna cell tillsammans med Graf Adelmann och överstelöjtnant Braun.

Cell 189 (188). Här satt Rensinghoff tillsammans med von Hinkeldey och Katulla till slutet av september 1948, då Rensinghoff blev dömd.

Under tiden fram till transporten till Wladimir placerades Rensinghoff i en cell i III. Stock i den centrala tillbyggnaden. Därvid satt han tillsammans med tre ryssar.

Dessutom har Rensinghoff under tiden 15/3 - 1/4 1946 suttit i Lubianka i cell 111 i och för ett specialförhör angående Rumäniens oljetillgångar.

Knackförbindelserna med Wallenberg och Roedl.

Under den fortsatta delen av samtalet inriktade

vi oss på att så noggrant som möjligt fastställa tidpunkten för Wallenbergs och Roedls förflyttning från cellen i III. Stock. Som utgångspunkt togs därvid den datum Rensinghoff tillsammans med Wallenstein förflyttats till cell 141, d.v.s. den 21 mars 1948. På vår fråga om Rensinghoff och hans cellkamrater ända fram till nämnda datum haft kontakt med Wallenberg och Roedl, svarade Rensinghoff, att Wallenberg och Roedl redan på sensommaren eller möjligen tidigt på hösten 1947 flyttats från cellen i III. Stock. Någon närmare precisering av datum för flyttningen kunde Rensinghoff inte lämna. Han nämnde dock, att en kort tid därefter - kanske redan några dagar efter Wallenbergs och Roedls förflyttning - hade överste Braun och general Mohntke införts i den cell, där Wallenberg och Roedel suttit. General Mohntke i Lübeck bör, således, menade Rensinghoff, kunna lämna en ganska exakt datum härför. En månad senare infördes också general Hansen i denna cell. (Beträffande Mohntke nämnde Rensinghoff, att denne senare överfördes till Butirka.)

Angående från vilken tidpunkt Wallenberg och Roedl suttit i cellen i III. Stock kunde Rensinghoff endast ange när hans och hans cellkamraters knackförbindelser med Wallenberg och Roedl började. Detta var troligen på våren 1947 (maj - juni). Rensinghoff trodde, att Wallenberg och Roedl tidigare varit rädda för att knackningarna skulle upptäckas av ryssarna, och att man därför inte kunde sätta direkt samband mellan knackförbindelsernas början och Wallenbergs och Roedls inflyttning i denna cell. För bestämmande av den tidpunkt, då Wallenberg och Roedl flyttats in i cellen kunde Rensinghoff ange,

att överste Kitschmann och ungraren Hatz tidigare suttit i cellen tiden närmast före Wallenberg och Roedl. Med hjälp av Kitschman bör man alltså i detta fall kunna erhålla en ganska exakt datum härför.

Förbindelserna med Wallenberg och Roedl, som båda var aktiva knackare, upprätthölls med det s.k. idiotsystemet. Utöver de allmänna upplysningar, som dagligen utbyttes cellerna emellan, hade också en rad personliga uppgifter lämnats. Wallenberg hade sålunda berättat om sin verksamhet i Budapest och om sitt tillfångatagande. Han hade vidare uppgivit sin adress vara Wallenberg, Stockholm. von Rant^zau, som satt i samma cell som Rensinghoff, kände väl till Wallenbergs syster (halvsyster) från den tid han var verksam i Stockholm.

Under den första tiden av knackförbindelserna rörde sig dessa kring den skrivelse på franska, som Wallenberg på sommaren riktade till Stalin. Man diskuterade därvid den terminologi, som borde komma till användning.

Kort före förflyttningen från cellen hade Wallenberg på fråga huruvida han skulle dömas eller inte, svarade den officer (Vernehmungsoffizier) som han ställt frågan till, att "Ni kommer aldrig att dömas. Ni är ett politiskt fall."

Något senare hade Roedl meddelat, att Wallenberg fört till kommissarien för förhör. Då Wallenberg kom tillbaka knackade han själv följande meddelande: Han (Wallenberg) hade fordrat av kommissarien att få komma i direkt förbindelse med svenska beskickningen eller svenska Röda Korset eller i varje fall skriftligen få meddela sig med

dessa. Detta hade kommissarien avvisat med hänvisning till att "om Er bekymrar sig ingen människa, inte ens svenska beskickningen har något intresse av Er. Om regeringen och svenska beskickningen hade haft något intresse för Er så skulle de redan för länge sedan satt sig i förbindelse med Er. Ingen människa bekymrar sig om Er och ingen människa vill Er något."

Rensinghoff uppgav, att detta var det andra förhöret Wallenberg kallats till. Tidigare hade han blott en gång undergått förhör, nämligen i samband med att han första gången infördes i ryskt fängelse.

Rensinghoff påstod till en början att detta meddelande från Wallenberg skulle vara det sista från Wallenberg och Roedl, men sedan vi frågat om de inte i samband med att de lämnade cellen lyckats sända något kortare meddelande, erinrade sig Rensinghoff, att dels hade följande korta meddelande kommit: "Wir kommen draus der Zelle", dels hade de troligen då de hämtades med några knytnävslag i väggen skickat en hälsning.

Angående Steltzer.

Då vi tog upp Steltzers namn och vad denne hade berättat för Rensinghoff om Wallenberg, förklarade Rensinghoff, att Steltzer endast kände till Wallenbergs existens från den tid, då Steltzer i olika omgångar förts till Moskva för förhör. Någon som helst närmare precisering av vad han erfarit om Wallenberg och på vilket sätt han i detta sammanhang erhållit uppgifter om Wallenberg hade Steltzer ej nämnt något om för Rensinghoff.

Rensinghoff underströk, att Steltzer i skilda sammanhang

visat en mycket långt gående försiktighet. Detta gällde även Steltzers fru, Renate Steltzer. Då hon för troligen något halvår sedan återvände från Wladimir hade hon ej, som man kunde ha väntat sig, satt sig i förbindelse med Rensinghoffs hustru.

Överstelöjtnanten baron Yxkull Hildebrandt.

Under sin vistelse i Lubianka, 15 mars - 1 april 1946, hade Rensinghoff som cellkamrat haft en balt-tysk, överstelöjtnanten baron Yxkull Hildebrandt, vilken uppgivit sig ha tjänstgjort i ett tyskt regemente vid Stalingrad. Mannen kände emellertid inte till namnet på några av de mera bekanta stabsofficerarna och Rensinghoff blev efter hand allt mera övertygad om att Hildebrandt var fängelsespion åt ryssarna. Hildebrandt hade bl.a. berättat för Rensinghoff att det satt en svensk diplomat i Lubianka.

På vår fråga om Rensinghoff i något annat sammanhang hört talas om någon svensk svarade han att så var inte fallet.

Köln den 11 november 1955.

John Henry Lindberg (*Kunstner*)

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Strängt förtroligt.

P.M.

angående samtal med köpmannen Heinrich Günter
Waschkau, född den 6/2 1908, Gartenstrasse 8,
Bad Pyrmont.

Waschkau besöktes lördagen den 5 november 1955 på
Versorgungskrankenhaus i Bad Pyrmont.

På fråga om Waschkau under sin fångenskap i Sovjet-
unionen hört talas om att någon svensk befann sig i fången-
skap där, förklarade han, att han vid ett tillfälle hört
berättas om en svensk, vars namn han dock numera ej kunde
erinra sig. Detta hade omtalats för honom troligen i febru-
ari eller mars månad 1955 i lägret Tuhurubai - Nura,
Karaganda 419/4 - 1. Waschkau hade vid detta tillfälle be-
funnit sig i ett mindre sällskap. Vem i sällskapet som var
sagesmannen kunde han ej med säkerhet erinra sig. Han
trodde att det var diplomingenjören Karl Butter, tidigare
anställd i Heinkelverken (brodern är f.n. konstruktionschef
där). Butter var den ende i sällskapet som Waschkau kunde
namnge och han menade, att om Butter inte var den som

lämnat uppgiften om svensken, skulle han likväl kunna ge uppgifter om sagesmannen.

Från samtalet kring svensken kunde Waschkau erinra sig följande.

Svenskens fader skulle i Sverige vara engagerad i storindustriellt sammanhang. Han själv skulle vid besök i Berlin blivit tillfångatagen i ostsektorn. Han hade därefter förts till en stor villa, där han blivit mycket väl omhändertagen. Ryssarna skulle under denna tid ha försökt förmå honom arbeta för deras räkning. Då han ej var villig till sådant samarbete blev han efter hand förd till ett läger.

På vår fråga om Waschkau kunde närmare ange vilket läger svensken förts till och vid vilken tidpunkt detta hade skett, svarade Waschkau med att hänvisa till ovannämnde Butter.

Enligt uppgift av von Hinkeldey skulle Waschkau suttit tillsammans med denne i en cell i Lefortowskaja under åren 1944/1945. Vi frågade därför Waschkau om denne vid något tillfälle suttit i Lefortowskaja. Han bekräftade då von Hinkeldeys uppgift att han suttit i detta fängelse från september 1944 till i juni 1945. Waschkau kunde ej erinra sig cellnumret eller i vilken våningsplan cellen var belägen. På vår fråga om Waschkau under denna tid hört talas om någon svensk som samtidigt skulle ha suttit i Lefortowskaja, svarade han, att så var inte fallet. Utöver sina cellkamrater von Hinkeldey och Laarmann kunde Waschkau endast erinra sig följande personer, vilka vid denna tid suttit i samma cellrad. von Rantzau, Beckerle och general von Tschammer und Osten.

Waschkau kunde inte erinra sig, att man vid denna tid haft någon förbindelse med cellerna ovanför.

Waschkau har ej vid något tillfälle under förhör blivit tillfrågad om någon svensk.

Köln den 11 november 1955.

Willy Linky *Knudsen*

Wien den 15 november 1955.

Strängt förtroligt. 1 bil.

(en kops. t. Pol. I)

HEMLIG

Hammar skjöld/DS a + b
18/11 Komm. Danielsson,
f.k.
u. Hammar skjöld

Broder,

S.u. Redan innan vi erhöillo kabinettssekreterarens hand-
brev den 8 november, hunno vi kontakta den person, som hade
upplysningar om Thomsen, en f.d. köpman vid namn Rudolf
Rosenauer. Det visade sig emellertid, att denne blott vid o-
känd tidpunkt och av okänd sagesman hört berättas om Thomsen.
Rosenauers minne på denna punkt var för övrigt ganska dåligt.

./.. Rosenauer hade bl.a. varit i fånglägret Abes och
då jag i Dagens Nyheter läste, att hemvändande tyskar haft
uppgifter att lämna om en svensk sjökapten i detta läger,
förhörde jag Rosenauer även härom. Jag närsluter en promemoria
om Rosenauers berättelse om Abes för det intresse den kan hava.

Din tillgivne
Erik Braunerhielm
Erik Braunerhielm

Andre Sekreteraren G. Lorentzon,
Utrikesdepartementet.

523

Bil till hbr Braunerhielm, Wien - Lorentzon, UD.
den 15 november 1955.

P.M.

angående Rudolf Rosenauers berättelse om fånglägret Abes.

Staden och fånglägret ligga ca 20 mil sydväst om Vorkuta vid den punkt, där floden Usa (biflod till Petchora) skär järnvägen mot Vorkuta.

Rosenauer vistades i Abes från september 1949 till april 1951 i lägren 3, 2 och 4. Anledningen till att han förflyttades dit var, att han vid en olyckshändelse i Inta skadade ena benet och måste gå på kryckor. Abes var nämligen ett läger för mindre arbetsföra fångar. Fångarna sysselsattes huvudsakligen inom lägret med uppförandet av baracker, måleriarbeten o.s.v. De fingo också arbeta i en bilreparationsverkstad och i ett färgeri mm. Arbetet var således mindre ansträngande än i andra fångläger men kosten och behandlingen i allmänhet densamma.

Fånglägret vid Abes omfattade sex skilda barackläger. I vart och ett av dessa hystes omkring 4.000 fångar med undantag för läger 2, som var mindre. Läger 1 var ett sjukläger, där svårare sjuka fångar kunde få bättre läkar- och sjukhusvård.

Under den tid Rosenauer var i Abes fanns där mest ryska fångar men även ett mycket stort antal balter och tyskar. Där funnos även ungrare, jugoslaver och polacker. Rosenauer hade däremot icke träffat på skandinaver där icke heller finnar, varav det däremot fanns gott om i Inta. Han hade heller aldrig hört talas om någon, som uppgivit sig var sjöman.

Wien den 11 november 1955.

Erik Braunerhielm

Erik Braunerhielm

524

17/11 - 55

Kann der Kontakt nicht beschleunigt werden?

Von Hermann Pörzgen

Vor zwei Monaten hat Bundeskanzler Adenauer mit den sowjetischen Staatsmännern die Aufnahme diplomatischer Beziehungen verabredet. Man braucht die verschiedenen Gründe, welche noch weitere technische Vorüberlegungen notwendig machen, nicht zu gering einzuschätzen. Die Suche nach Räumlichkeiten in Moskau, allein mag manches Kopfzerbrechen bereiten. Die ehemalige deutsche Botschaftskanzlei, in der Stanislawski-Strasse 10, ist dem ostdeutschen Botschafter zur Verfügung überlassen. In dem einstigen Wohnhaus des Botschafters von der Schulenburg verweilt seit über zehn Jahren der allrussische Patriarch. Die Frage der Unterbringung war aufs engste verknüpft mit der endgültigen Festsetzung der Planstellen für die neue Botschaft, die erst Ende letzter Woche erfolgte. Man weiß jetzt, daß vorerst 42 Personen den Stab des Botschafters bilden sollen. Westdeutschland wird also wesentlich bescheidener als der Sowjetregierung vertreten sein als zurzeit das Deutsche Reich, das selbst in Zeiten gespannter Beziehungen zumindest 60 Botschaftsmitglieder dort unterhielt, nach dem Abschluß des Vertrages von 1939 sogar mehr als das Doppelte. Nur fünf Auslandsbeamte in Diplomatenrang sollen, wie man hört, mit nach Moskau gehen, darunter, als ständiger Vertreter des Botschafters, ein Gesandter.

Was geklärt werden soll

Für sie alle muß das „Büro zur Betreuung der Ausländer“, eine Nebenabteilung des sowjetischen Außenministeriums, die Beschaffung geeigneter Wohn- und Dienstgebäude übernehmen, was bei dem in Moskau bestehenden Wohnraum-„Defizit“ keine Kleinigkeit ist. Da die Sowjetregierung schon seit geraumer Zeit die Anlage eines Diplomatenviertels vorbereitet, wird früher oder später auch die Frage eines Botschaftsneubaus sich erheben. Einen schwierigen Verhandlungspunkt bildet zweifellos auch das Ausmaß der diplomatischen Privilegien, die Errichtung und Stellung der Konsulate. Während man in Bonn keinen besonders starken Ausbau der gegenseitigen Vertretungen wünscht, zeigt der Krenl das Bestreben, in Westdeutschland diplomatisch wie konsularisch ebenso zu repräsentieren wie die Vereinigten Staaten. Da die Sowjetunion auch einen Ausbau der Wirtschaftsbeziehungen voraussetzt, dürfte auf ihrer Wunschliste schließlich noch die Errichtung einer umfangreichen und verzweigten Handelsvertretung erscheinen, deren Leiter im Rang eines Botschafters steht, und gleichfalls diplomatische Vorrechte für sich und seinen Stellvertreter in Anspruch nimmt. Eine ganze Reihe mit der Neueinrichtung von Botschaften verbundener Einzelheiten mußte daher erst ihre Klärung finden.

Als Detail, das die zögernde Haltung der Bundesregierung noch verständlicher machen könnte, ließe sich der Umstand anführen, daß vorerst noch nicht einmal alle Auslandsbeamten der früheren Deutschen Botschaft in Moskau aus sowjetischem Gewahrsam zurückgekehrt sind. Unter anderem wird die Freilassung des ehemaligen Deutschen Geschäftsträgers in Bukarest, Gesandtschaftsrat Dr. Stelzer — erwartet, der vor drei Wochen beim plötzlichen Heimkehrerstop mit etwa hundert anderen Deutschen in einem Lager bei Swerdlowsk zurückblieb. Stelzer wurde, ähnlich wie so viele andere ehemalige Auslandsbeamte, in

erhalten, woher gewöhnlich die stärksten Parteikader kommen. Seinen Aufstieg als Diplomat begann er nach dem Ausscheiden Litwinskows als einer der engeren Mitarbeiter Molotows. Er führte ihn über die Mitteleuropa-Abteilung des Außenministeriums nach Prag und dann, bereits im Rang eines Unterstaatssekretärs, mit bedeutsamen Aufträgen in die UNO nach Genf und New York, wo er zeitweilig als Ständiger Vertreter der Sowjetunion fungierte. Niemand braucht anzunehmen, daß Sorn auf seinem künftigen Posten etwas anderes tun könnte, als was jeder sonstige Sowjetbotschafter an seiner Stelle gleichfalls täte, nämlich strikt nach den Weisungen aus Moskau verfahren. Daß er die Möglichkeit hätte, hier eine ähnliche Entwicklung in die Wege zu leiten, wie sie nach seinem Abgang aus Prag sich in der Tschechoslowakei vollzog, erscheint nach Lage der Dinge höchst zweifelhaft.

Während die Sowjetregierung sich beeilt, ihren künftigen Botschafter namhaft zu machen, und dieser auch in Moskauer Diplomatenkreisen bereits ganz ungezwungen über seine bevorstehende Tätigkeit plauderte, ist in Bonn noch keine Entscheidung gefallen. In der sowjetischen Öffentlichkeit hätte sicherlich ein Mann wie Dr. Pfeleiderer ein besonders leichtes Entree gehabt, da er lange Zeit dort von der Presse als ein Verfechter guter Beziehungen zwischen Bonn und Moskau herausgestellt wurde. Die anderen Namen, die in diesem Zusammenhang inzwischen genannt wurden, sagen den über die Bundesrepublik nur wenig unterrichteten sowjetischen Politikern kaum etwas. Man darf es aber als eine Tradition des Krenls betrachten, daß er die echten Repräsentanten der jeweiligen politischen Führungsschicht den Einzelgängern und Außenseitern vorzieht.

Wenigstens ein Provisorium!

Wenn es noch eines Beweises bedürfte dafür, wie unzuverlässig trotz allem das Fehlen eines unmittelbaren Kontaktes zwischen zwei Regierungen ist, die so viel praktische Erfahrung

miteinander zu regeln haben, so ist er in den letzten Wochen geliefert worden. Wieviel Enttäuschung und Bitterkeit löste in der westdeutschen Öffentlichkeit der unerwartete Stopp der Heimkehrertransporte aus! Wer wollte behaupten, daß die Umwege über die sowjetischen Vertretungen in Ost-Berlin oder Paris die gewünschten Aufklärungen brachten? Ein peinliches Rätselraten begann. Ja, warum ist der zunächst so trefflich organisierte Abtransport seit dem 20. Oktober ins Stocken geraten? Da die Sowjetregierung selbst sich in Schweigen hüllt, ist es überflüssig, sich voreilig an die eigene Brust zu schlagen und den Fehler auf unserer Seite zu suchen. Welche der zahlreichen, einander widersprechenden Mutmaßungen, die in Kreisen der ungeduldi Wartenden angestellt wurden, der Wahrheit am nächsten kommt, das ließe sich natürlich von Moskau aus eher entscheiden als aus der Ferne. So ist der Phantasie freier Lauf gelassen. In ernster Sorge wenden sich einzelne Persönlichkeiten und Verbände, denen das Schicksal der Ausgebliebenen besonders am Herzen liegt, an die Regierung in Bonn und drängen auf die raschere Verwirklichung der Moskauer Versprechen, um auf diese Weise wirksamer an Ort und Stelle die Interessen der noch nicht Heimgekehrten wahrnehmen zu können.

Daß es praktisch wäre, in Moskau zugegen zu sein, statt über dritte und vierte zu intervenieren, liegt auf der Hand. Wenn über Einzelheiten noch kein vollständiges Übereinkommen erzielt werden konnte, wenn über die Persönlichkeit, die man entsenden will, das letzte Wort noch nicht gesprochen ist, so kennt die diplomatische Praxis doch genügend Mittel und Wege, um eine vorläufige Zwischenlösung zu finden und wenigstens ein Provisorium herbeizuführen. Kann der Kontakt nicht beschleunigt werden? Das fragen sich weite Kreise der Bundesrepublik. Sie versprechen sich davon eine Verbesserung der Lage von Tausenden qualvoller Ungewisheit ausgesetzten Gefangenen sowie ihrer Angehörigen, die seit Wochen täglich und stündlich er-

König überlassen. In dem einstigen Wohnsitz des Botschafters von der Schulenburg residiert seit über zehn Jahren der altrussische Patriarch. Die Frage der Unterbringung war engste verknüpft mit der endgültigen Umsetzung der Planstellen für die neue Botschaft, die erst Ende letzter Woche erfolgte. Man weiß jetzt, daß vorerst 42 Personen den Stab des Botschafters bilden sollen. Westdeutschland wird also wesentlich beschleunigter der Sowjetregierung vertreten sein als derzeit das Deutsche Reich, das selbst in seinen gespanntesten Beziehungen zum Sowjetland noch mindestens 60 Botschaftsmitglieder dort unterhielt, nach dem Abschluß des Vertrages von 1933 sogar mehr als das Doppelte. Nur fünf Auslandsbeamte in Diplomatenrang sollen, wie man mit nach Moskau gehen, darunter, als ständiger Vertreter des Botschafters, ein General.

Wie geklärt werden soll

Für sie alle muß das „Büro zur Betreuung der Ausländer“, eine Nebenabteilung des sowjetischen Außenministeriums, die Beschaffung geeigneter Wohn- und Dienstgebäude übernehmen, was bei dem in Moskau bestehenden Wohnraum-Defizit keine Kleinigkeit ist. Da die Sowjetregierung schon seit geraumer Zeit die Anlage eines Diplomatenviertels vorbereitet, wird früher oder später auch die Frage eines Botschaftsneubaus sich ergeben. Einen schwierigen Verhandlungspunkt bildet zweifellos auch das Ausmaß der diplomatischen Privilegien, die Errichtung und Stellung der Konsulate. Während man in Bonn keinen besonders starken Ausbau der gegenseitigen Vertretungen wünscht, zeigt der Kreml das Bestreben, in Westdeutschland diplomatisch wie konsularisch ebenso zu repräsentieren wie die Vereinigten Staaten. Da die Sowjetunion auch einen Ausbau der Wirtschaftsbeziehungen voraussetzt, dürfte auf ihrer Wunschliste schließlich noch die Errichtung einer umfangreichen und verzweigten Handelsvertretung erscheinen, deren Leiter im Rang eines Botschafters steht, und gleichfalls diplomatische Vorrechte für sich und seinen Stellvertreter in Anspruch nimmt. Eine ganze Reihe mit der Neueinrichtung von Botschaften verbundener Einzelheiten mußte daher erst ihre Klärung finden.

Als Detail, das die zögernde Haltung der Bundesregierung noch verständlicher machen könnte, ließe sich der Umstand anführen, daß vorerst noch nicht einmal alle Auslandsbeamten der früheren Deutschen Botschaft in Moskau aus sowjetischem Gewahrsam zurückgekehrt sind. Unter anderem wird die Freilassung des ehemaligen Deutschen Geschäftsträgers in Bukarest, Gesandtschaftsrat Dr. Stelzer — erwartet, der vor drei Wochen beim plötzlichen Heimkehrerstop mit etwa hundert anderen Deutschen in einem Lager bei Sverdlowsk zurückblieb. Stelzer wurde, ähnlich wie so viele andere ehemalige Auslandsbeamte, in der Periode Abakumow-Berija wegen seiner vor mehr als zwanzig Jahren ausgeübten Tätigkeit an der Deutschen Botschaft Moskau abgeurteilt — juristisch ein völliges Unding! Niemand braucht daher sonderlich erstaunt zu sein, wenn die Bundesregierung keine Eile zeigt. Sie umging jedenfalls eine unschöne Situation: daß in Moskau deutsche Diplomaten auf dem Parkett erscheinen, während ihre eigenen Vorgänger und Kollegen noch die von Abakumow-Berija verhängten Urteile verbüßen.

Die künftigen Botschafter

Bei der Auswahl des künftigen Botschafters hat die Sowjetregierung eine größere Entschlossenheit an den Tag gelegt als die Bundesregierung. Sie hat einen Unterstaatssekretär nominiert, den (zweiten) stellvertretenden Außenminister Valerian Alexandrowitsch Sorin, dem inzwischen das Agrément in Aussicht gestellt worden ist. Nur im Jahre 1940/41 war die Sowjetunion in Berlin durch einen so ranghohen Diplomaten vertreten, was zeigt, welche außerordentliche Bedeutung man im Kreml dem Bonner Botschafterposten beimißt. Ueber die Persönlichkeit Sorins ist im westdeutschen Blätterwald reichlich orakelt worden. Er wird in Zusammenhang gebracht mit dem Prager Umsturz des Jahres 1948. Selbstverständlich ist es keine Überraschung, daß

Sorin auf seinem künftigen Posten etwas anderes tun könnte, als was jeder sonstige Sowjetbotschafter an seiner Stelle gleichfalls täte, nämlich strikt nach den Weisungen aus Moskau verfahren. Daß er die Möglichkeit hätte, hier eine ähnliche Entwicklung in die Wege zu leiten, wie sie nach seinem Abgang aus Prag sich in der Tschechoslowakei vollzog, erscheint nach Lage der Dinge höchst zweifelhaft.

Während die Sowjetregierung sich beeilt, ihren künftigen Botschafter namhaft zu machen, und dieser auch in Moskau diplomatischen bereits ganz ungezwungen über seine bevorstehende Tätigkeit plauderte, ist in Bonn noch keine Entscheidung gefallen. In der sowjetischen Öffentlichkeit hätte sicherlich ein Mann wie Dr. Pfeleiderer ein besonders leichtes Entree gehabt, da er lange Zeit dort von der Presse als ein Vertreter guter Beziehungen zwischen Bonn und Moskau herausgestellt wurde. Die anderen Namen, die in diesem Zusammenhang inzwischen genannt wurden, sagen den über die Bundesrepublik nur wenig unterrichteten sowjetischen Politikern kaum etwas. Man darf es aber als eine Tradition des Kremls betrachten, daß er die echten Repräsentanten der jeweiligen politischen Führungsschicht den Einzelgängern und Außenseitern vorzieht.

Wenigstens ein Provisorium!

Wenn es noch eines Beweises bedürfte, daß für wie unzweckmäßig trotz allem das Fehlen eines Botschafters in Moskau empfunden wird, so ist das die Tatsache, daß in den letzten Wochen täglich und stündlich er-

Sowjetregierung selbst sich in Schweigen hüllt, ist es überflüssig, sich vorzeitig an die eigene Brust zu schlagen und den Fehler auf unserer Seite zu suchen. Welche der zahlreichen, einander widersprechenden Mutmaßungen, die in Kreisen der ungeduldig Wartenden angestellt wurden, der Wahrheit am nächsten kommt, das ließe sich natürlich von Moskau aus eher entscheiden als aus der Ferne. So ist der Phantasie freier Lauf gelassen. In ernster Sorge wenden sich einzelne Persönlichkeiten und Verbände, denen das Schicksal der Ausgebliebenen besonders am Herzen liegt, an die Regierung in Bonn und drängen auf die raschere Verwirklichung der Moskauer Versprechen, um auf diese Weise wirksamer an Ort und Stelle die Interessen der noch nicht Heimgekehrten wahrnehmen zu können.

Daß es praktisch wäre, in Moskau zugegen zu sein, statt über dritte und vierte zu intervenieren, liegt auf der Hand. Wenn über Einzelheiten noch kein vollständiges Uebereinkommen erzielt werden könnte, wenn über die Persönlichkeit, die man entsenden will, das letzte Wort noch nicht gesprochen ist, so kennt die diplomatische Praxis doch genügend Mittel und Wege, um eine vorläufige Zwischenlösung zu finden und wenigstens ein Provisorium herbeizuführen. Kann der Kontakt nicht beschleunigt werden? Das fragen sich weite Kreise der Bundesrepublik. Sie versprechen sich davon eine Verbesserung der Lage von Tausenden qualvoller Ungewissheit ausgesetzten Gefangenen sowie ihrer Angehörigen, die seit Wochen täglich und stündlich er-

Avskrift.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Hedin/AH

T E L E G R A M

efterforskning av
svenskar i Sovjet

STOCKHOLM 18 november 1955		
N:o 80	BUD chiffer	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL Bm I
Brig 2 HP 39 7		

Svensk
Wien

Enligt AP-telegram publicerat DN igår skulle en grupp österrikare som 16 november återvänt från Sovjet där ha träffat svenskarna Erik Arvid Andersson, vilken befunnit sig i ett läger i Sibirien 1952, samt en Peter Tonisson, som arresterats i Östtyskland 1948. Phillipi tror att dessa upplysningar möjligen kan ha värde för RW-utredningen. Det förefaller tänkbart att Andersson är identisk med den Andersson som omnämnes i handbrev Lundberg-Allard 25 juli. Tacksamma de eventuella uppgifter Ni må ha möjlighet erhålla ovanberörda fall.

Cabinet

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM 19/11 19 55

N:o 78 ✓ BUD
Chiffer BIL

INK. D. N:o

AVD.	GR.	MAL.
P	2	Eu ^I

Su.

Svensk

Köln

AL

Nordwestdeutsche Rundfunk meddelade i natt att 25 prominenta f.d. sovjetiska krigsfångar av brittisk, fransk och belgisk nationalitet väntas eller redan anlänt Berlin. Angeläget erfara om dessa personer passera vid sidan av tyska Heimkehrerorganisationen och i jakande fall öder uppfattning om hur de kunna och böra kontaktas. Tamm tillfrågas samtidigt härmed. Tacksam Lorentzon hålles au courant.

Cabinet

avskant med aut.
av meddel. av komm. Tamm
den 19/11-55.

bx 1- 19/11 1150 91

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETTelegram

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 19/11 19 55

N:o 72 ✓ BUD
Chiffer BIL.

INK. D. N:o

AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I
-----------	----------	-------------------------

S.U. AL

Svensk
Berlin

Nordwestdeutsche Rundfunk meddelade i natt att 25 prominenta f.d. sovjetiska krigsfångar av brittisk, fransk och belgisk nationalitet väntas eller redan anlärt Berlin. Angeläget erfara om dessa personer passera vid sidan av tyska Heimkehrerorganisationen och i jakande fall Bder uppfattning om hur de kunna och böra kontaktas.

Cabinet

avvänt med aul. as
meddel. från honom.
Tidningen 19/11 -55.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Tjf.

STOCKHOLM		
Stockholm den 19 november 1955.		
<u>Strängt förtroligt.</u>		1 bil.
N:o		BIL
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MAL.
P	2	Eu ^I

Broder,

För Din information översändes härmed avskrift
av ett förtroligt meddelande i Wallenbergsärendet, som
Gunnar Hägglöf erhållit från Foreign Office.

(Stig Unger)

Envoyén Kumlin,
Bonn.

dep. 19/11 - 55
73

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Kölm

Avsändt den TELEX 19 kl.

Inkom den 21 /11 19 55 kl. 1900

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 10: B		S/
Avd. P	Gr. 2	Mål. Eu I

22/11 Ch. Berlin
Parafors till Davidsson
23/11 bl. Kang.

51..

Lorentzon meddelar att den 18 dennes anlände till Berlin en grupp om 22 fransmän, engelsmän, belgare, holländare och italienare, som torde vara identisk med i Edert 78 omnämnd grupp. Lorentzon, som erhållit del av upplysningar lämnade av de 22, meddelar följande av intresse:

Primo. Italienaren Gualtiero Chrisofolletti har upplyst, att Tamvelius fanns i lägret Inta 388/14 så sent som för någon månad sedan. Tamvelius erhöi inga paket, hade ingen förbindelse med ytttervärlden, fick inte längre skriva. Chrisofolletti vistas för närvarande hos Röda Korset, Helfferichstrasse 74, Berlin-Dahlem.

Secundo. Även holländaren Marinus van Veingaard har lämnat uppgift om Tamvelius. Veingaards adress i Holland är Herlsheide, Herlin / ... som ligger vid Heicorsveg bei Amelungen. (Amelungen)

Tertio. Chrisofolletti vidare uppgett, att i lägret Woikoivo nr. 5110/48 finns en man med förnamnet Nicolai född 1918, som sagt sig ha en syster vid namn Tatiana Hamilton, bosatt i Strängnäs. Lorentzon föreslår att Tamm anmodas kontakta Chrisofolletti.

Kumlin

Coll.: Plus

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *Kammar skrift*
» 3 »
» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Berlin

Avsänd den **TELEX** 19 kl.

Inkom den 22/11 19 55 kl. 1910

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr. G: B		63
Avd.	Gr.	Mål.
P	Q	E-I

27/11 Ch. Berlin

an AL

63.

W. hi

PM Heimkehrer-gruppen, Edert chiffer 72, avsänd med dagens kurir. Italienaren, Edert chiffer 73, har till härvarande italienska generalkonsulat med bestämdhet uppgivit, att han aldrig hört talas om svensk i Sovjet. Vi komma dock att om möjligt redan i morgon beredas tillfälle att själva utfråga honom.

Tamm.

*Obs! Tammelin
er svensk*

B

Coll.: *Ekman*

22/11
Bonn, p.t. Köln, den 21 november 1955.
Strängt förtroligt. 5 bil.

HEMLIG.

Hammar skjöld/DS a + b
24/11 Danielsson, f.k.
u. Hammar skjöld

23/11 ch. 8. Anger i
Wien (Geneve Paris)
24/11 ch. Kats. p.t. Tokeru
25/11 ch. Ishimaru, Moskva.
RR

Broder,

./1-3

Hämed ber jag få överlämna av herrar Lindberg och
Lundström uppgjorda promemorior rörande samtal med Horst
Kitschmann, Paul Biederman och Josef Bannert.

./4

Jag ber vidare få översända en i dag hit ankommen
uppteckning av vissa till konsulatet i München av tyske
medborgaren Hermann Weiss lämnade upplysningar rörande
Wallenberg. Weiss, som själv undertecknat uppteckningen,
uppsökte konsulatet den 18 denes. Weiss, som den 9 okto-
ber i år återkom ur rysk fångenskap, säger sig under hem-
resan i Sverdlovsk ha träffat två personer, som på det be-
stämdaste uppgav, att de kort tid innan, d.v.s. kort tid
före augusti 1955, sett Wallenberg i området Kolimar i
Sibirien.

./5

Konsulatets uppteckning har delgetts Lorentzon.
Slutligen nämnes en uppteckning av bergensträhle
angående ett samtal, som han på begäran av Lindberg och
Lundström haft med en viss Fritz Klausch.

Din tillgivne
Tord Ericsson

Herr Förste Sekreteraren K. Hammar skjöld,
Stockholm.

ct

P.M.

angående samtal med f.d. överste Horst Kitschmann
hålllet onsdagen den 16/11 1955 på Versorgungskur-
haus i Bad Reichenhall.

Kitschmann underströk, att de uppgifter han lämnade
oss skulle behandlas strängt förtroligt och att han räknade
med att om hans namn skulle nämnas i något officiellt
sammenhang skulle svenska utrikesdepartementet först taga
kontakt med honom. Man kan inte - menade Kitschmann -
utesluta represalier från rysk sida för den händelse vitt-
nesmålet bleve känt. Han hänvisade till, att han under
sin fängelsetid suttit sju månader i ensamcell som straff
för att han för några av sina medfångar berättat om Lang-
felder och Wallenberg.

Om sig själv berättade Kitschmann följande.

Han häktades den 21 maj 1945 i Tyskland och fördes till
Moskva, dit han anlände den 21 juni med flyg. Efter att ha
suttit en dag i Lubianka kom han den 22 juni till Lefortow-
skaja antagligen till cell 39 eller 40. Under senare hälft-
en av juli 1945 flyttades Kitschmann till cell 105 i samma
fängelse. Där satt redan amiral Krafft och Langfelder. Den
sistnämnde satt kvar i cellen till i november 1945. Kitsch-
mann själv lämnade cellen den 8 januari 1946, då han över-
fördes till Lubianka till en cell i översta våningen, där
han placerades tillsammans med general Weidling och major
Kuhn. I en granncell satt amiral Voß. Den 1 juli 1946
överfördes Kitschmann till cell 123 i fängelset. Där samman-

fördes han med en österrikare, Scheuer. Senare kom amiral Voss in i cellen. Den 28 februari 1947 överfördes Kitschmann ånyo till Lefortowskaja - i en cell i II. Stock. Samtidigt infördes i cellen ungerske översten Hatz, och i juni samma år infördes generalmajören Mohnke. I denna cell satt Kitschmann till den 27 eller 28 juli 1947, då han vid 11-tiden på kvällen fördes till förhör angående Langfelder. Efter förhöret fördes Kitschmann till en ensamcell i parterr våningen, där han satt i tre veckor. Under den följande tiden fram till den 23 februari 1948 satt Kitschmann ensam i tre olika celler i Lefortowskaja såsom straff för att han för sina medfångar berättat om Langfelder och Wallenberg. Den 23 februari 1948 sammanfördes Kitschmann med Gustav Richter och amiral Tilleysen i en cell i Frauenabteilung i I. Stock. Den 1 april 1950 överfördes Kitschmann till Butirka, där han satt fram till den 29 augusti 1951, då han transporterades till Lubianka. Den 2 oktober 1951 dömdes Kitschmann utan rättegång till 25 års fängelse. Fram till dess att Kitschmann fördes till Wladimir, dit han anlände den 23 oktober 1951, satt han i ensamcell. I Wladimir placerades han i corpus III cell 6, där han stannade fram till den 7 december 1951, då han på grund av sjukdom infördes till corpus II cell 10. I denna cell satt han ensam till den 19 mars 1952, då Gustav Richter på nytt sammanfördes med honom. Då båda vistades sedan i corpus II i olika celler fram till den 11 september 1955, då de överfördes till corpus III, där de blev kvar till frigivandet.

Langfelder.

Kitschmann beskrev Langfelder som en kraftigt byggd cirka 172 cm lång man med rödblont hårt tillbakastruket hår, blå ögon, lätt böjd näsa, ålder (år 1945) cirka 30-35 år.

Kitschmann kunde ej bland sex fotografier, varav ett

3.
föreställde Langfelder, känna igen denne.

Beträffande Langfelders adress erinrade sig Kitschmann att en tant till Langfelder var ägare till ett av Budapests största kvarnföretag, vilket drevs under namnet Langfelder.

Langfelders hälsotillstånd såväl som hans sinnestämning var vid denna tid gott.

Beträffande Wallenbergs och sina öden hade Langfelder berättat, att de farit för att möta de ryska trupperna. Sedan de fått kontakt med dessa, inbjöds de till en by, där de behandlades vänligt. Då de önskade fara tillbaka till Budapest, blev de kvarhållna och behandlade som fångar trots protester. I bil fördes de senare till Rumänien, varifrån de därefter transporterades i flyg till Moskva.

Beträffande Langfelders vidare öden berättade Kitschmann, att han hört någon omtala, att Langfelder senare skulle ha suttit i Lefortowskaja. När detta skulle ha varit och vem som var sågesmannen kunde Kitschmann inte erinra sig.

Kitschmann i förhör angående Langfelder.

Som ovan sagts fördes Kitschmann den 27 eller 28 juli 1947 vid 11-tiden på kvällen till förhör. Förhørsledare var en överste, Abteilungsleiter i utrikesdepartementet. Vid förhöret deltog dessutom en major, Unterabteilungsleiter. Deras namn fick Kitschmann aldrig veta.

Kitschmann tillfrågades först tillsammans med vilka han delat cell. Då han nämnde Langfelders namn, frågade förhørsledaren vad denne berättat för Kitschmann. Han hade då i huvudsak återgivit det som Langfelder omtalat för honom. Förhørsledaren begärde därefter få veta för vilka av medfångarna Kitschmann i sin tur berättat om Langfelder och Wallenberg. Kitschmann hade därvid angivit följande namn: Scheuer, Weidling, Kühn, Voß, Hatz och Mohnke. Förhørsledaren hade avslutat förhöret med att säga, att härnäst inget finge sägas om Wallenberg och Langfelder.

Som ovan nämnts fick Kitschmann därefter sitta i

Känsli
MVD: s
anl. 1
reläner

4.
1
ensamcell i cirka 7 månader.

Scheuer.

Scheuer var den förste som för Kitschmann berättade om Wallenberg. Kitschmanns uppfattning om Scheuer var negativ. Kitschmann ansåg det finnas anledning misstänka, att Scheuer var spion åt ryssarna. Kitschmann uppmanade där för till en viss försiktighet vid en kontakt med Scheuer. Denne hade för Kitschmann uppgivit sin adress vara Porzellangasse 48, Wien.

Angående cellen i Lefortowskaja i III. Stock.

I denna cell satt Kitschmann såsom nämnts ovan under tiden 28 februari 1947 - 27 eller 28 juli samma år. Cellen var den tredje från trappan räknat. Under kortare tid hade Kitschmann och hans cellkamrater förbindelser med den ena granncellen - den fjärde cellen från trappan räknat. I denna cell satt bl.a. Rösstel och en Volksgruppenführer från Rumänien. Förbindelserna med fångarna i våningen nedanför funktionerade ej riktigt.

+++++

Langfelder utförde med hjälp av tränålar, vilka han själv tillverkade, vackra sömnadsarbeten. Kitschmann befann sig i samband med förhöret den 27 eller 28 juli 1947 i ensamcell i parterrvåningen i Lefortowskaja. I samma rad låg ytterligare fem - sex likadana celler. Då Kitschmann efter ett besök på toaletten passerade raden av celler, stod en av dörrarna öppna. Ingen befann sig i cellen, men på golvet stod ett par vackra tofflor, vilka mycket väl kunde vara sydda av Langfelder.

+++++

Fängelseledningen i Lefortowskaja.

Oberstleutnant Weindorf
Major Daniel
Solchow (kapten?)

Köln den 19 november 1955.

(John Magnus Lindberg) (S.Lundström)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bil. Handbrev. *Handbrev*

Handbrev 2/11/55

Strängt konfidentiellt

ML

P.M.

angående samtal med f.d. löjtnanten Paul Biederman,
född den 15/4 1920, Bahnhofsstrasse 354, Stadeln,
Fürth, måndagen den 14 november 1955.

Biedermann berättade om sig själv, att han efter sitt
tillfångatagande i slutet av år 1944 blev förd till Moskva,
där han under kortare perioder fram till 1946 satt i de tre
Moskvafängelserna, Butirka, Lefortovskaja och Lubianka.
Under denna tid hörde Biedermann talas om att svenska med-
borgare skulle finnas i dessa fängelser. Han kunde emel-
lertid inte lämna några som helst preciserade uppgifter
utan hänvisade till att nästan alla nationaliteter var rep-
resenterade. Under åren 1946-1949 vistades Biedermann i
Suco Besvodnoje ("torrt utan vatten"). I och med att de
politiska fångarna under år 1949 skildes från de kriminella
fördes Biedermann till Tajschett, 5110/37 (lägerpunkt 048).
Där sammanträffade han i augusti 1950 med en man med efter-
namnet Walther, vilken uppgav sig vara svensk medborgare.
Biedermann bodde och arbetade tillsammans med Walther fram
till i oktober 1955, då Biedermann lämnade Ryssland för
transport hem till Tyskland. De hade dessförinnan i novem-
ber 1954 flyttats till läger 013 i Tajschett. Denna för-
flyttning innebar, att alla icke ryssar i de skilda lägren
förflyttades till nämnda läger 013. Då Biedermann och öv-
riga tyskar lämnade lägret, hade samtliga fångar från andra
nationer med undantag av de japanska lämnat lägret. Utöver
dessa fanns dessutom kvar en grupp s.k. statslösa, vilken

*1 sidan
färdig 5 november*

uppgick till cirka 400 personer. Sammanlagt hade i lägret funnits ungefär 700 internerade.

Biedermanns uppgifter om Walther.

Beträffande Walthers förnamn kunde Biedermann ej erinra sig detta. Han beskrev Walther som en 35-års man (född omkring 1920), cirka 175 cm lång, smärt och med mellanblond hårfärg, ovalt ansikte med ganska markerad profil.

Walther arresterades i Harbin i Manschuriet någon gång under åren 1945-1946 och dömdes till 25 års straffarbete. Orsaken till arresteringen kände inte Biedermann till, men han påpekade, att vid samma tillfälle hade en rad andra utlännningar, vilka vid denna tidpunkt befunnit sig i Manschuriet, bland annat en schweizisk konsulatstjänsteman, häktats.

Walther hänfördes i lägret till gruppen statslösa¹ och med att han arresterats i Manschuriet. Vid fördelningen av röda kors-kort - avsett för korrespondens med hemorten - erhöll Walther ett s.k. östkort, medan t.ex. Biedermann såsom tysk krigsfånge fått ett västkort.

Angående sin familj hade Walther berättat, att föräldrarna vid tiden för första världskriget bosatt sig i Manschuriet men behållit sitt svenska medborgarskap. Såvitt Biedermann visste levde Walthers föräldrar i goda ekonomiska omständigheter. Beträffande Walthers yrke kunde Biedermann ej heller lämna någon preciserad uppgift, men han trodde, att Walther fortfarande studerade vid tiden för häktningen.

Vid tidpunkten för Biedermanns första kontakt med Walther arbetade båda i en byggbrigad, vilken var sysselsatt med husbyggnadsarbeten. Med detta arbete var Biedermann och Walther sysselsatta fram till 1952, då de flyttades över till en hårdningsavdelning. Arbetet här bedrevs under synnerligen dåliga sanitära förhållanden. Walthers hälsa försämrades under denna tid. Sedan han i november 1954 flyttats över till lägret.013 blev Walther arbetsplacerad i en bilverkstad. De

hygieniska förhållandena här var bättre och till följd härav förbättrades också Walthers hälsa.

Liksom övriga fångar hade Walther fått tillåtelse att med hjälp av röda kors-kort sätta sig i förbindelse med sina anhöriga. Han hade skrivit till sina föräldrar men ej erhållit något svar.

Biedermann lämnade oss den del av ett röda kors-kort, som är avsett att återsändas av de hemmavarande till den internerade. Biedermann föreslog, att kortet skulle tillställas Walther och att man därvid skulle använda en privat avsändaradress. Walther skulle på så sätt få möjlighet att själv skriva till denna adress, varigenom ett bevis för hans existens skulle erhållas. Ännu större utsikter att få kontakt med Walther skulle erbjudas, om några röda kors-paket med skilda privata avsändare skickades till honom. Härigenom menade Biedermann skulle Walther med hjälp av de västkort, som han som en följd härav skulle erhålla, kunna med större säkerhet få kontakt med avsändarna.

Biedermann hade utöver Walther inte kommit i kontakt med någon annan svensk.

Köln den 19 november 1955.

(John Magnus Lindberg) (S.Lundström)

Handbrev
P.M.

angående samtal med bokhållaren Josef Bannert,
född den 4/8 1909, adress Weserstrasse 39,
Karlshafen. (Samtalet hållet den 18/11 1955,
i släktings våning Adalbert Stifter Strasse 6,
Buchen/Heidelberg).

Överstycka?
Bannert berättade om sig själv, att han tillfångatogs i Besarabien i augusti 1944, varifrån han fördes till Jelabuga, där han vistades fram till september 1945. Därefter fördes han till Kasan. I detta läger sammanträffade Bannert med en överste von Stetten, vilken tillfångatagits i Bukarest, där han varit medlem av den tyska militärkommissionen. /Enligt Bannert skall von Stetten ha avlidit i Workuta den 5 mars 1949./ I januari 1948 förde Bannert över Sverdlovsk och Kirow till Workuta, dit han ankom till lägreets perisilka den 28 januari. Transporten till Workuta företogs med tåg. Fångarna var under transporten uppdelade i mindre grupper på fem à sex personer. Transporten omfattade cirka 1000 man, varav ungefär 70 var tyska krigsfångar, vilka kom från skilda delar av Sovjet.

Sammanträffandet med Roedl.

I den barack, där Bannert placerades, kom han att dela brits med en överstelöjtnant Roedl, vilken berättade för Bannert, att han varit medlem av den tyska militärkommissionen i Bukarest. Bannert omtalade då, att han i Kasan varit tillsammans med överste von Stetten. Denna gemensamma bekantskap ledde till ett samtal dem emellan.

Det Bannert kunde erinra sig från detta samtal var,

att Roedl förts från Lubianka i Moskva över Kirov, där han alltså anslutits till samma transport som Bannert men i annan vagn.

Roedl var vid detta tillfälle mycket svag och utmattad. Han var påtagligt nervös, darrade och föreföll psykiskt nedbruten. Roedl hade berättat, att han ofta genomgått förhör och vistats i mörkcell samt att han slagits och pinats. Den långa transporten från Moskva hade - menade Bannert - säkert också bidragit till att försvaga Roedls hälsa. Bannert visste ej hur lång tid Roedls transport från Moskva pågått, men i genomsnitt brukade dessa transporter ta mellan 14 dagar och en månad i anspråk.

På vår fråga om Bannert kände till orsaken till den behandling Roedl genomgått, svarade Bannert, att han ej hade fått veta något om detta av Roedl men att han antog, att ryssarna velat erhålla upplysningar om Roedls arbete i Bukarest.

Påföljande dag fördes Bannert och Roedl till tegelbruk nr 2 (i Workuta). I Workuta fanns cirka 70 lägerpunkter med i genomsnitt 2.000 fångar vardera.

Bannert var själv vid denna tid mycket sjuk och han betecknade själv sitt tillstånd som "svävande mellan liv och död". När han några dagar senare, då han blivit något bättre, frågade efter Roedl, fick han det beskedet, att denne avlidit någon av dagarna 2-6 februari 1948. Bannert påpekade emellertid, att dödsfallet också kunde ha inträffat någon av dagarna den 7 eller 8 februari 1948. Vem som hade berättat om dödsfallet kunde Bannert inte erinra sig.

På vår fråga om Bannert kunde erinra sig någon eller några, som under denna tid fanns i tegelbruk nr 2 i Workuta, och som eventuellt kunde sitta inne med ytterligare upplysningar, nämnde Bannert följande två namn. Karl Schneider, cirka 55 år, vilken skulle ha kommit till Friedland den 29 eller 30 december 1953, samt Nikolai Tekkel (Tekel), född 1 augusti 1909 i Estland. Tekkel kan eventuellt ha återvänt till Friedland i oktober 1955. Tekkel, som kunde ryska, användes av ryssarna som tolk i den barack, där bl.a. Bannert

och Roedl låg natten mellan den 1-2 februari 1948.

Bannert stannade i Workuta fram till den 29 augusti 1950, då han fördes till ett krigsfångeläger i Stalingrad. I maj 1951 fördes han till Asbest (i Ural), där han stannade till frigivandet.

Bannert beskrev Roedl vara ca 35-40 år gammal ungefär 170 cm lång, svag kroppsbyggnad. Bannert kunde ej angiva Roedls hårfärg och ögonfärg.

Bannert kände till att Roedl begravits på kyrkogården i rayon II i Workuta.

Köln den 19 november 1955.

(John Magnus Lindberg)

(S.Lundström)

Exe. G. d. l. f.

S. u.

AL

Bil. handbrev. Göransson
Hummerfeld d. 21. 11. 55

Friedl 7.6.19.
Oberleutnant
Ingenieur

Beim Konsulat erscheint Herr Hermann W e i s s , Pass Nr. 9225372, ausgestellt von der Landeshauptstadt München, der lt. Heimkehrerbescheinigung vom Lager Friedland bei Göttingen Nr. 14 636 am 9. Oktober 1955 im Bundesgebiet eingetroffen ist. Derzeitige Adresse: München 8, Comenius-Strasse 10.

Herr Weiss gibt folgendes zu

P R O T O K O L L :

Ich war bei Kriegsende, d.h. im November 1944 bis Februar 1945 als deutscher Wehrmachtsangehöriger in Budapest stationiert und machte dort die Bekanntschaft des schwedischen Diplomaten Herrn Raoul W a l l e n b e r g . Aus jener Zeit ist mir ein weiterer schwedischer Diplomat, Herr Professor L a n g d y (?), Leiter des Schwedischen Roten Kreuzes, bekannt; darüber hinaus noch weitere Angehörige der Königl. Schwedischen Gesandtschaft in Budapest, Ülleut. 66c, deren Namen mir leider nicht gegenwärtig sind. Meine Beziehungen zu Herrn Wallenberg wurden dadurch hergestellt, dass ich Gelegenheit hatte, in das jüdische Getto zu gelangen und auf diese Weise den Zielen der Schwedischen Mission meine Unterstützung angedeihen lassen konnte. Zu der Zeit, als Herr Wallenberg aus Budapest verschwand, befand ich mich noch in dieser Stadt und wohnte sogar in dem Hause der Königl. Schwedischen Gesandtschaft, Ülleut. 66c. Später wurde ich selbst von den Russen verhaftet; es wurde mir u.a. vorgeworfen, dass ich insofern gegen die Interessen der Besatzungsmacht verstossen habe, als ich den Inhabern von Schwedischen Schutzpässen, die als englische Agenten angeklagt wurden, meine Hilfe habe zuteil werden lassen. Während meines zwangsweisen Aufenthalts in Russland habe ich keine Verbindung zu Herrn Wallenberg gehabt, auch nichts von ihm von dritter Seite gehört. Erst als ich mich auf der Heimreise befand, traf ich zufällig auf dem Bahnhof Swerdlowsk/Ural zwei Bekannte aus meiner Budapester Zeit, die seinerzeit noch Schwedische Schutzpässe besaßen, 1948 aber trotzdem verschleppt wurden. Die Namen dieser beiden Personen

Karlsruhe 2

sind mir leider nicht bekannt; diese Herren erklärten mir jedoch auf das Bestimmteste, dass sie Herrn Wallenberg, der ihnen aus ihrer Budapester Zeit bekannt war, noch vor kurzem, also vor August 1955, im Raume Kolimar/Sibirien, gesehen haben.

Ich bin durch einen Artikel in der Süddeutschen Zeitung vom 11. November 1955 wieder auf Herrn Wallenberg aufmerksam geworden und möchte hierdurch gern zu einer evtl. Klärung der Angelegenheit beitragen.

München, den 18. November 1955/Am.

Herrn Prof. _____

Strängt förtroligt.

AK
P.M.

över samtal med Fritz Klausch.

Fritz Klausch, f.d. underofficer, uppsöktes den 15 november i sin bostad, Bayreuter Strasse 4, Duisburg - Hamborn. Eftersom Klausch icke hade tid för ett längre samtal, blev besöket - som icke avtalats i förväg - endast helt kort.

Sedan jag förklarat anledningen till mitt besök, berättade Klausch i korthet följande. Efter att som underofficer ha deltagit i kriget, hade Klausch slagit sig ner på en fadern tillhörig gård nära Cottbus i östzonen. Där hade fadern häktats i augusti 1945, och i juni 1946 arresterades jämväl Fritz Klausch och dömdes av en rysk militärdomstol i Östtyskland till 15 års fängelse för "spioneri". Under de närmast följande månaderna satt Klausch i ett fängelse i Cottbus, varifrån han i oktober 1946 fördes till ett fängelse i ^uBarzen och därefter i januari 1947 till Stalinsk i Ryssland, där han sedan kom att kvarstanna till 1950. Under denna tid vistades han i olika arbetsläger där, bl.a. 9 och 13. I dessa förekom nästan uteslutande tyskar samt en del japaner och några öststatsfångar.

I samband med Koreakrigets utbrott förflyttades Klausch från Stalinsk till Sverdlovsk, där han sedan kvarhölls, till dess han frigavs i oktober 1953 i samband med den allmänna amnestin vid Stalins död. Även i Sverdlovsk vistades så gott som uteslutande tyska fångar jämte en del balter och från slutet av 1952 även spanjorer. Klausch återvände till Västtyskland över Friedland. Efter återkomsten var han först bosatt i Düsseldorf och flyttade efter något år till Duisburg, där han nu hade ett arbete.

Klausch förklarade på min fråga, att han under hela sin vistelse i Ryssland vare sig träffat samman med eller hört talas om svenskar eller skandinaver i rysk fångenskap.

Då jag bland några godtyckligt valda namn även nämnde Tamveli^{ns} och frågade, om han hört talas om någon av de sålunda nämnda personerna, reagerade Klausch icke härför.

Klausch, som syntes vara i 35-års åldern, verkade mycket misstänksam och undvek att närmare gå in på några detaljer. Då jag vid ett tillfälle bad honom närmare redogöra för någon fråga kringgick han frågan genom att börja tala om att han visste, att det ofta förekom, att östtyska agenter var i verksamhet bland hemkomna tyskar och att han vid flera tillfällen fått brev med diverse egendomliga förfrågningar från östzonen.

Köln den 15 november 1955.

Fredrik Bergensträhle
(Fredrik Bergensträhle)

24/11/55

Stockholm den 22 november 1955.
Överlämnas för kännedom till Kommissarie Danielsson.

(Knut Hammarskjöld)
Förste Sekreterare.

Åtgärd: 22/11 Berlin meddelat ang. Chrisofoletti
samt uppmanat taga kontakt med denne för utforskande
om Ch. visste om Tamvelius jämväl suttit i Taishet.
Beskickningen i Haag anmodad efterforska van Veingaard.

P.M.

Enligt meddelande från Lorentzon anlände den 18 november 1955 till Berlin en grupp om 22 personer, av fransk, engelsk, belgisk, holländsk och italiensk nationalitet.

Lorentzon, som varskotts genom UD, har erhållit vissa upplysningar beträffande dessa och meddelar följande, som kan vara av intresse.

1) En italienare vid namn Gualtiero Chrisofoletti har meddelat, att Tamvelius vistades i lägret Inta 388/14 ännu för någon månad sedan. Tamvelius hade numera ingen förbindelse med yttervärlden, han fick ej mottaga paket och ej meddela sig med brev. Chrisofolettis adress är för närvarande: Röda Korset, Helferichstrasse 74, Berlin-Dalhem.

2) Marinus van Veingaard, holländare, har även lämnat meddelande om Tamvelius. Veingaard kan nås under adress i Holland: Herlsheide, Herlin/..., beläget vid Heicorsveg bei Amelungen.

3. Enligt uppgift av Chrisofoletti skall i lägret Woikoivo nr 5110/48 en man befinna sig med förnamnet Nicolai, född 1918. Denne uppgiver sig ha en syster, Tatiana Hamilton, som bor i Strängnäs.

Lorentzon har föreslagit att generalkonsul Tamm skulle taga kontakt med Chrisofoletti.

Stockholm den 22 november 1955.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM		22/11	1955
N:o 73.	BUD chiffer	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I	

Svensk
Berlin

Vårt 72. I gruppen frigivna utlänningar ingick bland annat italienaren Gualtiero Chrisofoletti som nu vistas hos Röda Korset Helfferichstrasse 74, Berlin, Dalhem. Ange- läget ni kontaktar denne som uppgivit sig ha träffat Tamvelius så sent som för en månad sedan. Ni bör framför allt söka erfara om Tamvelius vistats i Taisjet och vad han eventuellt haft att berätta därifrån. Jämför Bornscheins uppgifter härom Edert 47. Ita- lienaren lär vidare sitta inne med upplys- ningar om en släkting till i Strängnäs bo- satta Tatiana Hamilton.

Cabinet

Exo. 22 11/11 1145 AL

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Köln

ex. 2 till *Hammarskjöld* Avsant den teléx 19 kl.
» 3 » Inkom den 23/ 11 19 55 kl. 1315
» 4 » Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 10:13		53
Avd. P	Gr. 2	Mål. Eu I

24/11 Ch. Lang.

AL

53.

Edert enclair 140.

W.M.
fu
Secundo. Även holländaren Marinus van Veingaard har lämnat uppgifter om Tamvelius. Veingaards adress i Holland är Herlsheide, Herlen-L, som ligger vid Heicorjsveg bei Amelongen.

Kumlin

Coll.: *Rhem*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Berlin

ex. 2 till

Avsänd den TELEX 19 kl.

» 3 »

» 4 »

Hammaridjill

Inkom den 23 11 19 55 kl. 1705

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr	6: B	64
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	2 I

24/11 ch. Berlin

KL

64.

Vårt chiffer 63. Cristofolletti, som blott
vistats i specialfängelser Werkne Uralsk och
Alexandrovsk, sagt mig att han varken träffat el-
ler hört talas om någon svensk fånge. Under tiden
31 oktober till 16 november i år var Cristofolletti
i Bykowo-lägrät tillsammans med grevinnan Hamiltons
släkting Krasnov, varom han i dagarna direkt under-
rättat henne. de Geer i Röda Korset tillskrivit
mig i ärendet.

Tamm.

Coll.: *Phun*

Moskva den 21 november 1955.

Raoul Wallenberg. Personligt och strängt förtroligt.

26/11 Hbr. Unger-Sohlman. (2 var)

Broder,

För ordningens skull vill jag meddela, att jag i början på förra veckan på fråga per telefon från Kvälls-posten i Malmö förklarade mig icke kunna kommentera den mig då obekanta Vi-artikel, vari Philipp ju bl. a. riktar ett angrepp mot mig.

Sedan jag numera tagit del därav, vill jag med reservation för vissa avsnitt - särskilt dem som vittna om Philipps egocentricitet - säga, att artikeln nog kan vara ägnad att i viss mån hjälpa saken härute. Som Du torde erinra Dig föreslog jag på sin tid att man för Philipp skulle framkasta tanken på att i sådant syfte i pressen kritisera mig för bristande energi i Wallenberg-saken - något som Excellensen då likväl ej ansåg lämpligt.

Medan jag sålunda ur synpunkten av RW:s intresse måste hälsa Philipps allmänna kritik med viss tillfredsställelse - även om jag i och för sig icke tycker det är trevligt att för svenska folket framställas på sätt som skett - vill jag med hänsyn till den framtida historien inlägga bestämda reservationer beträffande några av de uttalanden Philipp nu gjort. Sålunda kan jag icke förstå, varpå han grundar sin uppgift om att jag skulle ha motsatt mig, att promemorian från september 1954 utvidgades med konkreta bevis etc. Min inställning har ju under årens lopp konsekvent i stället varit den motsatta, nämligen att, så snart vi hade verkliga bevis, dessa i största möjliga utsträckning måtte överlämnas till ryssar-

Kabinettssekreterare Lundberg,
Utrikesdepartementet.

na. Lika litet förstår jag hans påstående att jag i stället förordat utvägen med en nådeansökan till marskalk Vorosjilov. Såvitt jag kan erinra mig, framfördes denna tanke till fru v.Dardel av någon tysk f.d. krigsfånge, varefter jag, därom tillfrågad, tillstyrkte dess förverkligande. Philipp talar t.o.m. om ett mitt utkast till brev. Om jag ej missminner mig, delgavs jag från Stockholm i stället ett sådant utkast, där uttrycket nådeansökan redan utgått.

Utan att givetvis vilja påyrka någon utredning i saken vore jag tacksam, om Du läte mig veta, huruvida Philipps för Dig avslöjat, varifrån han kan ha fått sina ifrågavarande uppgifter. Synd för övrigt att jag inte på förhand aviserades om artikeln - den hade kunnat vara mig till nytta vid mitt senaste samtal i saken med Bulgarien.

Kjälleja bilsmågar!
Den tillgiven
Rolf Sohlman
Rolf Sohlman

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

23/11 ✓
Berlin den 22 november 1955.

Strängt förtroligt 2 bil.

Hammar skjöld/DS
25/11

HEMLIG
Danielsson, f.k.
u. Hammar skjöld.

exp. 26/11-55
B.

-24/11 ch. Hagg.

AL

Broder,

./.

Hi

Härmed ber jag få överlämna en promemoria angående den i särskild ordning omförmälda, fredagen den 18 november i Berlin inträffade, "internationella" Heimkehrergruppen. I den mån våra fortsatta bemödanden lämna ytterligare resultat av intresse, skall jag vidare inrapportera. I detta sammanhang vill jag icke underlåta att nämna, att vi redan tidigare underhand överenskommit med ett antal missioner i Berlin, att dessa måtte underrätta oss, så snart en Heimkehrer sagt sig ha råkat eller hört talas om någon svensk.

Din tillgivne
Hug. Tamm

Hugo Tamm

Utrikesrådet Unger,
Utrikesdepartementet.

1 1 hbr Tamm-Unger
22/11-55
Förtrolig

P.M.

angående en till Berlin den 18 november 1955 anländ
Heimkehrergrupp.

Enligt närslutna meddelande i "Der Tagesspiegel" inträffade en grupp på 22 Heimkehrers av skilda nationaliteter i Västberlin den 18 november. De uppgåvos närmast komma från läger 51/10/48 i Bykowo. Gruppen omfattade 12 fransmän, 4 holländare, 2 belgare, 2 italienare och 2 engelsmän. De båda sistnämnda hava dock av engelsmännen överlämnats till tyskarna, sedan de visat sig icke hava brittisk nationalitet. Underhandsförfrågningar till respektive missioner och militärregeringar ha lämnat följande resultat:

Fransmännen. Enligt den franska protokollchefen hade de hemvändande, såsom man tidigare lovat, utfrågats beträffande sin eventuella kännedom om svenskar. Han hade sig icke bekant att något av intresse för oss därvid framkommit. Vederbörande komme förmodligen att idag fortsätta resan hem. De flesta vore ryskfödda personer, som tidigare varit fast bosatta i Frankrike. (en notis ur "Le Monde" för den 20 november med nämn-uppgifter bifogas)

Holländarna. Enligt den holländska militärmissionen hade de holländska Heimkehrers redan fortsatt resan hem. Byråchefen Lange i holländska utrikesministeriet hade personligen kommit till Berlin för att taga emot dem och ledsaga dem hem. Han hade själv frågat ut dem och därvid bl.a. erfarit, att en av dem i lägerområdet Inta träffat tre svenskar, Felix André (ibland kallande sig Italiener), Holger Bergström och Tamvelius. De hade befunnit sig i Inta ännu så sent som vid mitten av oktober i år. Byråchefen Lange torde kunna till vår beskickning i Haag lämna vidare uppgifter.

ll
Dahlman 24/11

Belgarna. Den belgiska militärmissionen har lovat att informera generalkonsulatet, därest någon av de båda belgarna hade något att förtälja av intresse.

Italienerna. Dessa hade till italienska generalkonsulatet med bestämdhet uppgivit, att de aldrig hört talas om eller råkat några svenskar. Då de först på lördag beräknas fortsätta till Italien, komme vi att beredas tillfälle att själva utfråga dem.

Berlin den 22 november 1955.

Le Monde 20. 11. 33

DOUZE RESSORTISSANTS FRANÇAIS SONT LIBÉRÉS PAR LES RUSSES

Berlin, 19 novembre. — Vingt-deux personnes originaires d'Europe occidentale sont arrivées hier vendredi à Berlin après avoir été libérées des prisons soviétiques.

Parmi elles se trouvent douze ressortissants français qui avaient été arrêtés après la fin de la guerre. Il s'agit de Marcel Mirguel, Pierrette Dupuy, Ursule Berthelot, Paul Przygendza, Arthur Jaegy, Michel Radtchenkoff, Alexis Polbatovsky, Thodie Szala, Tikhon Orloff, Alexandre Tislénkoff, Théodore Starine et Basile Choustoff.

De source française on précise que ces personnes ont habité la France, mais que toutes ne sont pas françaises. Une enquête est en cours à ce sujet. Les rapatriés seront acheminés probablement mardi vers la France.

9 hbr / amon - Unger
Bil..... till GK-BERLIN
skr. nr..... den 22/11 - 55

19. 11. 55

Sen Torguyspizjal

Sowjets gaben 25 Ausländer frei

Berlin (dpa). Fünfundzwanzig-Ausländer, die in der Sowjetunion langjährige Haftstrafen verbüßt haben, trafen gestern in West-Berlin ein und wurden hier von den Sowjets den ausländischen Vertretungen übergeben. Wie von zuständiger Seite mitgeteilt wurde, waren unter den aus der Sowjetunion Zurückgekehrten Franzosen, Engländer, Belgier, Holländer, Italiener und einige, deren Staatszugehörigkeit ungeklärt ist. Drei der insgesamt 25 nach Deutschland entlassenen Heimkehrer hatten den Transport in Frankfurt/Oder verlassen und kamen von dort aus nach West-Berlin. Die Heimkehrer kamen aus dem Lager Bykowo, Lager 51/10/48. Nach Mitteilung von zuständiger Seite standen alle Entlassenen im Briefverkehr mit ihren Angehörigen.

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

Telegram

Hammarskjöld/AA.

Sjöborgsutredningen

Svensk

Wien

STOCKHOLM 23 november 1955.

N:o 83[✓] Chiffer. Bud^{BIL.}

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MAL.

Eu^I

Anger från Knut Hammarskjöld.

Erinrar Du Dig om en tysk vid namn Hermann Weiss under de sista månaderna i Budapest hade kontakt med beskickningen och Röda Korsmissionen. Han uppger sig ha känt Wallenberg och genom svenskarnas förmedling ha besökt ghettot.

Cabinet

exp. 23/11 del 1615 JV

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredn.

Tjff.

Broder,

Som Du säkert sett av notiser i pressen, ankom i slutet på förra veckan en grupp utländska fångar från Sovjetunionen till Berlin. Enligt meddelande, som vi erhållit från Tyskland, ingick i denna grupp även en holländare vid namn Marimus van Veingaard. Hans adress har uppgivits som Herlsheide, Herlin/... vid Heicorsveg bei Amelungen (Amelungen är måhända en förtyskning av Amerongen).

Det skulle vara av intresse för oss om beskickningen kunde höra Veingaard på en del punkter sammanhängande med Wallenbergutredningen.

Det primära intresset gäller naturligtvis frågan om Veingaard under sin vistelse i olika läger träffat eller hört talas om någon svensk. Härutöver är det emellertid av betydelse för oss att få kontroll på en del uppgifter, som lämnats av andra Rysslandsfångar.

Veingaard har i Tyskland uppgivit, att han i Vorkutaområdet träffat den för någon månad sedan i den svenska pressen mycket omskrivne Arthur Tamvelius. Det vore värdefullt, om man via Veingaard skulle kunna på uppgifter rörande Tamvelii vistelseort under de senaste åren, främst 1953. För Din personliga information kan jag nämna, att enligt en upplysning, som hittills ej kunnat kontrolleras, Tamvelius under sagda år skulle ha befunnit

Envoyén D a h l m a n,

H a a g .

- - - - -

STOCKHOLM
Stockholm den 23 november 1955.Strängt förtroligt.N:o
PERSONLIGT:

BIL

INK. D. N:o

AYD.

GR.

MAL

P

2

Eu^I

26

exp. 23/11-55

sig i ett lägerområde, som vanligtvis efter huvudorten kallas Taisjet (andra stavningar förekomma). Taisjet ligger vid transsibiriska banan, ungefär halvvägs mellan Krasnogorsk och Irkutsk.

(Stig Unger)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD.)

ex. 2 till *Hammarhjöld*
» 3 »
» 4 »

Från Berlin

Avsänd den telex 19 kl.

Inkom den 24 / 11 19 55 kl. 1550

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr	<i>6:13</i>	<i>65</i>
Avd.	<i>Rep</i>	<i>29</i>
Gr.		<i>Ey</i>
Mål		

25/11 Parafras till Danielsson.

*Hedins fästa
kopier nr. 2.*

AK

65.

Vårt chiffer 64.

W
S. u.
B
Crisofoletti i dag återkommit och sagt sig efter konsultationer med hemvändande kamrater ha erinrat sig hört talas om att en enligt egen uppgift svensk vid namn Andersén omkring 33 år till yrket eventuellt flygare, befunnit sig 1953 i fängelset Werkne Uralsk. För ordningens skull må nämnas att Crisofoletti aldrig hört talas om Tamvelius.

Tamm.

Coll.: *Blum*

Handwritten: Dina 16.

PM ang. Philipps uppträdande.

Då de tyska fångarna började strömma hem, hade Philipp några dygn av våldsam upphetsning. Han ringde mig dag och natt - en natt först kl. 1 och sedan kl. 5 och skrek samma saker om och om igen. Huvudtendensen var att framställa UD:s ansträngningar att förhöra fångarna som dilettantmässiga och ineffektiva i uppenbart syfte att motivera, att han själv skulle få resa till Tyskland. Efter några dagar lugnade han sig på denna punkt. Därpå kämpade han i några dagar för att hindra olämplig publicitet, lugna ner folk i Wallenbergs-aktionen utkanter etc. Utåt har han i flera år varit helt lojal.

I dag ringde han mig plötsligt i ett nytt tillstånd av upphetsning. Hans tema var: "Vi kan inte vänta längre". Jag vet, att prins Bertill har hindrat idrottsmännens bojkott mot ryska idrottsmän. Jag skall skriva detta i tidningarna. Vi godtar ingen rysk dödsattest, den skulle vara en örfil mot svenska folket. Jag skall skriva i tidningarna i god tid, innan ryssarna hinner lämna en dödsattest, och göra klart för dem, att vi inte godtar någon sådan. Vi har inte förtroende till någon, och jag skäms att jag har varit tyst i fyra år. Sedan allt hopp har uppgivits, skall jag tala till ryssarna det språk, som de förstår. Sohlman är en trojansk åsna. ~~Var~~ Du kan ha förtroende till honom men inte jag, för jag vet för mycket. Jag skall skriva det. Folk skall gå ut på gatan och slå ihjäl sådana, som vill resa till Sovjetunionen. Familjen vill träffa Undén omedelbart, då han kommer hem, och säga att vi inte vill vänta. Vi behöver inte bevisa, var tjuvgodset är - det räcker att vi vet, vem som är tjuven."

Jag frågade honom, vart han ville komma med denna predikan. Det har aldrig satts ifråga annat än att vi skall göra nya demarcher i ~~Mos~~ Moskva. För min del hade jag emellertid ansett, att vi kunde vänta, tills vi någotså när uttömt möjligheterna att skaffa friska

re bevismaterial. Det skulle ge en ökad tyngd åt vår aktion.

Men jag är fullt på det klara med, att om vi inte får myrare uppgifter, måste vi agera på grundval av dem vi har. I fråga om sammanträffandet med Undén sade jag, att det är alldeles onödigt att framföra en begäran att få träffa honom i denna vilda form.

Det har precis samma effekt om man använder vanlig samtalston.

Philipp för därpå ut i anklagelser mot Undén, som han sade aldrig besvarade hans hälsning, när han träffade Philipp i korridoren.

Ovanstående är avsett som ett litet exempel på de hundratals samtal jag i flera års tid fört med Philipp.

Det betänkliga är, att familjen nu möjligen kommer att insistera på en för tidig ~~wowowow~~ framstöt i Moskva. Det är alltså jämt & långt ifrån uteslutet, att vi lyckas få bevis för t.ex.

1953. Det skulle t.ex. bara behövas, att Dietrich kommer hem och bekräftar Bornscheins berättelse, som innehåller åtskilliga detaljer av sådan art, att det är svårt tro, att Bornschein fantiserat ihop dem.

Skulle 24/11 55
Arne S. Lundberg

P.M.

för hrr Lindberg och Lundström.

Jag återgår idag till Stockholm och återvänder till Friedland först sedan det med säkerhet kunnat konstateras att nya transporter komma.

De namn jag skulle efterforska har lett till följande resultat:

Langer, Franz, född 1908, Lefortovskaja, 7.9.1944 till okt 1948, Duisburg-Hamborn, Droste-Hüllshoffstr. 11.

v. Stritzky, Arnold, född 1904, Moskva, 20.7.43 - till 19.12.48, Stade/Elbe, Neuburgstr. 2.

Vorwerk, Dr. jur., Joachim, född 1902, Moskva sept. 44 till sept. 48, Hamburg 20, Logestieg 17.

Fråga dr. Nether om upplysningar angående Pfeffer-Wildenbrock, Ochsner, Kuhn och Hengstenberg.

I övrigt torde Ni inarbeta följande namn i Edra resor. Strecker, Hermann, f. 1899, Vicekonsul, Moskva juni 1946 - augusti 1949 och därefter i Wladimir, Bonn, Moltkestr. 35.

Graf Adelman, Rüdiger, f. 1893, Moskva sept. 1944 - nov. 1951 Adelmanfelder, Krs. Adeln, Württemberg.

Martins, Günther, f. 1917, Moskva maj 1945 - jan. 1949, Wladimir jan. 1949 - okt. 1955. Pinneberg/Holstein.

Ritter v. Stransky, Hermann, f. 1896, Oberstleutnant, Verchne Uralsk, apr. 1951 - apr. 1954, tidigare i Moskva och senare i Wladimir. Leseringen/Nienburg, Weser.

ten Hempel, Rudolf, f. 1909, Sonderführer, Moskva 8.9.44 - 30.7.48, Wladimir 31.7.48 - Lo.10.55., Wuppertal-Elberfeld, Dueppelerstrasse 1.

Wittern, Paul, f. 1895, Lefortovskaja, sept. 44 - nov. 48, Wladimir nov. 48 - okt. 55. Wittern anställd tyska besk. Sofia, Hamburg 39, Agnesstrasse 35.

Müller, Siegfried, f. 1916, Moskva juni 45 - 22.9.1951. Fråga
dr. Nether efter adressen.

Schareyka, Horst, f. 1921, Taischet-Sonderlager (geschlosse-
nes Lager) mars 1954 - december 1954, Hobstin/Holstein

längre Karl Schareyka. Utfråga Schareyka någon om för-
hållandena i isolatorn, om antalet fångar, om de
kunde kommunicera med varandra etc. etc. Ja, Ni vet
ju själva.

Schildknecht, Friedrich, f. 1906, Överste i generalstaben,
Moskva 12.2.44 - 21.11.51. Halle/Westf. Ravensberger-
str. 13.

Konsultera Konsul Reinius angående Bergemann.

Utgår ifrån att Ni dagligen har samband med v. Rosen
och Köln.

Hamburg den 24 november 1955.

Hammar skjöld/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM 24/11 1955

N:o 8/✓ BUD
Chiffer BIL

INK. D. N:o

AVD. GR. MAL.
P 2 Eu^I

Su AL
Svensk
Köln

Till handbrev Göransson-Hammar skjöld 21 november fogade rapport av Hermann Weiss åberopas.

Följande åtgärder föreslås:

Primo. Enligt vår uppfattning avses med Kolimar troligen KVD-området Kolyma där stor antal fångar anses sysselsatta med bl.a. gul utvinning. Weiss bör tillfrågas om de två av honom nämnda tyskarna gävo närmare indikation om lokaliseringen av den av dem uppgivna platsen, om de enligt hans uppfattning endast sett eller även talat med Wallenberg samt om de enligt hans uppfattning voro på väg att friges.

Secundo. Med Suchdienst bör frågan tagas upp om vi kunna få uppgifter på eventuellt från Kolyma hemvända fångar.

Cabinet.

Exp 24/11 1330 21

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM		24/11	1955
N:o	87 ✓	BUD Chiffer	BIL
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL	
P	2	Eu ^I	

S. G.
Svensk
Köln

Tamm telar cit Cristofolletti, som blott vistats i specialfängelser Werchni Uralsk och Alexandrovsk, sagt mig att han varken träffat eller hört talas om någon svensk fånge. Under tiden 31 oktober till 16 november i år var Cristofolletti i Bykovo-lägrät slutcit. Vi erinrar samtidigt härmed Tamm om att Tamvelius ej svensk.

Cabinet

6x1? 24/11 1330 91

Hammar skjöld/D S

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM		25 ⁴ /11	19 55
N:o 19 ✓	BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I	

Svensk
Haag

Handbrev Unger-Dahlman 23 november åberopas.
Av oss begärd kontroll av angivna adressen
genom beskickningen Köln resulterat i följande mindre modifikationer:
Herlsheide, Harlén-L, som ligger vid Hei-
corfsveg bei Amelongen.

Cabinet

Fv. 24.11 1200 AL

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

Hammar skjöld/AA.

Telegram

Sjöborgsutredningen.

STOCKHOLM 24 november 1953.

N:o

20 ✓

Chiffer.

Bud BL

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

Eu I

Svensk

Haag

Enligt från Tamm inkommet meddelande

befattar sig byråchefen Lange nederländska
utrikesministeriet direkt med de från
Ryssland hemkomna holländarna. Handbrev
Unger-Dahlman 23 november åberopas.

Cabinet

Rep. d. 24/11 kl. 18.00 af.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

STOCKHOLM 24 november 19 55

N:o 39 ✓

Chiffer
BUD.

BIL

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL.

Svensk Paris

Anger från Knut Hammarskjöld. Erinrar Du Dig om en tysk vid namn Hermann Weiss under de sista månaderna i Budapest hade kontakt med beskickningen och Röda Korsmissionen. Han uppger sig ha känt Wallenberg och genom svenskarnas förmedling ha besökt ghettot.

Cabinet.

Den 24/11 1955

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

Hammarskjöld/AA.

Telegram

Sjöborgsutredningen

ingen vidare

Svensk
Teheran

STOCKHOLM 24 november 1955.		
N:o	<i>//</i> ✓ Chiffer. BUD	BIL
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu I

AK

För Lundberg. Enligt från konsulatet München erhållen skriftlig förklaring av Heimkehrer Hermann Weiss skulle denne för endast några månader sedan i Sverdlovsk ha träffat tvenne tyskar, vilka uppgivit sig ha känt Wallenberg redan i Budapest och senast kort före augusti månad i år träffat honom i Kolimar i Sibiri-en. (Sannolikt avses MVD-området Kolyma.)

Nödvändiga åtgärder för kontroll och dirigerering arbetet i Tyskland vidtagas.

Angeläget erfara Eder uppfattning om Philipp bör informeras på detta stadium.

Cabinet

exp. 24/11 kl 1730 JV

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen.

Telegram

STOCKHOLM		24/11	1955
N:o 84.	☒ BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I	

S.u. AK

Svensk
Wien

Eder skrivelse 739 vårt chiffer 73 re
Scheuer åberopas. Nytt vittne i dagarna
bekräftat att Scheuer befunnit sig i ffortov-
skaja cell 123 sommaren 1946. Även till
detta vittne hade han uppgivit adressen
Porzellangasse 48. Vittnet uppmanat till
försiktighet vid eventuell kontakt med
Scheuer då denne förmodades gå ryssarnas
ärenden.

Cabinet

Cf

Ev. 84 // 11 1245 BK

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET
sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM		24/11	1955
N:o 75 ✓	BUD Chiffer	BIL	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I	

Su
AR
Svensk
Berlin

Vårt 73, Edert 64.

Har Christofoletti tillfrågats om Tamvelius.

Obs. denne icke svensk.

Cabinet.

U
24 NOV 1955
14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

24/11 dk. anger. Paris.

BL

TELEGRAMMA
Regio: ... ej på dossier.

svensk wien

cabinet stockholm 284 24.11.55

svensk wien

teleksamtal fraan braunerhielm foer knut hammarskjoeld.
anger. laemnar paris 28 november. vaentas hit 1 december.

svensk wien

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Köln

Avsänt den telex 19 kl.

Inkom den 25/11 1955 kl. 1720

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr	10: B	SS
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Eu I

Lorentzen undermålad/Kumlin

AL

55.

För Lorentzon.

Ehuru kanske redan bekant vill jag meddela att greve
Adelman uppges ha återkommit. Bör han kontaktas.

Kumlin

WJ
g s.u.

Coll.: *Kumlin*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 III *Hammarskjöld*
3
4

Chiffertelegram (BUD)

Från Paris

Avsänd den TELEEX 19 kl.

Inkom den 25 11 19 55 kl. 1835

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr	43: B	14
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Eu I

du

AK

14.

S. 4.

Edert chiffer 39. För Hammarskjöld från Anger. Kan ej
påminna mig ha träffat eller iövrigt haft kännedom om näm-
^{ward}da person.

Westman

Coll.: *Rhu*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

ex. 2 till *Hammarshjöld*
» 3 »
» 4 »

Från Wien

Avsänd den *TELEX* 19 kl.

Inkom den 25/11 19 55 kl. 1810

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 60: B		72
Avd. P	Gr. 2	Mål. Eu I

25/11 T.M. Jansson

RL

72.

G *W*
S.u.

I Edert chiffer 78 angavs Scheurers adress
vara Porzellangasse 10. Sedan i Edert chiffer 84
adressen uppgivits vara Porzellangasse 48, ha vi
på nytt undersökt saken och funnit att icke heller
på sistnämnda adress någon Scheurer eller Scheuerer
är känd. Såvitt hittills kunnat utrönas bor över-
huvud inga Heimkehrer där.

Allard.

Coll.:

25/11 A. t. Danielsson
u. Hammar skjöld.

exp. 25/11-55
P.

(tel. 72 fr. Wien 25.11.55.)

AK

P.M.

Sedan utrikesdepartementet anmodat beskickningen i Wien att söka österrikaren Scheuer under adress Porzellangasse 48 - en uppgift som framkommit under samtal med överste Horst Kitschmann - har beskickningen meddelat, att någon person med detta eller liknande namn ej är bosatt under denna adress. Enligt vad som framkommit skulle inga Heimkehrers vara bosatta där.

Stockholm den 25 november 1955.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM		25/11	1955
N:o 350 ✓	BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I	

S. u.
Svensk
Moskva

För Sohlman personligen.

Nyligen från Sovjet hemvänd tysk, vilken uppger sig ha känt Wallenberg i Budapest, har uppgivit att han för endast några månader sedan på bangården i Sverdlovsk skulle ha träffat två tyskar vilka också känt Wallenberg i Budapest och senast kort före augusti månad i år träffat denne i Kolimar i Sibirien (troligen avses Kolyma).

Familjen och Philipp har tillsvidare ej informerats.

Cabinet

exp. 25/11 kl 1830 JV

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Teheran

Avsänt den 26/11 19 55 kl. 1330

Inkom den 26/11 19 55 kl. 1630

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 54:13		9
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Eu I

Unger undervärdad/hn

kn

W

9.

S. 4.

För Unger från Lundberg. Om läcka rörande nyheten säkert kan undvikas och Philipp ej måste informeras för att förebygga olämpliga åtgärder från hans sida bäst dröja härmed tills större klarhet nåtts. Han kommer annars att kräva olika aktioner, som äro oförnuftiga men svåra att avisa utan att skapa förtroendekris. Om kris uppstår genom Din tystnad, kan jag senare få lov att désavouera Dig.

Bagge

Coll.: *Blum*

Lorentzon/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM			26/11	1955
N:o	83	BUD Chiffer	BIL	
INK. D. N:o				
AVD.	GR.	MAL.		
P	2	Eu ^I		

Svensk
Köln

Edert 55.

Primo. Adelman finnes på Lindbergs lista.
Secundo. Till Lorentzon adresserad försändelse från tyska röda korset innehållande fånglägerkarta och lägerförteckningar etc. bör flygkurirsändas Stockholm.

Cabinet.

Bes 26/11 12.30 Ph...

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Unger/AA

tjf. Avdelningschefen

Broder,

I Lundbergs frånvaro har Ditt personliga,
strängt förtroliga handbrev den 21 november rörande Vi-
artikeln av Belfrage underställts Excellensen, som fann
det lämpligast, att Din i sista stycket framställda fråga
finge vila, till dess Lundberg själv återkomme till Stock-
holm.

Unger

Ambassadören Sohlman, Moskva.

xp 26/11.AA.

STOCKHOLM

19

Stockholm den 26 november 1955.

N:o 473

Strängt förtroligt.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR

2

MAL

Eu^I

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

upplysningar om finske
medborgaren Harald Hjeld.

798 B.28.11.55

tsänd lapp 30/11

Wien den 28 november 1955.

Nr 796 1 bil.

HP 1. Strängt förtrolig.

hög. a. Pol. I.

Lorentzon/DS
1/12

HEMLIG
a + b
Danielsson, f.k.
u. Lorentzon

dep. 1/12-55

AK

Till Hans Excellens Herr. Ministern för Utrikes Ärendena.

./.

S.u.

Härmed får jag vördsamt insända en promemoria med
upplysningar, som lämnats av den ur sovjettrysk fångenskap
återkomne österrikaren Rudolf Winter von Schwab, om en finne
vid namn Harald Hjeld, vilken von Schwab misstänker hava be-
drivit olovlig underrättelseverksamhet i Sverige.

Sven Allard
Sven Allard

525

AK

Strängt förtrolig.

P.M.

angående finske medborgaren Harald Hjeld.

Den ur sovjetrisk fångenskap återkomne österrikaren Rudolf Winter von Schwab meddelade, att han från mars till december 1952 i cell nr 15 i Verchne Uralsk suttit tillsammans med en finsk medborgare vid namn Harald Hjeld. Hjeld hade uppgivit, att han vore född 1916, hemmahörande i Helsingfors och gift. Han hade deltagit i andra världskriget och mot slutet av kriget tjänstgjort som kapten i finska kustartilleriet. Efter kriget hade han bott i Sverige och varit handlande i sportartiklar samt fotbollstränare. 1949 hade han varit i Moskva på några slags förhandlingar och då häktats under en promenad. Han hade till att börja med suttit i Lubljanka och där dömts till 15 år enligt sovjetiska strafflagen artikel 58/6 (spionage) och artikel 129.

von Schwab var icke alldeles säker på, att han korrekt erinrat sig numret på den sistnämnda artikeln. Då de ryska fångarna i cellen fick höra, att Hjeld hade dömts även enligt ifrågavarande artikel hade de överraskade sagt, att det ju vore artikeln om "kontraktsbrott". Senare hade von Schwab av två ryska fångar hört, att Hjeld efter kriget hade bedrivit spionage för sovjetisk räkning. Eftersom Hjeld själv berättat, att han efter kriget uppehållit sig i Sverige drog von Schwab den slutsatsen, att Hjeld hade bedrivit olovlig underrättelseverksamhet i vårt land.

Det hade varit alldeles tydligt, att Hjeld i Verchne Uralsk hade varit cellspion. Han hade förflyttats från cell till cell och hade vid ett tillfälle visat sig vara välförsedd med socker, en raritet i fängelset.

Hjeld vore stor till växten, cirka 180 cm lång, och hade vattenblå, fiskartade ögon och ett stort ärr i bakhuvudet.

von Schwab hade senare hört, att Hjeld skulle ha

frigivits 1953 och återkommit till Finland. Han trodde därför, att hans uppgifter om Hjeld och misstanken om dennes spionage kunde vara av intresse för de svenska myndigheterna.

Det förefaller sannolikt, att Hjeld är identisk med den Cheld, vilken österrikiske medborgaren dr Hans Bernert tidigare nämnt för beskickningen (509.B.9.8.55.).

Wien den 28 november 1955.

Erik Braunerhielm
(Erik Braunerhielm)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

tyske legationsrådet
Stelzer i Alexandrovsk.

Handlaggs. 30/11 ✓
Wien den 28 november 1955.

Nr 797.

HP 1. Strängt förtrolig.

Lorentzon/DS a HEMLIG
1/12 Danielsson, f.k.
u. Lorentzon
exp 11/12 55

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

I samband med den anbefallda utredningen rörande
S.u. Alexandrovskfängelset har beskickningen varit i förbindelse
med en i juni innevarande år från sovjetrysk fångenskap åter-
kommen österrikare, dr Emmerich Poglitsch. Denne uppgav, att
han i Alexandrovsk i cell nr 63 en tid suttit tillsammans med
det tyska legationsrådet Stelzer. Stelzer hade enligt Pog-
litsch kommit dit redan i november 1954 och var kvar, då Pog-
litsch den 13 maj 1955 lämnade fängelset för att anträda åter-
resan till Österrike.

Poglitsch var försiktig och ville icke mera detal-
jerat berätta om sin bekantskap med Stelzer. Han omtalade
emellertid, att Stelzer befann sig vid god hälsa. Stelzer ha-
de berättat om de tyska diplomater och generaler, som tagits
till fånga i Rumänien och sedermera kommit till Wladimir. Dä-
remot hade han icke omnämnt någon svensk eller några andra
diplomater än tyska. Han hade heller icke sagt någonting om,
att han skulle hava suttit i något fängelse i Moskva.

Poglitsch uppgav sig stå i brevkontakt med Stelzers
maka i Västtyskland.

Sven Allard
Sven Allard

527

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

efterforskning av Ober-
leutnant Scheurer (Scheuer).

739 B.4.11.55.

Handb. lapp 30/11 ✓
Wien den 29 november 1955.

Nr 801

1 bil.

HP 1. Strängt förtrolig.

HEMLIG
Lorentzon/DS a + b
1/12 Danielsson, f.k.
u. Lorentzon

1/12-55
exp. 73.

AL

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.
S. u.
Härmed får jag vördsamt insända en promemoria rörande beskickningens vidare efterforskningar efter en Oberleutnant Scheurer eller Scheuer.

Såsom därav framgår är det möjligt, att en officer med detta namn under kriget bott i huset Porzellangasse 48 i Wien utan att hava blivit registrerad hos myndigheterna på denna adress.

Beskickningen kommer att undersöka, huruvida någon Scheuer återfinnes i de förteckningar över österrikiska medborgare, som de österrikiska myndigheterna veta sitta fängslade i Sovjetunionen eller hava avlidit under fångenskap där, samt telegrafiskt meddela departementet svaret.

Sven Allard
Sven Allard

Strängt förtrolig.

P.M.

En i huset Porzellangasse 48, Wien IX., verkställd undersökning har givit vid handen, att en Oberleutnant Scheuer eller Scheurer varit helt obekant där. De hyresgäster i huset, som ha telefon ha uppringts och tillfrågats, huruvida de hade kännedom om sagde Oberleutnant Scheuer (Scheurer) eller om de hade några släktingar med detta namn, vilket emellertid alla förnekade. Även hyresvärden, Anton Schambureck, Wien XVIII, Währingerstr. 90/92, förklarade, att namnet Scheuer eller Scheurer vore obekant för honom. Han tillade emellertid, att huset före år 1938 hade många hyresgäster av judisk börd, vilka efter Anschluss tvångsförflyttades. De därigenom friblivna våningar-
na betecknades som "Reichsmietswohnungen", vilka ställdes till "Luftgaukommandos" i Wien förfogande och utnyttjades till militär personal. De nya hyresgästerna behövde icke registrera sig på denna adress. Det vore därför möjligt, att en Oberleutnant Scheuer eller Scheurer bott i huset utan att detta blivit känt för de civila myndigheterna.

Vid telefonpåringning hos alla i Wiens telefonkatalog upptagna personer vid namn Scheuer eller Scheurer har beskickningen fått kontakt med en fru Marie Scheuer, Wien I., Bäckerstr. 7 (telefon R 23-8-05), vilken uppgivit, att hon hade släktingar i Budapest, av vilken den ene vid namn Robert Scheuer sen., varit adjutant hos ärkehertigen Joseph i Budapest. Denne Scheuer hade en son med samma namn, Robert Scheuer jun. Båda uppgavs varit bosatta under adress Akademiestrasse 18, Budapest.

År 1950 försvann båda Scheuer. Robert Scheuer sen. lär, enligt vad fru Scheuer efarit, för någon månad sedan återkommit till Budapest, försvann emellertid än en gång och enligt vad andra släktingar berättat henne, har sagde Scheuer av vederbörande ungerska myndighet förklarats hava avlidit. Var, när och hur han avlidit har icke blivit bekant. Sonen Robert Scheuer jun. skall däremot ännu ej hava återkommit.

Fru Scheuer tillade, att hon för ungefär 2 år sedan blivit uppringd av en manlig röst, som icke ville giva sig

2
till känna och vilken frågade efter en Friedrich Scheuer. En
person med detta namn var emellertid obekant för henne, vilket
hon också förklarade för vederbörande, som därefter lade på
luren.

Wien den 28 november 1955.

Kurt Kalhorn
(Kurt Kalhorn)